

conscium rem tegere. Præterea alios in ciuitate permultos coniuratos transigendi negotii adiutores futu-
 ros. Attamen ad murum subeuntibus magna difficultas cum summo periculo impendebat: Resque in lō-
 gum trahebatur: incuruatis scalis nec pondus ferentibus: nisi constanter ac singillatim conscenderent. Vr-
 gebat præterea tempus galli: qui cantu diem aduentare nuntiabant: nec aberat lōgius: cum rustici: qui ue-
 nale aliquid ad mercatum introferre consueissent: ad urbem accedunt. Quare aratus properans ī murum
 ascendit: cum iam quadraginta ex omni numero ante eum murum obtinerent. Adiunctis præterea pau-
 cis ex iis qui deorsum relictī erant: cum iis ad domum tyranni atque ad prætorium impetum fecit. Hic sti-
 pendiarīi circum excubabant. In quos incautos ac nil tale suspicantes repentino atque improuiso aduentu
 cum incidisset: omnes comprehendit: neminem manu uiolauit. Tum continuo amicos domo excitum
 misit: qui subsidio sibi adessent. Quibus eo undiq; confluentibus iam illuxerat dies: Theatrumq; uulgus
 compleuerat omnibus ad incertam famam suspensis: nemini quæ gerebantur cognitis priusquam proce-
 dens præco in turbam denuntiauit: Aratum adesse: & ad uendicandam libertatem ciues adhortari. Tunc
 confisi adesse quæ iādiu expectarant: uno impetu cuncti ad portas tyranni ignem intulerunt: incensa fla-
 grantiq; tyranni domo flamma ingens & manifesta sublata usque Corinthum eluxit: Vt admirati rei no-
 uitate Corinthii parum abfuerat: quin ad auxilium ferendum consurgerent. Nicocles igitur in prudenti-
 bus omnibus quibusdam cuniculis ex urbe migravit. Milites simul cum Sicyōibus restincto igni prædæ
 ac direptioni tyranni domum subiecerunt: Nec id aratus fieri prohibuit. Cæteris quoque bonis fortunis-
 que tyrannorum in medium ciuitati expositis in tanto tumultu periculoque neq; ex iis qui inuaserāt: ne-
 que ex aduersariis quisquam interiit: nec omnino uulnus accepit: sed rem gestam penitus expertem cædis
 expertem ciuili sanguinis fortuna seruauit: Exules deinde reducti: tum qui a Nicocle numero octuagita-
 tum q; a superioribus tyrannis haud pauciores tricenis eieci ciuitate fuerant: diuque atque adeo quinquā-
 genario exilio uagi errauerant. Cunque inopes plurimi rediissent: suas possessiones repetebant: uillasque
 suas ac domos adeuntes in magnam difficultatem Aratum coniecerunt: ituentem extra ab Antigono ob-
 inuidiam recuperatæ libertatis insidias reipubli. parari: ciuitatem ipsam dissensionibus ciuium ac seditio-
 nibus agitari. Vnde ex præsentibus difficultatibus optimum id factu ratus rerum summam ad Achæos
 detulit: atque in unum corpus confugit: & cunque ii dorici essent: haud inuiti Achæum nomen ac temp.
 subierunt: Qui non multum sub id tempus auctoritate neque opibus eminebant. Exiguus enim erat ci-
 uium numerus: Nec optimum neque fertilem agrum habebant: mare pluribus locis importuosum ad
 continentem per cautes ferebatur. Attamen ostenderunt ii græciam uiribus inexpugnabilem esse: quoti-
 ens rerum statu constituto consentiens ubique & tranquilla pax foret. Ad hæc prudenti aliquo duce ute-
 retur: Qui cum pristinae græcorum potentia ne portionem (ut ita dixerim) uel minimam obtinerent: &
 ex una ciuitate ut in eo statu temporum esse poterat: clara ac nobili simul omnes essent: Nec fracti uiribus
 sed consilio: non inuidendo primoribus sed parendo & obsequendo: non suam modo tot ciuitatibus pote-
 statibus Tyrannidibusque undique circumsepti libertatem retinuerunt: uerum etiam aliorum græcorum
 plurimos in libertatem uindictarunt: icolumesque seruauerunt. Fuit autem aratus natura ciuili admodum
 præclara semper atque ardua spectans: publicis in rebus quā in priuatis curiosior diligentiorque: capitalis-
 simus hostis tyrannici nominis: amicitias atque inimicitias ex reipubli. utilitate gerebat. Ex quo non uide-
 tur tam diligens amicus fuisse quā rep. postulante mittis & placabilis inimicus: in utraque mutatione op-
 portunitati ac tempori seruiens. Vna atque eadem omnium gētium ciuitatem collegii Theatri uox erat:
 illum nullius præterquam bonorum uirorum amicum esse. Manifesto autem in bello apertisque certa-
 minibus obeundis remissi & diffidentis animi: in dissimulando suaque facta occultando tum in capien-
 dis clam urbibus tyrānisque opprimendis efficacissimus: firmissimique consilii fuit. Quare cum in mul-
 tis ex insperato rem optime ductu suo administrasset: haud pauciora quæ factu possibilia erant offensiōis
 metu reliquisse uidetur: Etenim non feræ modo quædam quæ per noctem acri ac perspicaci sunt uisu: in-
 terdiu desiccatione tenuitateque humoris: qui circumstat oculum: & lucis temperiem ferre non potest: lu-
 minibus capiuntur: sed hominis quoque uis ac prudentia huiusmodi naturæ est: ut manifestis in periculis
 & indictis turbetur: nec sibi ipsi consistere queat: ad res autem latentes & occultas audens atque intrepida
 est. Hanc inæqualitatem ac uarietatem in præstantissimis ingeniis philosophicæ disciplinæ impericia effi-
 cit: uirtute ueluti naturalem quendam fructum nulla adhibita cultura sic absque præceptione & doctrina
 producente. Hæc igitur exemplis experiri licet: aratus uero eum se ad ciuitatem confusa repub. achæis ad-
 iunxisset: inter equites militare obiens munus: ob suauitatem morum facilitatemq; naturæ a principibus
 colebatur. q; quis ipse gloriam suam & potētiam ciuitatis quasi signū aliquod uniuersæ græciæ sustulisset:
 semper tamen achæorū imperatori quicumq; is foret: siue Dymeus siue Tryteus siue obscurioris ciuitatis
 ad oēm belli usum operam suā exposuit ac dicto obediens fuit. Viginti autē & quinq; talentis dono a rege
 Ptolemeo acceptis: ea ciuibus suis siue ad redimendos captiuos siue ad aliā necessitatem egentibus erogauit.
 Instantibus uero infensæ exulibus: ut sua sibi redderētur bona: possessionesq; turbātibus: cum sanari id
 malum nulla ratione posset: & excidiū atq; iternicio ciuitati ipendere uideretur: perspexit unā tantū spē in
 Prolomei liberalitate sitā esse. In ægyptum mari profectus ab eo precibus impetrauit: ut ad dissolutionem
 debitorum & ad componendas ciuium discordias grandi pecunia leuaretur. Soluit igitur ex Methona su-
 pra Maleam. Sed cū uentus atq; æstus ex pelago uehemēs descenderet: cedente gubernatore præteruectus
 Vexadriam attigit: quæ hostium ditiōis erat: ab antigono enī tenebatur præsidiumq; ibi regis locatum erat.
 Id præueniens dimissa naui uno tantū amico abantha comitatus quālonge amari habuit: & cū iā aduespe-

rasceret: declinantes in densissimam siluam ibi per noctem ægre fuerunt. Paulo post præses regii præsidii reuersus atque aratum requirens ab ministris eius deceptus est: dicentibus illum statim se fuga in Eubojam contulisse. Igitur nauim & quæ in ea uehebantur: cum hostilia decreuisset: Retinuit post multis diebus Arato in magnis difficultatibus constituto foelicitas quædam diuinitus oblata est: Romana enim nauis ad eum locum appulsa est: quo interdum speculatum nitebat: & ubi interdum ipse latitans moram trahere solitus erat. Naui igitur in Syriam delata conscendens cum Nauarcho ægit ut in Cariam se exponeret: Itaque expositus est: cum in ea nauigatione haud minora quàm ante pericula occurrissent. Ex Caria autem longo tempore in ægyptum traiciens inde ad regem se contulit quo familiariter utebatur quæque signis: & tabulis ex græcia sibi deuinxerat. Nam cum eiusmodi rebus Aratus haud uulgarè sensum haberet: quotidie aliud quoddam summorum artificum imprimisque pamphili & Melanti opus studiose cõquirens ad regem mittebat. Adeo enim Sicyone gloria litteris & pingendi artificio insignis erat: ut quæ sola incorruptum suum decus & speciem obtineret: Ex quo Appelles ille magna iam parte admiratione eo se contulisset dicit: Talentisque pactus apud eos uiros esse uersatus: illustrandi potius nominis gratia quàm adipiscendæ artis. Itaque Aratus alias tyrannorum imagines statim libera ciuitate sustulit. De Aristrati uero imagine: qui philippi ætate floruerat: tollenda diu deliberauerit. Fuit enim Melanthi discipulorum opus Aristratus in curru uictor quam etiam picturam attigisse Appellem polemon periegetanus est auctor. Erat opus nobile atque admirandum: proinde angebat Aratum tanti artificii interitus: sed communi odio: quo in tyrannos flagrabat deleri simulachrum iussit. Tradunt præterea Neaclam pictorem collachrymasse: & arato pro salute operis se supplicem præbuisse: atque ubi impetrare non potuit dixisse: Bellum cum tyrannis non cum tyrannorum imaginibus esse gerendum. Curram igitur ac uictoriã missam faciamus: ipsum uero Aristratum ego tabula excellentem delebo. Permittente igitur Arato Neaclas Aristratum deluit: locumque uacuum minio tinxit: Aliud autem nihil immutare ausus est. Deleti pedes intra curram latere dicuntur. Ex huiusmodi igitur rebus Aratus ante regi carus erat: & tunc præsens usu atque experientia cognitus magis etiam in eius amicitiam insinuauit. Ab eodem etiam centum & quinquaginta talentis ad componendum statum ciuitatis donatus est. Quorum quadraginta statim secum asportatis in peloponnesum delatus est: Reliqua diuisa impofterum certis quibusdam portionibus misit: Fuit igitur magnum tantam pecuniarum ciuibus parare: Cuius parua parte alii imperatores ac principes ciuitatum accepta a regibus: Suas illis patrias turpiter seruire coegerunt. Maius etiam quod ex iis pecuniis sublatis simultaribus inter pauperes & locupletes reconciliata pax est: populo uero uniuerso salus cum securitate parta. Admirabilis profecto illius in tantis opibus tantisque honoribus modestia fuit. Creatus enim arbiter ad exulum res constituendas summa sibi rerum omnium potestate permissa: Solus quidem haud obire eum magistratum uoluit: Sed ex ciuibus quindecim sibi collegas delegit: Cum quibus una magno labore ac sollicitudinibus pace ciues amicitiaque coniunxit. Pro quibus non modo ei publice a ciuitate meriti honores decreti sunt: Sed etiam ab exulibus priuatim ærea statua constituta: Huiusmodi carmen incisum. Consilia & uires pro grais haustaque bella Herculis & summa celebrantur laude columnæ. At tibi nos Arate pro libertate recepta Ergimius statuam uirtutis iusticiæque. Namque olim patriam diuinis legibus ornans Sublimem cælo potuisti æquare superno. His rebus gestis Aratus ciuilem inuidiam gratia in se ciuium & benignolentia superauit. Antigonus Arati successu æger: Cupiens illum aut omnino ad amicitiam traducere: Aut iniecta calumnia a ptolemeo distrahere: Cum alia benignitate hominem recusantem sibi deuincere aggressus est. Tum etiam Corinthi diis immortalibus operatus: Victimarum partem Arato Sicyoniam misit: & in cœna multis audientibus conuiuuiis in medium locutus: Sicyonis hic inquit adulescens immittis & inhumanus est: sed ingenio liberali ac ciuium studiosus: mihi quidem morum regum & institutorum optimus iudex uidetur. Qui cum spem suam alio intendisset: Nos antea contemnebat: Ægyptiorum opes admirabatur. Elefantos Classes aulas auditu accipiens: Nunc ubi eas res agnouit scæna tantum esse & tragœdia dignas: omnino ad nos animo se conuertit. Accipio igitur & ipse adulescentem & ad omnia eius opera uti constituo: & a uobis in amicis habendum censeo. Ex his sermonibus calumniarum materiem nacti obtrectatores & inuidi certatim Aratum apud ptolemeum per litteras accusabant. Quibus adeo permotus est tex: Ut in græciam etiam quæstum mitteret. Sic igitur amicitiarum regum & tyrannorum feruentes ac repentinæ sunt: & ardore quodam amoris subito incenduntur: sed labefactari expugnarique facile possunt: & ueluti uentis inuidiarum atque calumniarum flatibus assidue agitantur. Aratus autem ab achæis primum bello gerendo præpositus imperator Locridem e regione appositam ac Calidoniã depopulatus est: Beotiis subsidio profectus cum decem milibus militum occasione rei gerendæ excidit: cum ab iis in Cheronia ante cum ætolis male atque infœliciter pugnatum esset: ab eocreto boetiorum duce ac mille hominum cum eo cæsis. Anno autem ab eo prælio rursus imperator delectus: Rem illam præclaram atque arduam est aggressus: non Sicyoniorum nec achæorum studio sed communi sibi uniuersæ græciæ imperio ac libertate proposita: Macedonum præsidia ex Acrocorintho depellere. Chares quidè atheniensis cum aduersus regis duces secundo prælio usus esset: scripsit atheniensium populo: se Marathoniarum pugnarum sortem deuicisse. Hanc autem pugnam haud inepte agat si quis pelopidarum Thebani ac Trasibuli atheniensis Tyrannorum cædis sortem appellet: nisi hoc interest: quod non cum græcis: sed cum extero hoste & peregrino dimicatum sit. Isthinus enim duo maria diuidens nostram cum illo loco terram coniungit: & continet: Acrocorinthus uero mons est eximiarum altitudinis: qui ex media Isthino nascitur: & cum custodiam natus fuerit: obstat: terramque illam omnem quæ intra Isthinũ continetur: cõmertio aditu militia mercatura ter

ARATI

ra marique excludit: & dominium unum omnium constituit: qui loco potitur. Quare non per iocum Phi-
 lippus iunior sed uere ac serio Corinthiorum urbem compedes ubique gratiae appellasse uidetur. Eo igitur
 de loco accolis in medio certamen erat: Quippe quem summa uel omnes praecipueque reges & tyranni
 capere niterentur: Antigoni quoque in eo studium sic cupiditate exarsit: Ut omni genere furiarum
 agitaretur: suspensus in id suas curas omnes sollicitudinesque intenderet: ut obtinentibus dolo eriperet:
 Quoniam manifesti conatus nulla ostendebatur spes. Extincto enim Alexandro sub cuius ditione lo-
 cus erat: Nitia eius uxore rerum potita Acrocorinthum praesidio obtinente: statim submisso filio ad non
 gratum ministerium: adulescentem uetulam mulierem conuenturum: blandas spes regii connubii & ui-
 tae societatis afferens ipsam cepit: uelut quadam illecebra ad eam pelliciendam filio usus: sed cum locum
 sibi haud permetteret: sed enixus asseruaret: Dissimulans curae sibi eam rem esse Corinthi nuptias cele-
 brat: magno apparatu spectaculum praebet. Diurnas potationes inducit: & ut maxime fieri potest: Ad
 omnem iocum ac remissionem uoluptate & laetitia animum relaxat. Vbi tempus aduenit: & amoebe-
 um carmen cantari in theatro coeptum. Nitiam in lectica regio luxu ornatam ad spectaculum misit: praes-
 senti honore laetam: sed futuri longe ignaram. Cum ad locum uentum esset: unde uia diuertens super-
 ne ferebat: eam praecedere in theatrum iubet. Ipse amoebeum simul & nuptias missas facit: & supra aeta-
 tem animos ac spiritus infractos gerens: ad Acrocorinthum successit: ac clausam portam reperiens bacil-
 lo percussit: referari iubens. Qui intus erant aspectu eius obstupentes patefaciunt portam. Sic potitus mu-
 nitione haud seipsum continuit: Sed praes gaudio in ipsis angypontis exultans pocula poposcit. Tum in
 foro uir prouecta iam aetate & tantas rerum mutationes expertus: inter tibicinas circumfusus coronis
 madidus ac lasciuens uoluptatus est: obuiam uenientes salutans ac dextera blande excipiens: ut facile appa-
 reret exultans gaudium & lineam rationis excedens: magis quam dolor ac metus animos perturbare & de
 sua sede dimouere. Itaque antigonus Acrocorintho in ditionem suam redacto: ut superius dictum est:
 una cum aliis quibus maxime confidebat: praesidio firmavit: eique Perseum philosophum praefecit. Aratus
 etiam Alexandro superstiti hoc animo uoluntate coepit: Sed cum achaeis cum Alexandro societas es-
 set: ab incepto destitit. Tunc autem oblata rursus occasione huiusmodi rem conficere aggressus est: for-
 te tum Corinthi bis gemini fratres fuerunt genere Syrii: quorum unus Diocles nomine in arce stipendia
 merebat: Reliqui tres regio auro furtim surrepto: Sicyonem ad aegiam quendam argentarium adierunt:
 Quo aratus ob eius artificium plurimum utebatur: Ac auri parte disposita: statim reliquum unus illo-
 rum Erginum post rediens: inuito pacto apud eum deposuit. Ex hoc factus aegiae familiaris & ab eo de ar-
 tis custodia in sermonem adductus inquit: Se cum per rupes exesi montis ad fratrem ascendisset: Despexif-
 se uiam transuersam: Qua humilior muri altitudo erat. Tum comiter aegias ita ne inquit uir optime ob-
 exiguum adeo aurum statum regis labefactis: Cum possitis unam horam grandi pecunia uenundare?
 Nonne furibus aequae ac proditoribus deprehensis proposita mors est? His arginus arridens conuenit cum
 eo: Se communicato consilio Dioclem tentaturum. Nam alios fratres non satis se fidos putare. Paucis post
 diebus rediens depactus Aratum se ad murum staturum: Qua murus haud altus qundecim pedibus extabat:
 & ad alia conficienda cum fratre auxilio se fore suscepit. Aratus sexaginta talentis Cum illis decidit: Si res ex-
 sententia successisset: Sin spe potiundi excidisset: Incolumis tamen cum illis euaderet domum: Ac talentum
 utrique pollicitus est. Sed cum sexaginta talenta apud aegiam deponenda essent: Nec aratus per se eam pe-
 cuniam conficere posset: nec mutuando rem uulgari uellet: Acceptis ex uxoris auro plurimis aureis scy-
 phis: eos aegiae depacti argenti nomine tradidit: atque hic uir adeo enim animo elato fuit tantumque amorem re-
 rum praclarissimarum insitum a natura habuit cum sciret photionem & Epaminundam despiciendis pe-
 cuniis repudiandisque muneribus longe graecis omnibus iusticia & integritate praestare existimatos esse. Ipse
 in eiusmodi res patrimonium suum effundere uoluerit: in quibus proprium periculum salus omnium & il-
 lorum quidem imprudentium ageretur. Quis igitur hunc talem uirum non summe admiretur. hodieque
 Illius animi magnitudinem omni studio ac beniuolentia complectatur: qui tam magnis pecuniis periculum
 sibi tantum emendum putarit: & quae preciosissima diuitiarum omnium dicuntur: deposuerit: ut no-
 ctu in medios hostes perductus de uita dimicaret: nec ab iis aliud ullum pignus acceperit praeterquam spem pro-
 clari facinoris? Rem uero ipsam per se difficilem ac periculosam error quidam: qui statim ab initio ex in-
 scitia incidit multo difficiliorem & periculosiorem effecit. Technon enim arati famulus missus est una cum
 Diocle ad murum cognoscendum. Is Dioclem tum primum uideat: ratus tamen ex iis signis quae ab Er-
 gino edoctus erat: Hominis se formam & figuram tenere: Audierat sub crispo esse capillo colere fusco at-
 que imberbem: Profectus igitur quo inter eos conuenerat Erginum cum Diocle uenturum ante urbem
 ad locum: cui aui nomen erat: Opperiebatur. Interim Ergini & Dioclis frater Dionysius haud conscius
 nec particeps illius consilii Diocli autem forma perlimilis primus ad locum forte processit. At Technon
 signa sibi data repetens formae similitudine deceptus: hominem percontatus est: si qua sibi cum Ergino
 necessitudo foret. Cum respondisset fratrem se eius esse omnino adductus est: ut crederet se Dioclem allo-
 qui: nec nomen rogauit: nec signum aliud expectauit: Sed dextera apprehendens de omnibus quae cum
 ergino inita & constituta sunt: cum illo sermonem instituit: & eum percontatur. Hic eius errorem astute
 excipiens ad omnia responsionem accommodat. Tum ad urbem gradum flectens continuato sermone il-
 lum nihil suspicantem secum trahebat: Cum iam appropinquassent & prope Technoni manus ut caperet
 iniectus esset: fortuito quodam casu Erginus reuertens illis se obuiam tulit: persentiens dolum ac pericu-
 lum Technonem ut fuga euaderet: nutu admonuit. Sic cursu elapsi ambo se ad aratum receperunt. Nec tamen

illi r
 clau
 stati
 riens
 drin
 struc
 fulge
 nebr
 teri
 Ergi
 rum
 tinuo
 sis: Ir
 su ue
 tem
 insidi
 super
 git. V
 per al
 per cl
 tuit te
 stabat
 muru
 uiae p
 abdic
 nam t
 rire: r
 tibus
 lio de
 sos ter
 ferre a
 cum c
 tos in
 lit: int
 urban
 cians a
 esse: ac
 gnum
 nis per
 fauent
 hostes
 subsec
 Corin
 tis om
 uerba:
 sos int
 dium
 tu ad g
 nu & i
 tem ei
 gestas a
 portar
 Ex ant
 iustus
 tempo
 tales de
 it. Nun
 histori
 uibus a
 stodiae
 aledis.
 nu mag

illi re cognita spes nec animi conciderunt: Sed statim Erginum Dionysio auro ferentem militi: & ut rem clausam haberet obsecrantem. Ille negotium transegit & Dionysium agens ad Aratum remigravit: quem statim ut uenit: haud amplius dimiserunt: sed uinctum in custodiam dederunt. Ipse deinde ad rem adoriendam se comparant. Paratis uero omnibus reliquisque copiis in armis excubare iussis: ipsi cum quadringentis delectis ad portas secundum Iunonis phanum consistit: adulto tum instante uere: Luna menstruo circuitu confecto pleno orbe lucebat: & nox pura ac luminosa erat: ut arma apposita ad lunam effulgentia: ne palam custodibus fierent: terrorem iniicerent. Iam primis urbis proxima loca tenentibus nebulæ a mari exurgentes urbem ipsam & uicinam regionem late caligine & tenebris occuparunt. Hic cæteri confidentes calceos exuunt: ne strepitus euntibus fieret: & firmius nudis pedibus in scalis consisterent. Erginus autem acceptis septem expeditis adulescentibus ueluti dux uiam ingressus occulte ad urbem irrumpit: qui pro portis in statione erant obtruncatis: scalæ eodem tempore ad murum illatæ: Aratus continuo cum centum militibus conscendit: reliquis quanta anniti maxima possunt celeritate consequi iussis: Inde auulsis scalis per ciuitatem centum ad oppugnandum arcem discurrent: Læti clandestino ingressu ueluti iam explorata uictoria custodiam etiam quattuor hominum cominus prælato lumine uenientem latuerunt. Adhuc enim in opaco lunæ caligantis erant: illos uero e regione conspiciunt. Igitur illis insidias collocant: quorum tres intra insidias prolapsi interficiuntur. Quartus ense faucibus in capite fugasuperfuit: clamitans hostem intra mœnia esse: nec ita multo post signis canentibus ciuitas ad arma confurgit. Vicos omnis concurrentium multitudo compleuerat: facies multæ partim deorsum partim desuper ab ipsa arce incensæ locum illustrabant: confusus ab omni parte clamor audiebatur. Interim aratus per cliuum montis ascendere nitebatur: cunctanter ab initio ac magno cum labore: Cum non qua oportuit tenuisset sed ignarus e uia deerrasset impediens eam atque omnino obscurantibus tenebris. Obstabat etiam loci asperitas in quam eos error adduxerat hortante tamen omnes atque excitante Arato ad murum capiendum. Deinde mirabile dictu est: ut luna perruptis nubibus excipiens illustrata difficillima uia parte adiuuerit: quoad constitutum locum subierunt. Ibi rursus densatis nubibus in umbra eos abdidit: occultauitque. Atqui extra portam ad phanum iunonis relictæ erant arati tricenti milites. Ut plenam uario tumultu ac luminibus urbem irruperunt: cum nequirent uiam qua proficiscerentur reperire: nec illorum uestigia assequi: facto globo quodam in loco cliui opaco constitere: quoad oppugnandis arcem qui cum Arato erant: sagittis desuper & telis crebro in eos cadentibus militaris clamor e prælio deorsum perlatus: & exconcauitate littorum pulsa imago resultans incertos animos eorum & suspensos tenebat: Vnde eius initium clamoris esset. Hærentibus uero illis ambigentibusque in quam partem ferre arma oporteret: Archelaus qui regio exercitui dux præpositus erat: cum magna armatorum manu cum clangore tubarum & strepitu per cliuum subiens in arati milites studio incensus ferebatur in trecentos incidit: qui ueluti ex insidiis insurgentes facto in archelaum impetu primos: ut quisque se obuiam tulit: interimunt: reliquos cum metu perterriti se in fugam dedissent: persecuti quoad dissipato agmine per urbem uagi palantesque diffugerent. Vix dum parta uictoria reuertentibus: Erginus ex pugna aderat nuncians aratum cum hoste manus conseruisse: eoque acriter repugnante sub ipsam arcem ingens certamen esse: ac celeri subsidio esse opus. Illi se statim eo duci iubentes profectiq; propius: & ipsi sublato clamore signum dant se adesse: suosq; adhortantur: & luna pleno lumine ostendebat arma quæ & lōgitudine agminis per angustias incedentis plura ac formidabiliora hostibus apparebant: & sonoritas noctis clamorem fauentium geminabat: & plurium multo q̄ erant speciem dabat. Ad postremum iunctis uiribus propellunt hostes: & ipsi superiori loco occupato illucescente iam die arcem tenebant. Solq; statim manantibus radiis subsecutus est opus: & reliquæ e Sicyone copiarum arato subsidio aderant: excipientibus per portas pro parte Corinthiis & ad comprehendendam regiam custodiam insurgentibus. Cum autem iam in tuto constitutis omnibus (ut uidebatur) ab arce in theatrum descendisset: infinita eo multitudo eius uidenti audiendiq; uerba: quæ ad Corinthios habiturus erat: cupiditate plenis uis undiq; confluebat. Dispositis autem ad ipsos introitus utrinq; achæis: ipse a tabernaculo armatus ore ac uultu ex labore ac uigiliis immutato in medium prodiit: ut languor corporis animi uoluptatem ac læticiam obscuraret. Effusis autem primo aduentu ad gratulationem cunctis hominibus: accepta in dexteram manū hasta: eaque inflexo parumque genu & inclinato corpore annexus multum temporis silētio eorum plausus & clamores excepit: cum uirtutem eius extollerent: fortunamque admirarentur. Vbi uero desierunt facto passim silentio achæorum res gestas apta oratione percurrit: & Corinthios ut in achæorum corpus concederent adhortatus est. Deinde portarum clauis quæ post philippica tempora alienæ ditionis fuerant: tum primum Corinthiis reddidit. Ex antigoni militibus dimisso archelao qui in eius manus captiuus inciderat: Theophrastum quod abire iussus non paruisset interemit. Perseus dum caperetur arx egressus in Cnechreas confugit. Qui posteriori tempore cum uersaretur in ocio: dicente quodam illum suum sapientem sibi ducem uideri: per immortales deos dixisse dicitur. istuc quidem ex omnibus Zenonis institutis maxime quondam mihi cordi fuit. Nunc autem a Sicyonio adulescente admonitus sententiam muto. Hæc igitur de Perseo plurimorum historiis prodita sunt. Aratus statim Hereo & Lecheo inditionem redactus: & quinque & uiginti regis nauibus æquis quingentis potitus est: Syrios quadringentos uænundauit. Acrocorinthum achæorum custodia commissum est quadringentis militibus canibus quinquaginta totidemq; canum magistris i arce alēdis. Romani igitur Philopomenem admirari soliti sunt: eumq; græcorum ultimum appellare: q̄ post eum magnus uir nemo extiterit. Ego uero ex græcorum rebus gestis hanc ultimam hæc nouissimā gestā est

se dixerim. Hoc enim audacia hoc uiribus hoc fortuna optima ab eis administratum: quod declararunt ea quae continuo postea consecuta sunt. Nam Megareses ab Antigono descierunt: & in Arati fidem & amicitiam se dederunt. Troezenii quoque cum Aepidauriis in Achaeos recepti. Deinde cum educere copias statuisset in atticae fines: primam in cursionem fecit. Salaminemque populabundus transiens praedam abduxit: ac uelut excarcere ac uinculis emissa Achaeorum potentia quacumque ad rem sibi uisum esset utebatur. Atheniensibus tamen liberos captiuos gratis remisit: ad defectionem ipsis initia suggerens. Ptolemeum Achaeis societate amicitiaque coniunxit: belli gerendi auctoritate illi imperioque terra marique permisso. Sic uero inter Achaeos opibus & gratia ualuit: ut si minus intra annum fieri licebat: elapso anno imperator deligeretur auspicioque suo ac sententia omnia gereret. Etenim intuebantur illum non diuitias non gloriam non regis amicitiam non patriae suae utilitatem non aliud praeterea quippiam Achaeorum amplitudini anteferre. Existimabat enim tenui per se potentia ciuitatibus societatem & amicitiam quasi quodam uinculo communi utilitate firmatam salutis praesidioque esse: ac ueluti corporis partes ob eam: quam inuicem habent conuenientiam: uiuunt atque spiritum ducunt: separatae uero ac seiunctae languescunt: & corrumpuntur: sic ciuitates e medio communione sublata funditus interire: conseruari uero a se inuicem auerique: cum alterius alicuius magni corporis partes fiant: & communi consensu administrantur. Liberis uero finitimis & arbitrio suo uiuentibus indignum esse ducere argiuos tantum seruire: Aristomachum eorum tyrannum insidiis delere constituit: cupiens depulso seruitutis iugo eam ciuitatem Achaeis adiungere. Igitur qui ad tantum facinus gerendum animo parati essent inuenti sunt: quibus Aeschilus & Charimenes uates praefuerunt. Enses autem illis deerant: quae magnae a tyranno habentibus poenae propositae essent. Aratus comparatis Corinthi paruis pugionibus & in capsas inclusis eas iumentis uiles quasdam & neglectas merces uehentibus imposuit: atque ita Argos mittendos curauit. Communicata autem cum homine quodam rea Charimene uate: Aeschilus & socii indigne ferentes repudiato Charimene negotium in se suscipiunt. Quod ille cum persensisset: ira incensus insidias indicauit: cum iam iam prope tyrannum appeterent: quorum plurimi occupata fuga e foro abeuntes in Corinthum se receperunt. Sed breui tempore interposito Aristomachus a seruis occiditur: quo mortuo Aristippus tyrannus superiore multo crudelior & contumeliosior tyrannidem inuadit. Accepta igitur Aratus omni Achaeorum iuuentute: quae pro tempore aderam ad urbem subsidio aduolat: ratus sese argiuorum ad recuperandam libertatem erepta studia offensurum. Torpentibus uero illis & consuetudine seruitutem ferentibus: nec ulla ad se deficiente exercitum inde re infecta reduxit Achaeis tamen in culpam ac crimen adductis: quae in pace bellum intulissent: eaque de re apud Mantinenses in iudicium accersitis: Arato absente accusante Aristippo triginta minarum iniuriae aestimatae sunt. Ex hoc Aristippus Arati odio ac metu exagitatus ei adiutore Antigono rege insidiatus est: dispositis ubique hominibus sibi negotium facessentibus & occasionem temporis expectantibus. Sed uera ac instabilis ciuium beniuolentia optima principis custodia est. Cum enim ita multitudo ac potentes assueti sunt: ut non ducem sed duci timeant: multis ad uidendum oculis: multis ad audiendum auribus utitur: facta omnia & consilia percipit itaque quoniam tempus admonet: statui hoc loco parumper consistere: & Aristippi mores & uitae instituta percurrere: quae sibi suspecta & infida tyrannis & foelicis ac celebris regni amplitudo praescripsit. Ille enim cum Antigoni haberet societate coniunctum: multos ad custodiam sui corporis aleret: inimicus nemo in ciuitate resideret: stipatores tamen & custodes extra in uestibulo excubare iubebat: famulis autem cum cenaret exclusis conclauim statim occludebat. Ipse cum amata in paruum quoddam cubiculum superius ascendens cataracta deinde obiecta ac lecto superimposito: somnum capiebat: qualem aequum est capere hominem: qui ita turbulentam uitam & sollicitam uiueret. Scalas uero amice mater subtrahens & aliud cubiculum claudens mane reponerebat: & tyrannum illum mirificum deuocabat: ueluti ex spelunca instar raptiliu emergentem. Hic non ui & armis sed humili ueste & chlamyda amictus lege ac uirtute fractus magnam atque iuictum imperium parauit unusque post hominum memoriam natus communis tyrannorum hostis propagauit genus: quod praclarissimum iter graecos usque ad nostram manauit aetate. Ex his uero qui arces occupant satellites alunt armis portis cataractisque tutandi corporis gratia muniuntur: pauci uolentem mortem ueluti lepores effugerunt: domus uero aut genus aut sepulchrum nullius relictum est celebrem memoriam ad posterum habiturum Aratus igitur cum sepius tectasset & aperto & clandestino apparatu Aristippum opprimere atque Argos capere spe decidit semel etiam actis scalis cum paucis ex insperato mure cepit: peremptisque custodibus qui eo subsidio uenerant: continuo dies illuxit: & cum a tyranno undique premeretur: argiui aequae ac si non eorum libertas ea dimicatione ageretur sed ueluti Nemeis instantibus certaminibus sedentes quieti magno cum silentio aequos & iustos eius pugnae spectatores se praebuerunt at Aratus cum acriter in hostem pugnaret: hasta manu emissa in inguine uulnus accepit. Tenuit tamen locum a se captum: nec inde cum assidue oppugnaretur ab hostibus usque ad noctem deici ulla ui potuit: quod si et ad laborem paulum noctis accessisset: haud unquam profecto uanus eius diei conatus fuisset. Iam enim tyrannus praemissa magna suae fortunarum parte migrare ex urbe parabat: quod nemine Arato nuntiata cum premeretur penuria aquarum: corpusque agrum uulnere traheret: milites retro abduxit: hac uero desperata uia in apertum certamen prodiit: adductoque in fines Achaeorum exercitu populationibus agrum uastauit: & ad Charetem fluium acri praelio cum Aristippo commisso crimine subiit destituta pugna partem uictoriam e manibus amisisse. Nam cum reliquus iam exercitus manifeste hostem propulisset: uictorque magnum spatium persecutus esset: ipse non tam coactus ab aduersariis quam uirtuti suae fortunaeque diffusus fuga se in castra recepit: Cum uero reuersi ex percussione caeteri ei succenserent: quae uersis

in fugam hostibus pluribusque eorumque ex suis caelis: commisit tamen ut uicti de se trophaeum statuerent ue recundia ductus de trophaeo rursus dimicare constituit: atque uno interposito die instructas copias in acie eduxit. Cum autem sensisset auctum sese tyranni exercitum: aiosque militum ad pugnam audaciamque creuisse: haud ausus manus conferere: sed receptis foedere cadaueribus: cum exercitu abiit: gratia tamen & beniuolentia ciuicum conciliata administrandaque prudenter rep. eam maculam delere contendens Cleonas achaeis adiunxit: ac Nemeum certamenque partium foret: & ad achaeos magis spectaret: in cleonis celebrauit celebrarunt et argiui: quo tempore licentia & securitas antea permissa pugilibus primum confusa est ab achaeis omnibus: qui ex eo certamine reuertentes per suum agrum iter facerent: ut hostibus ibi captis ac uenundatis adeo uehemens eum atque implacabile tyrannorum odium caperat. Breui post tempore cum accepisset. Aristippum ad Cleonas insidiis capiendas animo spectare: sed metu ipsius quod tum corinchi moram trahebat deterreri: per edictum coacto exercitu iussuque plurimum dieque cibaria secum ferre: descendit in Cenchrea: ut opinione absentis per dolum ad inuadendas Cleonas aristippum euocaret: qua in re eum non fefellit spes. Statim. n. ex argis cum exercitu affuit. Aratus iam instantibus tenebris ex Cenchreis in Corinthum reuersus est: clausisque omnibus custodia uiuis achaeorum agmen aegit: qui adeo compositi adeo prompte adeo celeriter consecuti sunt: ut non modo imprudentibus hostibus iter facerent: sed et durante adhuc nocte Cleonas accederent: & ad pugnam instruerent. Prima autem luce apertis portis: signoque tuba dato corfu & clamore hostem adhortus continuo in fugam conuertit: & cum multos exitus locus haberet ad eam partem se contulit: quo aristippum iturum suspicabat. Facta autem usque Micenas persecutione tyrannus a quodam cretensi Tragesto nomine (ut Dineas tradit) interceptus in fuga occiditur. Ex aliis uero supra mille & quingentos desiderati sunt. Aratus tam scelici parta uictoria: ac nullo suorum militum amissio attamen neque cepit argos neque liberauit: agia & iuniore aristomacho cum regis exercitu irrumpentibus: ac imperii summam occupantibus. Conflatam uero superiori tempore calumniam sermonem cauillum dicacitatem assentorum sustulit: qui tyrannos ad gratiam efferentes aiebant achaeorum ducem domi tumultuare pugnam initurum: & simulac tubicinem prodiit: somno ac uertigine opprimi. Instructis uero ordinibus ac signo dato percontatus manipularios ac cohortiones: nunquid praesentia sua opus sit: se enim saucium telis esse: discedit longe exitum pugnae expectaturus. Haec iam adeo inualuerant ut et philosophi in scholis cum quaererent: perturbari animo & impendentibus periculis colorem mutare: ignauiam ne an intemperie cuiusdam corporis & frigiditatis esset ubique aratum nominarent: eumque optimumque ducem esse dicerent: & tamen haec sibi in certaminibus enenire. Sublato igitur aristippo e medio Lyriadem Megalopolitanum insidiis appetiuit: qui tyrannide patriam occuparat. Ille cum homo non segnus animi neque abiecti foret neque uelut plurimi tyrannorum imodestia & cupiditate ad hanc prolapsus iniuriam: sed ab adulescentia incensus amore nominis & gloriae & falsis quibusdam uanisque sermonibus: quod de tyrannide: ut de re aliquid beata atque admirabili ferebant imprudenter & temere elatus: atque inde rerum potitus multis statim curis ac molestis premebatur: suspitione propterea suspensus animus incertusque erat & arati insidias formidabat. Itaque mutata sententia pulcherrimam & laudabilissimam uiam iniiit: qua se primum odio custodia ac satellitibus liberaret: & patriam sibi suo beneficio deuinceret: arato accersito dominationem deposuit: & in achaeos ciuitatem rettulit. Quo facto achaei illum laudatum ornatumque imperatorem legerunt: qui statim cum aratum gloria superare nitere: alias res quae haud necessariae uidebantur aggressus: Lacedaemoniis bellum indixit: quod ne fieret instans aratus inuidia agere est uisus. Caeterum Lysiades secundo imperator constitutus est: refragante arato atque studente ut alteri imperium mandaret. Ipse enim ut dictum est per annum imperarat. Tertium igitur summam cum laude achaeis imperauit uicissim cum arato quotannis commutato imperio. Patefactis autem inimiciis cum aratum apud achaeos saepius accusasset: inuidia & offensione omnium concidit. Etenim existimatus est ficto & simulato ingenio aduersus ueram ac synceram uirtutem certare. Et quemadmodum scribit Esopus: Teniores aues cuculo cur se fugerent percontanti respondisse: quod accipiter aliquando esset futurus: sic Lyliadi ex tyrannide suspicio immutatae uoluntatis conflata est. quae eius naturae permultum detraheret: at arati nomen aetolicae res maximae illustrarunt: Quo tempore insurgentibus ad illos comprimendos achaeis & in finibus agri Megarensis dimicare propter tibibus ad haec agidi Lacedaemoniorum regi una ad praelium exeunti se opponens: maledicta sales cauilla contumelias in eius molliciem ignauiamque coniectas sedato animo tulit: nec unquam turpitudinis specie utilia ac salutaria consilia abiicit: sed cessit hostibus Geraniam transcendentibus & absque praelio in pelloponnesum aditum praebuit. Cum autem irrupissent & improuiso impetu pellenam caedissent: non idem sibi consilium: fuit. Non enim ultra committendo tempus triuit: nec expectauit quoad hostium uires in unum undique cogerentur. Sed statim praesentibus copiis hostem adortus destituto ordine petulanter in ipsa uictoria exultatem facile fudit. Nam simul ac urbem ingressi sunt: milites effusi ad praedam & in ipsis aedibus dissipati alter alterum impellentes de bonis fortunisque ciuicum inter se certabant. Duces uero & centuriones circueuntes pellenae coniuges & filias diripiebant: & exuentes Galleas illarum capitibus imponebant: ne quis alter cognitas abduceret: sed ex ipsis Galleis cui quaeque cessisset domino apparere. Sic autem affectis illis & huiusmodi operi intentis continuo aratus adesse nuntiat. Exorto autem tumultu & consternatione priusquam omnibus aditum esset periculum: primi in ipsis portis ac sub urbiis: ut aequum est in tanta perturbatione rerum fieri: achaeis icurrentes uicti sese in fugam dederant quibus effuse fugientibus qui subsidio ueniebant in dubitationem quid agendum esset adducebantur. In ea trepidatione una ex captiuarum numero Epigethi cuiusdam clari hominis filia eximia forma & pulchritudine mulier in Dianae sacello forte confederat: ubi Epilectaches captam sibi optatam locarat: Galleaque cristis insigni ornat. Haec repente ad tumultum exilens ut ad portas sacelli constitit: ac de super pugnanter despexit: ornatu ipso militari induta ciuibus quidem suis angustiori quam ex homine spectacu

lo fuit: hostibus uero diuinam aliq̄ speciem se uidere opinantibus terrorem formidinemq̄ iniecit: ut nemi-
 ni aius ad repugnandum sufficeret. Pellenei ipsi affirmat deæ simulachrum p̄ alia tempora i tactum man-
 sisse: & cum a sacerdote motum de loco afferretur: aspectum ita perstringere cōsueſſe: ut a nullo cōtra aspi-
 ci posset: sed ab eo oculos cuncti auerterent: nec hominibus mō uisum horrore eēt: sed p̄p̄inuas quoq̄ ar-
 bores cum portabatur in fœcūdas redderet: & imaturos fœtus excuteret: hoc tum sacerdotem cum extra
 tulisset: & ad Aetolos conuertisset: sic consternasse oēs: ut ne mente quidē consisterent: Sed Aratus in com-
 mentariis suis huiusmodi nihil scribit: sed uersis in fugam hostibus se una cū iis irrumpentem urbem pa-
 lantes ægisse: septingentosq̄ ex illis eo p̄lio cecidisse: quod opus in maximis fama celebratum est. Eam pu-
 gnam Timantes artificiosissime pictura imitatus ante oculos posuit. Cæterq̄ multis gentibus ac potentati-
 bus contra Achæū nomen hostiliter isurgentibus: Aratus cum ætolis statim amicitia iniit: ac Pantaleone
 frætus: q̄ plurimum inter ætolos auctoritate ualebat: duos populos non pace mō: sed etiam societate con-
 iunxit. Sed cū studeret in libertatē Atheniēses restituere: offensionē sibi & calūniam cōflauit: & ab achæis
 male audiuit q̄ fœdere sibi cum Macedonibus: in quoz̄ ditione athenæ erant: inito stātibusq̄ indutiis Py-
 ræum capere aggressus esset. At hoc ipse in cōmentariis inficiatus: quæ scripta reliquit: Erginū accusat: cu-
 ius opera ad A crocorinthi expugnationē est usus. Illum enim priuato consilio Pyræum inuasisse: & cū fra-
 ctis scalis fugiēs premeretur ab hostibus: nominatim & continenter Aratum ueluti p̄sentem compellasse:
 atq̄ ita deceptis hostibus euasisse: Haud tamē probabilis excusatio uidetur esse. Nam erginum priuatum
 hominem & Syrum nihil rationis est ad tam arduum facinus aium adiecisse: nisi ducem habuisset Ara-
 tum: & ab eo data occasione rei gerendæ etiā uiribus esset. Quod idē etiam ita eē ostendit: quippe cum nō
 ter sed sæpius conatus sit pyræum inditionem redigere: nec re malegesta deterritus est: sed ipse ad breue tē-
 pus fracta statim reintegravit audaciam. Semel etiam per thriasiū fugiens crus fregit: multotiensq̄ inci-
 sione curatus est. Vectus etiam lectica diu militiam ægit. Mortuo Antigono & filio Demetrio regnum ob-
 tinente magis etiam animo Athenis liberandis incubuit: despectis oīno Macedonibus & pronihilo habi-
 tis. Itaq̄ cum a Bithyo Demetrii duce ad phylaciam p̄lio superatus esset: ac uehemens rumor icrebruiſſet:
 partim captum: partim mortuum Aratum esse: Diogenes qui pyræum præsidio asseruabat: Corinthum
 epistolā scripsit: iubens urbe Achæos extrudi: quod iam aratus interisſet. Aderat tū forte Corinthi aratus
 cum litteræ eo perlatae sunt: sic illusi atq̄ irrisi Diogenis tabellarii discesserunt ipse quoq̄ rex nauē ex Ma-
 cædonia misit: qua ad se uinctus aratus duceretur. Athenienses uero Macedonum gratia ad omnem leuita-
 tem assentatiōis cōuersi accepto nuncio de arati morte coronas sumpserūt: Ex quo iratus ille statim copiis in-
 eos eductis usq̄ ad academiā infecto exercitu puasit: sed suasionibus adductus maleficio & iniuria tem-
 perauit: athenienses cognita eius uirtute ad sanitatem reuersi cum extincto Demetrio ad spem recuperan-
 dæ libertatis incumberēt: illum aduocarunt: Qui & si altero tum achæis imperante diuturno morbo op-
 pressus domi distineretur: lectica latus atheniensium opportunitati occurrit: ac Diogeni præsidii præfecto
 persuasit: ut centum & quinquaginta acceptis talentis pyræum Munichiam Salaminē Suniū atheniensibus
 traderet. Viginti præterea talentis ipse ciuitatē leuauit. Deinde Aegmetani & hermionei in achæos statim cō-
 cesserunt. Ad hæc magna archadiæ pars se illis adiunxit: ac Macedonibus p̄ id temporis p̄p̄inquo ac finiti-
 mo bello occupatis ætoloḡ societate aucta Achæorum res magnum incrementum accepit. At aratus me-
 mor ueteris promissi & uicina tyrannide argiuorum anxius per inter nuncios aristomacho psuasit: ut rē-
 pu. In medium poneret: & achæorum leges ac nomen acciperet & Lysiadæ imitationē maxime genti cum
 laude & honore imperare mallet: q̄ unius ciuitatis periculoso atque inuidioso domino incubare: permotus
 aut aristomachus arati monitis & suasionibus quinquaginta talenta ad se mitti iussit: ut stipendia his qui
 sub eo meruissent dissolueret: eosq̄ dimitteret: quæ dum cogentur pecunie: Lysides nondum absolu-
 to imperio cupiens eius actionis ad se laudem transferre: apud aristomachum aratum accusauit: hominē
 illum tyrannis infensum semper atq̄ implacabilem esse suadendoq̄ perfecit: ut re sibi permissa in achæo-
 rum societatem ueniret. Igitur hic achæorum principes qua beniuolētia & fide in aratum essent maxime
 declararunt. Nam cum is ob iram contrariam sententiam dixisset: aristomachum reiecerunt: ubi uero pla-
 catus eius causam præsens agere cœpit: prompte ac celeriter in sententiam euntes argiuos philasiosq̄ rep-
 donarunt. Sequenti etiam anno aristomachus imperator constitutus ē: qui clarus apud achæos & gratio-
 sus statuens in fines laconicos incursionem facere aratum athenis exciuit. Ille ad eum rescribens ab ea mili-
 tia deterrere conatus est: q̄ nollet cum Cleomene audaci homine & subitis successibus aucto achæos bello
 implicari. Cum autem is præstaret omnino in sententia: nec ex ea dimoueri posset paruit: atque una præ-
 sens militiam obiit. Cleomene ad pallatium ipsis cum exercitu imminente. Cum phiberet aristomachum
 prælio dimicare: a Lysiade accusatus cum illo in certamen de imperio disceptationemq̄ uenit & suffragiis
 uictor duodecimo imperator creatus est: in quo imperio ad Lyceum pugna a Cleomene fusus in fugam
 se dedit errabundusq̄ noctu uagat pro mortuo habitus: isq̄ rursus de illo rumor apud græcos iualuit. Ser-
 uatus uero collectisq̄ in unū militibus non fuit eo contentus: q̄ sibi abire icolumi licuisset: sed optime oc-
 casione usus: cum id nemo timeret: nec futurum suspicaretur: repentino impetu Mantineos Cleomenis
 socios adortus est. Capta urbe præsidioq̄ firmata accolas ciues eoz̄ constituit: & quæ uictores nunq̄ obti-
 nere potuissent: ea achæis uictis superatisq̄ parauit. Lacedæmoniis rursus Megapolitanos bello laceſſenti-
 bus: deductis eo subsidiis: Cleomeni prouocanti obuiam ire neglexit: cogentibus etiam Megapolitanis re-
 stitit. Quippe qui neq̄ alias inchoandi prælii natura cupidus foret: & tum militum numero inferior cum
 homine adulescenti & audaci sibi iā ætate prouecto remissioribus aīs ac minori ambitionē certamen esset

Pro
 uan
 & p
 ac t
 infe
 ren
 in fu
 his l
 ma
 de c
 Ach
 pecu
 Arat
 de in
 quo
 suū c
 pro e
 ra en
 magi
 tis: n
 Qua
 alteri
 inuit
 ptis b
 in bel
 cioru
 illi ge
 mæ p̄
 tum p
 maric
 dis loc
 legatio
 prehe
 ipsum
 loqui
 euocar
 erant.
 admor
 afflatu
 subleu
 gno pr
 rendo
 cum ex
 ad am
 bi ac de
 nia in
 ledicta
 Sicyon
 sit: inter
 delium
 no Ach
 tione re
 leditioſ
 nebat. S
 commu
 in his m
 fendit: c
 achæo r
 accersitu
 equum
 in eū ac
 morem

Proinde ratus est: quam ille periclitando gloriam quæreretur: partam iam sibi cauendo & declinando cōferre uandam esse. Itaque leuis armaturæ militibus effusius p̄currentibus sp̄rtiatisq; usq; ad castra impellētib; & per tabernacula eorū uage dispersis: haud quā Aratus p̄perauit: sed ualle in medio interiecta constitit: ac trāsitu ciues p̄hibuit. His Lysides p̄motus atq; Aratum uerbis increpans egtes hortatus est: ut secū una insequētib; se ostenderēt: nec exploratā hosti uictoriam p̄derent: nec seipsum p̄ patria dimicātē relinquerent. Conuersis aut̄ cum eo multis & fortibus uiris elatus animis dextrum hostium cornu inuasit: Quo in fugam dato p̄secutioni ira & cupiditate honoris insistēs in loca sinuosa & arboribus cōsita delatus est. In his late fossæ erāt: quas Cleomenes insidēs hostem excepit. Hic Lysides ī partīe cōspectu cum pulcherriam pugnā depugnasset concidit. Reliqui in Phalangē fugiētes turbatis militibus totum exercitū ea clade compleuerūt ex quo Aratus magnā sibi cōflauit iuidiam: q̄ Lysidis salutem negligere uisus sit: Sic ab Achæis coactus per iram abeūtibus ī ægeū cōsecutus est. Vbi cū cōuenissent decreuerunt ne illi erogarent pecuniā: neu stipēdiarii alerent: sed ip̄i potestas fieret: si uellet p̄ se bellum gerēdi. Tāta cōtumelia affectus Aratus statuit deleta macula quæ sibi iniusta erat: se imperio abdicare: & cōsilio usus ad p̄sens oīa pertulit: deinde ad orchomenū deductis Achæorū copiis ibi cum Megistono Cleomenis patruo pugnam cōseruit: quo uicto fugatoq; tricenti cæsi: Megistonus ip̄se captus in Arati potestātē uenit. Cum cōsueisset is annum suū cum cōtingeret imperare: ubi ad eum ordinē uētum ē: uocatus repudiavit imperium: ac Timoxenus pro eo delectus est. Causa uero repudiādi: quæ ira in multitudinē eē dicebat: pagē sine p̄babilis uisa est. Vera enim causa res achæorū nō getæ nec pacatæ: ut antea fuerāt: succrescēte Cleomene q̄ haud popularibus magistratibus cōtinebat: sed interfectis a se Ephoris sua cta sibi regione permultisq; accolaz; ciuitate donatis: nulli obnoxiam potentiam consecutus: instare cnotinuo achæis cœpit: ut sibi imperium mandaretur. Quare iure accusant aratū: q̄ dum resp. salo magno ac fluctibus iactaret: ueluti gubernator depōeret: atq; alteri remitteret gubernaculū: & desperatiōe regē achæorū cleomeni traderet: quo tpe pulcherrimū fuit ēt inuitis ciuib; cōmuni saluti subuenire: nec cōmittere: ut Peloponnesus itez; Macedonum custodiis acceptis barbaricis itez; moribus iquinaret: ut Acrocorithus illyricis armis ac tubis cōpleret: neq; quos sæpe in bello imperator fudisset: ac urbibus extrusisset: qbus ēt in cōmentariis suis malediceret eorū dominio sociorum ciuiles subiiceret. Quod si Cleomenes erat: Sic enim appellet: iniquus & tyrānicus: at Herculdæ illi generis auctores erāt: Sparta patria ex qua uel obscurissimū p̄stabat q̄ Macedonū primū imperi summa p̄ponere: qui græcie nobilitatis nullam rationem haberet. Ad hæc Cleomenes summum magistratum petebat: ut pro illo honore & appellatiōe maioribus bonis ciuitatis afficeret. Antigonus autem terra mariq; imperator & dux renunciatus nō prius imperium obiit q̄ sanctū esset fœdere acrocorinthū mercedis loco sibi in ditionē cessurum: perire ut uideretur Esopi uenatorē imitatus nec ante uocantibus achæis & legationibus ac decretis se submittētib; obsecutus est: q̄ p̄sidio & obsidibus ueluti quibusdā frænis cōprehensos teneret: & quāuis oīs Arati deprecatio necessitatis defensione niteretur: tradit tamen Polybius ip̄sum cū Cleomenis audaciā multo ante prospexisset: anteq̄ necessitas ulla urgeret: cū Antigono clam colloquiū iniisse. Megalopolitanos etiam supplices descendisse orantes Achæos & obsecrātes ut Antigonus euocaretur. Hi enim assiduo bello premebantur & Cleomeni maxime ad direptionem & prædā expositi erant. Nec Philarchus ab his in sua historia dissentire uideretur: cui nisi Polybius testis accederet: nō magna admodum fides adhibenda foret. Nam cum in Cleomenis mentionem incidit: beniuolentia illius quasi afflatus numine furens & insanus efficitur: & ueluti in iudicio: sic historia ipsa alteri aduersatur: alterum subleuat. Amiserunt igitur achæi Mantineam quæ rursus a Cleomene capta est: & ad Hecatombeum magno prælio superati ita cenciderunt animis: ut continuo Argos Cleomenem accessissent: & eum bello gerendo imperatorem præficerent: quod ubi Arato cognitum est: cum aduentare Cleomenem accepisset: & cum exercitu Lernam attigisse: metu perculsus legatos ad eum missit: orātes ut cum tricentis solum tanq̄ ad amicos sociosq; accederet: ac si diffideret: acciperet obsides. Hæc Cleomenes respondens contumeliæ sibi ac dedecori fore castra ex eo loco mouit. Achæis etiam epistolam scripsit: qua multa crimina & calumniæ in Aratū conferebant. Scripsit & ille quoq; cōtra Cleomenē epistolas: & usq; ad nuptias & cōiuges maledicta ac iurgia processerunt. Ex hoc Cleomenes per legatum Achæis bellum edicit: parumq; ab fuit: qui Sicyoniorum urbem imprudentibus illis per proditionem diriperet. Inde abducto exercitu Pellenam inuasit: interemptoq; Achæorum duce urbe potitus est. Breui deinde tempore interiecto cum Pheneum pendeliumq; sub imperium redegisset: Argiui statim ad eum defecerunt: philiasii p̄sidiū acceperūt: & omnino Achæis & aduentitiis nihil erat: quod stabile aut firmum uideretur. Hic in magno tumultu hac turbatione rerum Aratus iactabatur: cum intueretur Peloponnesum tātis motibus agitari: ciuitatesq; undiq; a leditiosis & turbulentis hominibus ad defectionem sollicitari. Nihil enim quietum erat: nihil suo loco manebat. Sicyoniorum & Corinthiorum quoq; plurimi iā cū Cleomene palam colloquebātur: quoq; animo communiō illa & societas uinctarum inter se ciuitatum priuati domini desiderio iam pridem offenderat. In his mutationibus Aratus p̄missa sibi summa & libera potestate & licentia quos ī Sicyonia corruptos offendit: capite mulctauit: qui aut̄ Corinthi erant p̄quirere ac pœna afficere conatus multitudinē ægram & achæo nomini uehementer offensam in se concitauit: cū igitur in appollinis templū confugissent: aratum accersitum miserunt: ut ante defectionem aut interficerent: aut in uincula conicerent. Ille accessit quidem equum manu trahēs: ac si nullum mētum ac suspiciōnē: præ se ferret. Exiliētibus autē: Multis conuitiisq; in eū ac maledicta iactātibus: sædato uultu & firma oratione quieti cōsidere iussit: nec cōfuse exurgētes clamorem attollere: & qui ad portas consisterent introire. Hæc simul dicens sensim pedē extulit: ueluti equū

alteri daturus. Ita egressus occurrentes sibi corinthiorum placide alloquens: iubebat ad Apollinis aedem conuenire. Vbi uero clam ad arcem prope accessit: in equum insiliens Cleopatro praefecto custodiae acriter asseruare arcem iussu in Sicyonem aduectus est: triginta equibus consecutis aliis relicto duce passim dissipatis. Corinthi non multo post audita Arati fuga ut persecuti eum capere nequiverunt: accersito Cleomene urbem illi tradiderunt: cum is nullo satis magno se beneficio ab his affici posse arbitraret: pro eo quod offensum esset: Aratum dimittentibus. Hic igitur adiunctis sibi his quae adactam quam dicitur incolunt: ac ciuitates tradentibus: Acrocorinthum uallo ac fossa circumdedit. Ad aratum uero non multi aethaerum in Sicyonem conuenerunt: conuocataque concione imperator constitutus delectos ex ciuibus ad custodiae corporis circumsistere habuit. Cumque tres iam & triginta annos in aethaeris repperisset: & graecorum omnium potentia & gloria princeps fuisset: tunc inopia & solitudine oppressus & derelictus ueluti in patriae naufragio in tantis periculis ac piculis ferebatur. Nam aetoli auxilium petenti missuros se esse negarunt. Atheniensium ciuitatem in aratum studio & uoluntate pensam Euclides & Mition prohibuerunt. Cum autem aratus Corinthi & domum & facultates haberet: Cleomenes nec attigit eorum quicquam nec aliter promisit attingere. Conuocatis praeterea eius amicis & curatoribus iussit omnia curare atque asseruare: ut rationem Arato reddituros: priuatim ad eum Triphilo & Megistono patruo rursus missis: tum alia ei per multa: tum duodecim talenta annuum stipendium pollicitus est. Neoptolomei odio numerum excedens: ab eo enim sex talenta Arato quotannis mittebantur: demandari sibi ab aethaeris imperium orabat: & Acrocorinthum communem cum his praesidio custodiri. Respondente arato non penes se sed potius penes eos summam imperii esse: ratus id dissimulare respondit: infesto exercitu in Sicyoniorum fines inuades incursum agrum deuastauit: positisque ad urbem castris tres menses in obsidione fuit. Cunctante arato ac deliberante num acrocorintho tradito antigonum accepturus esset. Nam aliter negabat opem se esse laturum. Conuocato igitur in aegaeum consilio aethaerum aratum eo conuenire iusserunt. Verum cum ex urbe Cleomene obsidente sine periculo exire non posset: ciues eum precibus detinebant orantes ut salutem suam uitamque conseruaret: ne corpus imminenti hosti obiceret. Ad haec foeminae ac pueri tanquam communem omnium partem & conseruatorum suum lachrymis circumstantabant: quos tamen ille cum confirmasset consolatusque esset: aduectus equo decem amicis & cum his adulto iam filio comitantibus descendit ad mare. Nauem quae eo appulsa erat conscendentes in aegaeum ad conuentionem praefecti sunt: in qua communi sententia decretum est uocare antigonum & acrocorinthum in eius ditionem praemittere. Aratus filium suum una cum aliis pluribus ad eum praesidiis militum: quibus commoti grauius corinthii diripuerunt eius bona: & domum cleomeni dono dederunt. Aduentante uero antigono cum exercitu: Erant autem, xx. Macedonum peditum: equitum mille & triceni: aratus cum principibus milia ciuitatum per oram maritimam clam hostibus illi in Pegas obuiam prodiit: cum antigonum suspectum haberet: nec se libenter Macedonibus crederet. Etenim sciebat se illorum cladibus opes sibi & gloriam peperisse: materiamque constituendam reip. odium in superiorem habuisse. Sed cum perspiceret necessitatem impedere: nec declinari nec resisti ullo modo posse: deinde occasionem sibi oblatam esse: cui seruiunt omnes: etiam qui imperare uidentur: ad tam indignum facinus perpetrandum accessit. Antigonus autem ubi accepit obuium sibi aratum esse: alios quidem communi benignitate salutauit: illum uero & in primo congressu honorificentissime excepit: & caetera munificentia uirum bonum & singulari prudentia praeditum maiori necessitudine sibi deuincit conatus est. Erat enim aratus eiusmodi: ut regem non modo maximis in rebus administrandis adiuuare: sed etiam in ocio oblectare posset. Quare antigonus & si adolescens foret: ut uiri ingenium perspectum habuit: cui nihil deerat: quod minus dignum regis amicitia uideretur: eo non ex aethaeris modo: sed etiam ante Macedones ad omnia utebatur: cunctaque de illius sententia & auctoritate gerebat: & ea ita euenerunt quae in sacrificiis diuinitus numen portenderat. Dicitur enim non multo ante Arato sacra facienti in iecore duos felles extitisse eadem pinguedine obuolutos: Vatem quoque consultum dixisse: quae capitalissimo odio dissiderent, ea praebrevi inter se firmissima amicitia coitura. Quod responsum adpraesens neglexit: nec sacris alter nec uaticinio fide habuit: obseruabat id tamen Nam in postea prospere succedente bello cum Antigonus corinthi conuiuium instruxisset: compluribus eo inuitatis Aratum honoris gratia supra se locauit. Paulo post amictum flagitans rogauit illum: num sibi frigus uideretur: respondente illo & quod de se ualde algere iussit propius accedere: tapetesque allato serui ambos simul circumdederunt. Tunc Aratus in sacrorum illorum memoria rediens redire secum ipse ac portentum & oraculum regi enarrare. Verum haec posterioribus temporibus sunt acta. In Pisis uero tum iureiurando dato acceptoque continuo in hostem inuaserunt: & ad urbem summa uel utrinque dimicatum est: optime munitis Cleomenis castris & corinthiis strenue hostem arcentibus. Hic Aristoteles argiuus arati amicus ad eum clam mittitur: qui rebellionem factam illum in ciuitatem acciperet: si cum militibus eo accederet. Ille re cum antigono communicata: cum mille & quingentis ex Isthmo in aepydaurum celeriter nauigio delatus: argiui insurgentes facto impetu in cleomenis milites comprehendunt: atque in arcem inducunt. Quibus nuntiatis cleomenes ueritus ne captis argis ab hostibus reditu domum intercluderetur: acrocorintho relicto cum subsidio noctu argos occurrit: quo praueuiens conflixit & secundo praelio usus est: nec ita multo post arato se inferente & rege cum copiis subsequente in Mantiniam discessit. Ex eo ciuitates omnes in aethaerum fide & amicitiam redierunt. Acrocorinthum antigono traditum est. Aratus imperator factus ab argiuis persuasit eis: ut tyrannorum bona & proditorum antigono elargirentur: Quod factum aristomachum intenchris magnis cruciatibus uexatum mari mergendum dederunt: cuius supplicii foeditas in aratum non sine offensione coniecta est: quod uix non improbum: & qui eo familiariter usus esset suaque auctoritate adductus dominatum deposuisset: & ciuitatem suam aethaeris iunxisset: ita crudeliter ac nefarie necari permetteret. Nec huius tantum sed rei aliaque etiam in eum culpa redundauit: ueluti quod Corinthiorum ciuitate ut humili aliquo uico Antigono donarent. Idem etiam direpto Orchomeno praesidio

Macedonum intulisset. Decretum est fecerunt nemini alteri ex regibus scribere iniussu antigoni: nec legationem mittere. Macedones alere stipendiis imperis coacti sunt: ad sacrificia pompas & ludos admittere. Nam incipientibus arati ciuibus & antigone in urbem accipientibus ab arato per hospitium liberaliter inuitatum: omnia illa accepta referebant: nescii quod habentis illi semel traditis regiae impetu cupiditatis actus nullum praeterea integrum ius praeterquam uocis haberet: quae periculosa licentia uteretur. Apparebat, nam inuictum arato plurima administrari fieri: ueluti illud quod de statu actum est. Antigonus enim argiuorum tyrannorum statuas deiectas erexit: eorum autem qui Acrocorinthum cepissent stantes & erectas praeter unam Arati demolitus est: quae ne fieret, praecipuis instans Aratus nihil profecit. Videntur etiam quae in Mantineos acta sunt nequaquam ex graeco more ab Achaenis administrata esse. Quibus duce antigono deuictis: clarissimos uiros & principes ciuitatis necarunt. Reliquos partim uenerunt: partim uinctos copedibus in Macedonia miserunt: Liberos eorum & coniuges mancipiorum numero habuerunt. Argento autem Mantineorum collecto tertiam ipsi acceperunt portionem: reliquis duabus ad Macedones delatis: Haec quidem ultionis iure peracta sunt. Etenim indignum ac nefarium fuit homines regionis & linguae necessitudine inter se coniunctos sic ad iram tractari. Verum in necessitatibus iocundum non asperum fuit: ut Simoides inquit. Quae uero consecuta sunt nec laudi nec necessitati arato data sunt. Nam urbe argiuus ab antigono concessa cum hi ab integro reficere decreuissent: ipse imperator cum esset eius instructioni operis praepositus ex decreto ne deinceps Mantinea ciuitas sed antigoniam uocaretur edixit: hodieque ita uocatur: ad uideatur ob illum amabilis Mantinea funditus interisse. Mariet autem ciuitas eorum nomine: a quibus necati ciues deletique sunt. Deinde Cleomenes ad Selasiam magna accepta clade reliquit Spartam: & in aegyptum mari profectus est. Antigonus ubi in aratum omni benignitate atque humanitate est usus: in Macedonia rediens Philippum: ad quem regni successio spectabat: nondum admodum adulta aetate in Peloponnesum misit: atque arato ut se daret iussit per eum ciuitates adire: per eum achaeis familiariter fieri. Quae aratus quidem accipiens sic affectum animauitque: ut & in se summa beniuolentia affectum in Macedonia & ad graecas res incitatum incensumque dimitteret. Antigono autem uita defuncto aetoli inertia & desidia achaeorum despecta: assueti enim aliorum defendi manibus & in Macedonum armis omni spe salutis collocata ad quietem se totos remissionemque conuerterant: Peloponnesibus bellum inferre parant: ac Patras & Cynais extra id quo intenderant expulsis: impetuque facto Messenam diripiunt. Quibus rebus angebat aratus. Cumque intueretur Timosenum achaeorum ducem ob ignauiam tempus terere: iam prope absoluto imperii tempore: ipse successor ei constitutus quoniam ante praefinitum tempus diebus magistratum obiit: & ut messaniis auxilium ferret: achaeorum copias coegit: quae cum languidis atque in exercitiis corporibus animis uero ocio resolutis ad bellum incumberent: ad Caphyas fusi fugatique sunt. Quo bello uisus sibi aratus cupidius imperio usus ita rursus animo concidit: ita relictis gubernaculis imperii spes omnes abiicit: ut cum sibi opprimendi hostis oblata occasio esset: praeter alio abstineret & in Peloponneso per lasciuia ac petulantiam aetolum insultantem neglexerit. Rursus igitur supplices in Macedonia tendentes manus Philippum in graeciam reuocarunt: spe maxime eius in aratum obseruatione ac fidei adducti fore ut eo clametis & mansueti ad omnia ueretur. Verum sub id tempus apelle & megalae quibusdamque aliis aratum regi deferentibus: ille fide addita calumniae contrariam factionem excitauit: comitiisque habitis Eparato ad imperium obtinendum suffragatus est. Qui cum achaeis contemptui esset: & aratus rem negligeret: nulla praecleara re gesta Philippus a paternis moribus degener rursus reconciliatis animis totum se arato tradidit. Rebus uero prope & ad opes & ad gloriam succedentibus eum omni comitate complexus est: ueluti per eum nomine & imperio auctus. Quare uisus est aratus non popularis modo principatus: uerum etiam regni optimus praceptor esse. Illius enim mores & instituta uitae regis rebus gestis instar coloris decori maximo ac dignitati erant. Et adulescentes in lacedaemonios afflictos & perditos moderatio & humanitas in Cretenses: qua tota paucis diebus insulam ad imperium suum adiunxit: & aduersus aetolos militia mirifice laboriosa Philippo quidem docilis & obsequentis ingenii. Arato prudentiae ac sapientiae gloriam attulit. Quibus magis regis amici inuidia concitati ubi nihil obscuris calumniis profecerunt: conuictis palam aggressi per potus aratum obscenis ac petulantibus uerbis lacerant. Semel quoque post coenam in tabernaculum abeuntem lapidibus persecuti sunt. His iratus Philippus uiginti eos talentis multauit: & posteriori tempore quod res labefactate turbareque uiderentur interfici iussit. Prospere igitur & ad uoluntatem fluente fortuna successibus insolentur elatus in multas ac magnas cupiditates erupit: ingenita enim uicia illi perruptis atque exules paulatim in uolucris: quibus repugnante natura latuerant: enudata sunt: & eius simulatum diu ingenium se praedidit: primum enim iuniorum aratum contumelia affectum coniugi stupro illato quae res multum temporis occulta fuit cum in eorum domum diuenteret hospitaliter ab his exceptus. Deinde in graecorum resp. asperius concitatus est: nec erat obscurum illum iam ad arati cladem & exitum spectare. Suspicionis autem eius messanicae res initium attulerunt. Seditione enim laborantibus illis: serius quam tempus postulabat: Aratus eius subsidio uenit philippus una die praeruit: urbemque ingressus quaedam rursus stimulum illis adiecit: priuatim magistratus messaniorum percontatus nunquit leges haberent: quibus cohiberetur uulgus. Priuatim etiam primores ciuitatum rogauit: num manus sibi essent: quibus tyrannos opprimerent: ex hoc addita utrisque audacia magistratus quidem populares & turbulentos homines ad supplicium postulabant. Illi cum multitudine concitata inuadentes magistratus interfecerunt: ex caeteris paulo minus ducentis pemptis. Philippus tam foede opere perpetrato magis etiam messanios in se inuicem instigabat: cum interueniens aratus nec ipse animi aegritudinem dissimulare potuit: nec filium obiurgantem asperere & uehementer Philippum prohibuit. Ostendit tum adolescens se Philippi amore teneri: Cum ea obiurgatione diceret: iis rebus ita gestis ad eius sibi aspectum non iam formosum sed formosissimum omnium successus ira ut saepius eo conuiciante detibus infredisser: at seniore ueluti nihil iis uerbis commotus ut homo ciuili ac natura moderatus apprehensa dextera ex theatro aggressus ad ithomantam perduxit: immolaturus

Ioui ac locum cogniturus. Est enim is non minus q̄ Acrocorinthus & munitus & clausus: ac si praesidium collocatum in eo sit graue & infensum ppugnaculum accolis futurus. Vbi uero conscendit & sacrificio instituto uates ad eum exta detulit: ambabus manibus suscipiens, Arato ac Phario Demetrio separatim demissa ostendit: ac percontatus est quid in sacris perspiceret retinendam ne sibi arcem esse aut Messaniis reddendam. Hic arridens Demetrius si animum inquit: uatis geris locum dimittes: sin regis utroq; cornu bouem detinebis: Peloponnesum p̄ enigma significare uoles q̄ si Ithomanta & Acrocorinthum custodiat facilem atq; obsequentem futuram. At aratus diu silentium tenuit orante autem Philippo ut sententiam suam proferret permulti dixit ac magni Philippe Cretensium montes: permulti Boetiorum ac Phocensium tumuli ex terra efferuntur: Item plurimi a Caranorum partim mediterranei: partim in oris maritimis siti qui natura munitissimi sunt: & tam est cum horum nullum ceperis: omnes tamen sponte imperata faciunt latrones enim rupes ac saxa incolunt & praecipitiis se tutantur. Regi autem nihil fide & beniuolentia firmitus: Nec munitus esse potest: haec tibi creticum pelagus haec Peloponnesum aperiunt. Ab his orsus initiis cum sis hoc aetatis hi te sibi imperatorem praefecerunt: illi in ditionem tuam uenerunt loquente adhuc arato philippus exta reddidit uati ac manu illum trahens uelut ab eo sibi illata ui ac ciuitate erepta & huc inquit eandem proficiscamur uiam. Post id tempus aratus declinans aulam & se a Philippi sensim consuetudine subtrahens in Epiro rogatus ab eo ut secum una militaret recusauit: ueritus ne sibi ex illius factis ignominia & dedecus conflateretur. Cum uero a Romanis uictus turpiter amissa classe in Peloponnesum se recepisset: aggressus est iterum Messanios dolis capere. Quod ubi minus successit ad apertam iniuriam uersus eorum agrum populationibus uastauit. Tum aratus se penitus ab illius amicitia & familiaritate se iunxit & in eum inimicum animum cepit: ad haec conscius eorum quae in nulum ab eo perpetrata essent: excruciebatur uehementer: sed filium rem caelabat: & sibi illum contumelia affectum aloicere tantum dabatur: ulciscendi uero ac persequendi iniurias facultas non erat. Maxime uero Philippus a prioribus moribus immutatus uidebatur. Quippe qui ex miti & mansueto rege ac modesto adulescente in petulantem hominem & insolentem tyrannum euaserat. Verum haec haud quidem naturae mutatio erat: sed in licentia improbitatis enudatio quae ob metum incognita diutius & obscura manserat: Fuisse autem eius cum arato consuetudinem ab initio uerecundiae ac timori admixtam: ex iis quae in illum postea gessit perspicue declarauit. Nam cum eum delere cuperet: quo uiuo non modo se tyrannum aut regem sed ne liberum quidem hominem ducebat esse: ui palam nihil tentare ausus est: sed Taurionem unum ex ducibus & amicis subornauit: Qui ex occulto se absente ac longe remoto ueneficio rem conficeret: Is arato factus familiaris ei uenenum comparat non acutum & uehementem sed eius generis quod initio remissos calores & tenuem uentum in uentre excitat. Deinde sensim tabe corpus inficit. Non tamen aratum ea res latuit: sed ubi nullum deprehensum & manifeste cladi remedium est in uentum: ut communem aliquem & quotidianum morbum leniter ad silentio pertulit: nec praeter unum ex familiaribus quisquam rescituit: Quo in cubiculo praesente atq; admirante o Cephaleon inquit haec sunt praemia regiae amicitiae. Sic uita defuncto in aegeo qui decimum & septimum imperatorem gesserat: instabant Achaei ut ibi ad sepulturam daretur & conuenientia eius uitae monumenta fierent: Sicyonii magna se ignominia affici existimabant: si alibi quam in patria eius uiri corpus humaretur: Itaque ab achaeis ut sibi id permitterent impetrarunt. Sed cum ueteri lege neminem intra moenia humari liceret: & legi superstitione accessisset: miserunt in Delphos de his Pythiam sciscitatum: a quo oraculum huiusmodi acceperunt. Consultas sicyon arato gratissima telus. Ut pia defuncti celebrerentur funera regis: Sit quodcumque uiro dux infensumque feretur: Id scelus infandum caelo terraque marique. Renunciato igitur responso & achaei cuncti laetati sunt & Sicyonii in primis luctu in celebritatem mutato continuoque ex aegeo cadauer ueste alba coronisque exornantes: cum pene & choris in urbem intulerunt: sepulchro deinde optarunt locum ueluti conditoris totius urbis celeberrimum & clarissimum seruatorumque suum magnificentissimo funere persecuti sunt. Loco quo situs est usque ad nostram memoriam arato nomen mansit. Immolant illi nonis iuniis: quo die tyrannicum de ciuitate sustulit dominatum: faciunt ei alia sacra: eaque salutaria nuncupant eius diei monumentum: quo aratus in lucem editus memoratur. Priori sacro in honorem Iouis Soteris Thyopolus praefuit: secundo arati filius torque non albo auro sed dimidia parte purpureo ornatus: & a Dionysii ministris carmina quaedam ad citharam canebatur. Gymnasiisque princeps subsequenteribus pueris & adulescentibus una pompa agebat. Post eos senatus coronatus sequebatur: reliquorumque ciuium turba pro arbitrio aderat. Quaeque regis hodie quoque uestigia quaedam expiati seruant: honorem uero & uetustate & mutatione regis plurimi interierunt aratus igitur senior uita uixisse atque huiusmodi praeditus ingenio fuisset traditur: filium autem eius Philippus homo flagitiosus & praeditus ad haec natura crudelis & contumeliosus medicamentis non quidem letalibus: sed iis quae menti officium: in insaniam uersum cladem eius & perniciem appetens ac horrenda ac nefanda facinora impulit. Ut mors illi & si iuueni ac florenti malorum remedium & salutem afferre uideretur. Attamen Philippus huius impietatis hospitali Ioui poenas persoluit. Uictus enim in bello a Romanis sub eorum ditionem uenire coactus est: & tum alio imperio spoliatus tum omnibus praeter quinque amissis nauibus mille insuper talenta conuenit stipendium pendere: ad haec obsidem dedit: & uix ei misericordia hostium macedonia cum suis stipendiis permixta est. Cum in necandis optimis quotidie & coniunctissimis uiris occupatus esset: honore atque odio sui regnum uniuersum compleuit. Vnum tantum modo in tantis calamitatibus leuamen Demetrium nato eximia uirtute filium eum ob honorem sibi a Romanis habitum inuidia & suspitione uita priuauit. Persem uero alium filium non legitimum sed suppositum fuisse ferunt: ex Gnathenio medica quaedam muliere genitum. Hic est de quo aemilius Pausus triumphauit. Itaque antigonici regni sublati hereditibus eius omne genus interit. Arati autem genus, Sicyone & Pellena usque ad nostram peruenit aetatem.

GALBAE VIRI ILLUSTRIS VITA EX PLVTARCHO GRAECO IN
LATINVM PER FRANCISCVM PHILELPHVM VERSA.

PHICRATES ATHENIENSIS ICCIRCO EXISTIMABAT STIPENDIARIVM
militem & diuitiarum & uoluptatum studiosum esse oportere: quod dum haec gratia largius cu-
pit acquirere: uersutius se periculis audenti usque obiiciat. Sunt autem multi: qui militis officium
esse putent: ut ueluti inualidum corpus suo nunquam sed imperatoris arbitrio moueatur. Itaque Paulum
Aemilium ferunt exercitui: quem loquacitati solum & elegantiæ studet in Macedonia ac-
cepisset: iussisse ut manum quisque alacrem & gladium acutum faceret. Nam alia sibi cura foret:
At Plato qui uidebat nullum esse neque boni principis neque boni ducis opus: ubi exercitus minus se temperantem
obedientemque praestaret: putabatque obediendi uirtutem aequae atque imperandi naturae esse generosae: educationisque
philosophiae: maxime quae iram & uehementiam mansuetudine humanitateque non incōcinne temperaret: tū-
alias habet affectiones multas: tum ea quae romanis post Neronis obitum accidere testimonia & exempla: ni-
hil esse in imperio formidabilius potestate militari: quam inductis utitur absurdisque consiliis. Itaque demades Alexandro
mortuo similem esse dicebat Macedonium exercitum excacato Cyclopi: quippe qui cum intueretur multis mo-
ueri motibus perturbatis & paruis: at romanorum imperium iisdem affici malis & agitationibus inuenisset: quibus
Tytanas ferunt. Nam in multas illud partes discerpi: simul & a multis item partibus in sese concidere: non tam
ex eorum dominandi cupiditate: quam imperatores appellarent: quam a diuitiarum studio & luxuria militum: qui impe-
ratores inuicem ueluti clauos excuderent. Atqui Dionysius Fereum qui menses decem resignasset in Thessalis:
deinde foret mox iteremptus tragicum tyrannum appellabat: in celerem scilicet mutabilitatem cauillatus.
At Caesarum focus palatium ipsum breuiore tempore quam tuor imperatores suscepit: cum alium inducerent tamquam
per scenam: alium educerent. Sed ea erat consolatio una miseris: quod non precarentur aliam animaduersionem in au-
ctores: sed eos a seipsis intuerent occidi. Et illum certe primum & omnium iustissime: qui dolose agit do-
cuitque tantum esse sperandum in Caesaris mutatione: quantum ipse promisit: opus pulcherrimum eam defe-
ctionem & prodicionem in simulam quae facta est a Nerone. Nymphidius enim Sabinus qui (ut dictum est)
cum Tigellino aulae praerat: ubi Neronem cepit omnino desperatio: nec erat dubium cum fuga in aegy-
ptum concessurum: exercitui persuasit tanquam absente iam Nerone atque fugae dedito: ut imperatorem Galbam
salutaret: & largitionem uiritim esse pollicitus: Aulicis & militibus qui ita salutassent nummos septem milia quin-
gentos: his uero qui extra militarent: mille ducetos quinquaginta: quantum colligere non poterat: ubi mul-
to plura omnibus hominibus praebere mala is nollet: quae Nero consuefecit. Hoc enim respondit continuo
Neronem: & paulo post Galbam. Nam atque: ut accepturi prodiderunt: atque non accipientes occiderunt. De-
inde illum quaerentes qui tantum daturus esset: in defectionibus & prodicionibus offenderunt: eumque quo-
niam qui sperarant assecuti non sunt: consumpsere. Sigillatim igitur quae gesta sunt diligenter exponere nego-
tiose historiae interest. Sed quaecumque digna oratione Caesarum secundis aduersisque rebus acciderunt: nec a-
me quoque praeterea sunt. Galba Sulpitius qui priuatus omnium ditissimus transiit in Caesarum familiam omnes
consentiunt. Is quoniam haberet magnae nobilitatis amplitudine Seruioque domum: erat a quo admodum ela-
to propter Catuli cognitionem: qui caeteros suae tempestatis homines uirtute & gloria anteibat: quamquam ultro
se plus aliis posse non patiebatur. Erat etiam Liuiæ uxori Caesaris Galba genere coniunctus. Itaque opera Li-
uiæ ex palatio processit ad consulatum. Ad haec fertur exercitui in Germania cum laude praefuisse: Lybiaeque
proconsul inter paucos laudatus. At uilitas uictus & sumptuum parsimonia ac frugalitas fuit in causa: ut po-
titus imperio auarior haberetur. Id quidem uanam quandam opinionem modestiae temperantiaeque ferebat. Mis-
sus est autem a Nerone Beria princeps: cum is nondum edoctus esset metuere magnos ciues in dignitate posi-
tos. Galbae uero: qui uideretur natura mitis: senectus ipsa fidem addebat religionis. Sed ubi erratorum cura
bat prouincias: illis crudelius immaniusque uexantibus: aliud auxilii nihil afferre poterat: ut unum id quod
aperte condoleret & simul quodammodo afficeretur iniuria: respirationem quandam & consolationem dam-
natis uenundatisque praebat: & poemata quidem quaesierunt in Nerone: & multis in locis tircufferretur ca-
nerenturque: minime impediabat: neque simul cum curatoribus agebatur iis in rebus: quae gratia etiam plus di-
ligebatur ab hominibus. Erat enim annu iam Octauum illi familiaris qui tenebat imperium: quo tempore Lu-
nius uindex galliae praetor insurrexit in Nerone. Quare dicitur ante defectionem uenisse ad eum litterae a Vin-
dice: quibus neque credidisse: neque diuulgasse: neque detulisse: ut reliqui praetoriani epistolas ad se missas dede-
runt ad Nerone: & quantum in ipsis fuit: perdiderunt id negotii: cuius ad postremum participes facti nihilo
minus conueniunt sui ipsorum esse quam illius proditores. Sed Vindex ubi post declaratum palam a se bellum
scripsit ad Galbam: eum hortans ad accipiendum imperium ac seipsum corpori ualido caput quaerenti Gallis pra-
beret: qui milia uiroque armatorum cetum haberent: & alia plura armare possent: consultationem proposuit
amicis. Quorum alii putabant Galbae expectandum esse obseruati: quem motum atque impetum ad res no-
uas Roma foret habitura: Titus autem Quinius dux militaris legionis ait: O Galba quoniam pacto consul-
tatis quaerere: an si Nerone fideles maneamus: hoc est manentium. Ut igitur inimico Nerone: aut nunc pro-
denda non est amicitia uindicis: aut is est continuo accusandus: belloque appetendus: quod te mauult Roma
norum principem quam Nerone tyrannum nunc praescripto diem Galba declarauit: quo libertate indigen-
tibus particulariter redderet. Cuius rei sermo atque fama ubi emerfit: colligit hominum multitudinem non
impigram ad tumultum. Nondum igitur palam tribunal attigerat: cum est ab hominibus Galba concor-
diter imperator salutatus. Is uero haud continuo eam appellationem admisit: sed ubi Nerone accusasset
& illos quos Nero peremerat: uiros clarissimos defleuisset: & pollicitus est se patriam suam puidetiam dedi-

turum: neq; Cæsar neq; imperator: sed dux Romani senatus noiatus. Quod aut recte Vindex & cōsulto galbam ad imperium reuocauit: testi Neroni fidem fecit. Is. n. simulans illū contēnere: ac nihil ducere res galloꝝ: simulatq; de Galba audiuit (erat aut lotus ac prādebat) euertit mēsam. Quinetiam cō senatus Galbam hostem iudicasset: uelletq; Nero iocari efferrig; ad amicos: nō malā inqt sibi egēti pecuniis cogitationis p̄dictionem icidisse: & res qdem galloꝝ cum in seruitutem uenerint p̄dāe admodum fore. Quæ autē Galbæ substātia aderat: quoniam hostis iam declaratus esset: ea uti eam uendere oportere. Et hic quidem iubebat bona Galbæ ut uenirēt. Quæ cum galba audisset: ea oīa uēdens: quæ Nero habebat in Beria: multos inueniebat alacriores. Cum uero plures a Nerone deficerēt: ac se Galbæ oēs officio asciscerēt: solus Clodius Maurus in Libya & Virginius Ruffus q in Gallia germanicum ducebat exercitum: ipsi p̄ sese agebant ne idem qdem habētes iſtitutum. At Clodius quoniā rebus rapiendis studuerat ac uiroꝝ cædibus: haud obscurum erat: hūc pp̄ crudelitatem neq; imperiū posse cōtinere: neq; dimittere. Virginius aut q legionibus potētissimis p̄erat: a quibus eēt p̄sæpe imperator appellatus: coactusq; neq; se dicebat acceptuꝝ imperium: neq; uisurum: ut alii daret: qui minus a senatu electus foret. Hæc non parum Galbam p̄cipio turbabant. Sed ubi Virginiū Vindicisq; exercitus: qui uī quodammodo ipsos duces ueluti aurigas qui frænis dominari nō possunt: magnā in pugnam extulerāt: simul conflixerunt: aut Vindice seipsum interimente inter uiginti milia galloꝝ qui ceciderant: exiuit rumor proinde atq; omnes uellent ob eiusmodi uictoriam: ut Virginius imperium admitteret: aut rursus ad Neronem cōuerterent. Tunc demum Galba omnino metuēs Virginiū scripsit: eum rogans ut communiter ageret: & pro tuendo simul romanis imperio & pro libertate. At rursus cum amicis in Coluniam Iberiæ urbem secedens magis terebat tēpus circa p̄sententiam rerum factarum: & desiderium ocii consueti ac familiaris: q̄ circa ullam rerum necessariū actionem. Iam æstas erat: cum paulo ante crepusculum uenit Romam Sicellus uir libertus die septimo: qui audiens Galbam quiescere solum: confestim ad eius cubiculum pergit: quod repugnantibus cubiculariis uis patefactum ingressus nunciauit: ut etiam uiuo adhuc Nerone licet in aperto non esset: exercitus primum deinde populus & senatus imperatorē Galbam appellarit. Paulo autem post nūciatum eēt illū dedisse mortem & nullo modo quidem credidisse ait iis nunciis: sed ad cadauer ubi esset ingressus: intuitusq; iacētē Nerōnem ita egressum esse. Ni inimici gloria Galbam extulerunt: ad cuius fores hominum multitudo: quibus firmam fiduciam ipse iniecerat: cōsulebat: & si celeritas adimebat fidem. Sed biduo quoq; Titus cum aliis multis ab exercitu uenit: quæ senatus censuisset sigillatim exponēs. Hic igif in ordinem hostiū profectus est. Liberto uero tum anulos aureos dedit: & Martianus Vitellus iam uocatus habuit primam i libertis potestatem. At Romæ nymphidius Sabinus non sensim atq; paulatim sed summatim simul omnia p̄ rerum turbationem sibi uidebat: inquiens Galbam senem esse: ac uix satis Romam equitatura propter senium uehi posse. Erat enim annos tris & septuaginta. Qui uero ibi erat exercitus: cum diu antea beniuolo animo in eum fuerat: tum hoc tempore cum ab uno solo sustentarentur. Illū propter largitionis magnitudinem benefactorem existimabat: Galbam autem debitorem. Continuo igif Tigellino collega: eum ut poneret imperauit: faciebatq; conuiuia: quibus uiros consulares cœnatum acciperet: atq; prætorianos: addens etiam nomen Galbæ ipsis inuitationibus. Multos instruxit qui dicerent mittendum esse ad Galbam. Qui ab eo peterent perpetuum p̄fectum Nymphidium sine collega. Quæ autem senatus i eius honorem & potestatem gessit appellans benefactore & una currens ad fores: & omnium illū sententiæ p̄esse uolens: ipsamq; confirmare eū & multa reddiderūt audaciorē: adeo ut breui tempore illis a quibus colebatur: non solum foret inuidiosus sed etiam formidabilis: & cū famulos publicos consules designassent qui decreta portant imperatori quiq; diplomata quæ uocantur obſignata dant (Hæc enī uerbis magistratus agnosces circa uehiculorum uicissitudines præmissos occiderat tabellarios) nō mediocriter Nymphidius est turbatus: q̄ nomen ab ipso & gemma & militibus acceptis remisissent. Quin fertur de consulibus consultasse: deinde quoniam illi sese defendissent ac præcibus usi essent: remisit iram. Gratificatus autē populo nequaquā impediuit: qui ex Neronis familiaribus errauisset: fustibus cæderetur. Quare spiculū gladiatorē Neronis statuis dum traherentur subiectum in foro perdiderunt: & Apaniū quēdā ex delatoribus reuolutum super actis palustris de lapidibus oneratis oppresserunt. Alios etiam permultos discerpserunt: & quosdā sane qui nihil per iniuriā perpetrarāt. Itaq; Mariscus qui uir optimus & erat & uidebatur: dixit ad senatum se metuere: ne q̄ primum Neronem requirerent: & ita Nymphidius propiore spe ductus ne fugit quidē Cæsaris illius filius dici: qui post Tyberium imperauit. Nouit enim Gaius ut uideat eius matrē libertō cæsaris natam cum esset adolescens. Fuit enim illa uisu minime inuocundo: & nouit illam quidem i tabernis medicinariis mercede haud honestissima. At fuit eius mulieris cum Cæsare congressus: ut uidetur iunior Nymphidii natali. Causam uero habuit ex Matiano gladiatore: est enī amata Nymphida propter illius gloriam. Magis enim uisā est ob similitudinem formæ illi necessaria. Veg; consentiens se Nymphida de matre natum opus quidē sui faciebat: q̄ Nero perisset. Huius autem interritus cum nō satis ea premia esse duceret: q̄ & honoribus fruere & pecuniis: q̄ simul dormiret cum Neronis Sporo: quem ab ipso rogo dum cadauer adhuc cremaretur: continuo accersitum loco nuptæ haberet: Pompeiumq; appellaret: ad successionem i ducebatur imperio: & alia ipse Romæ clam per amicos moliebatur per mulieres quasdā uirosq; senatores: qui ei occulte adiutores essent. Vnū uero ex amicis Gelianum in Iberiam misit: quæ agebantur consideraturum. At Galbæ post Neronis obitum erant secunda omnia. Sed Virginius Ruffus qui dubius adhuc esset: illum sollicitum faciebat: ne quoniam eum cui præerat magnum bellicosissimumque exercitum de Vindice uictoria addidisset: cæpissetq; magnam partem romani imperii: uniuersam Gallia

quæ rebellando fluctuabat iis adiret: qui ipsum ad imperium inuitabāt. Aullius enim q̄ Virginii neq; no-
 men inane erat neq; prælium: Proinde atq; maximo is momēto: & romanorum simul molesta tyranni-
 de & bellis gallos liberasset. At ille tunc iisdem quibus initio cogitatibus insistens lectionem imperatoris
 senatui referuabat. Atq; declarato iam obitu Neronis: tunc multi rursus addebantur Virginio: & quidam
 ex iis tribunis qui erant in tabernaculo districto ense iubebant Virginio: ut uel imperium uel ferrum ad-
 mitteret. Sed posteaquā Fabius ualēs: qui uni præerat legioni: iuratus est primus in Galbam: & litteræ ex
 Roma allatæ sunt: quibus de rebus senatus decreuerat: cum difficultate quidem & cum labore: tādē ta-
 men militibus persuasit: ut Galbam imperatorem dicerēt. Et quem is successorem miserat Flaccum Or-
 deonium admisit: illiq; legionem tradens ipse Galbæ deinde adueniēti profectus est obuiam: simulq; re-
 uertit neq; iram neq; honorem manifestum assecutus. Et alterius quidem ipse galba fuit i causa: quoniam
 uirum illum uerebatur: alterius uero amici galbæ & Ouinius Titus maxime qui Virginio iuideret: puta-
 bat enim eum arcere. Ignarus is quidem se miti ingenio Virginii adiutorem accedere: qui uig; illum a bel-
 lis ac malis quæcūq; duces alios occupabant: in securam uitam & senectutem pacis & quietis plenā subdu-
 ceret. At Galbam senatus oratores circa narbonem urbem gallicam offendentes hilariter salutarūt: roga-
 runtq;: ut se q̄primū desideranti populo ostenderet. Hic uero cum alios aditus & egressus eius prebuit hu-
 mane & populariter tum ad epulatiōes: cum multus apparatus & cultus magnus adesset: quem ex rebus
 Neronis ad ipsum ante miserat: nymphidius nihilo tamen illorum utens: sed suis omnibus claruit igenti
 animo uir & qui ostētatiōe melior appareret. At cito quidem generosa hæc fastusq; uacua & ciuilia ad po-
 pularem ualere gratiam: quæ affabilitas plurimum uelit. Ouinius ducēs: persuasit: ut & Neronis pecuniis
 uteretur & in conuiuuis, ne parceret regiis sumptibus. Et ita senex paulatim suū sensum Ouinio summisit.
 Erat autem Ouinius argento in primis inferior obnoxius etiam adulteriis. Cum adhuc enim eēt iuuenis
 militaretq; sub claudio Sabino primam militiam uxorem ducis luxuriosam sceminā noctu traduxit in ca-
 stra uestem indutā militare: eamq; uitiauit in principiis. Ob quā rem eum. C. Cæsar in uincula cōiecit qua
 mortua Ouinius secunda fortuna usus uinculis est solutus. Et cum apud Claudiū cæsarem cœnaret: argē-
 teum poculū clam substulit: quod Cæsar cū audisset rursus postridie ad cœnā hominem iuitauit. Qui cū
 uenisset: iussit ministris nullū illi argenteum poculū: sed fictilia omnia afferrent: atq; apponerent. Hoc igif
 Cæsaris pp comicā moderationem uisum est nō ira dignū sed risu. Sed quæ is habēs sub se galbam: ac po-
 tens circa rem pecuniarū plurimum egerit tragicarū erūnarum miseriarumq; magnarū aliis causam: aliis
 p̄textum præbuerunt. Nymphidius enim: cum primū gellianus quē miserat galbæ quodāmodo specula-
 torem ad se reuertisset: audiens & aulæ & speculatoz eē cornelium Laconem præfectum declaratum: sed
 rem uniuersam esse sub Ouinii potestate: sibi autem licere nunq̄ prope galbam stare: neq; priuatim ipsum
 adire: cū is foret ab omnibus obseruatus & custoditus: turbatus est. Cōgregatisq; ducibus inquit galbam
 qdem ipsum senem eē pbūm & moderatum: ueq; qui minime suis cogitatibus uteretur: ab Ouinio & La-
 cone nō bene administrari. Prius igif quoniā eos lateret: quod Tigellinus in rebus habebat: robur se ade-
 ptos esse: mitti oportere ab exercitu oratores ad imperatorem: q̄ docerēt si ex amicis hos solos duos amo-
 uerit: iocundiorē se omnibus desideratorēq; affuturum. Sed ubi hæc non persuasit: absurdūq; & cōtra-
 rium uisum est ducē instituere senem: prouideatq; adolescentem qui modo potestatem gustet: qbus ami-
 cis usurus: alia aggressus uia scribebat ad galbam: terrorē iniiciens nunc eē in urbe subdola multa. Ea q; in
 motu: nunc clodium Marcū in Lybia uecturā rei frumētariæ detinere: rursusq; moueri legiones germani-
 cas: & de copiis Syriæ & Iudææ similia audiri: cui galba cū neq; admodū attenderet: nec crederet: decreuit
 prior rē aggredi: & si clodius cælsus Antiocheus uir tum prudens tū illi beniuolus ac fidus id fieri negabat
 inquiens ne unā quidē familiam putare se esse Romæ: quæ nymphidiū cæsare salutare: sed plures: deride-
 bat. & Mithridates ponticus & galbæ caluitium rugositatēq; cauillans: nūc ait quædā uideri esse Romanis
 quæ aspecta cū fuerint fore: ut appareant his diebus: qui a cæsare uocantur opprobrii nomine. Decretum
 est igitur ut circa medias noctes nymphidium agentes in mediā multitudinē eum declarēt imperatorem
 Primus autem ex tribunis Antonius honoratus ad uesperam collectis quibus præerat militibus nō insul-
 se accusauit tū ipsum nymphidiū: tū & alios: qui breui tempore toriens mutarentur e sententia: nulla cōsci-
 deratiōe nulla electione meliorē: sed numine quodā agitati: a quo ipsi exproditōe in proditiōe impellerē-
 tur: At priora quidē obtendunt neronis crimina: nunc uero q; galbā prodant: quam necem matris accu-
 sant: iugulationē ue uxoris: quam Timelē uerētur: imperatorisue tragœdias? At neq; illū ob hæc deserere
 passi sumus: sed nymphidio obedientes: qui primus nos deseruit: fugitq; in ægyptum. Vtrum igitur nero-
 ni galbā sacrificabimus: & nymphidia natū legentes cæsare Liuiæ filiū enecemus: quæadmodum agrippi-
 na enecauimus natum: an huic potius eorum quæ perpetravit pœnam inferentes ostēdamus nos ipsos tū
 neronis ultores: tū bonos galbæ fidosq; custodes? Hæc tribuno militū dicenti omnes sese milites addide-
 runt: atq; alios adeuntes ut insisterent: rogabant in fide erga imperatorē: pluresq; in eam sententiā traduxe-
 runt. Sublato aut clamore nymphidius siue crederet (ut quidā dicūt) se a militibus iam uocari siue festina-
 ret anticipare rem adhuc tumultuariā & ambiguā: processit sub multa luce: orationē quandā secum ferēs
 scriptā in libro: quā a cingonio Vareone compositā meditatus erat habere ad milites: Sed cū uidisset por-
 tas castroz clausas & in muris multos armatos: timuit: accedensq; rogauit quid uellent: & cuius iussu i ar-
 mis essent. Ei aut ab oibus reddita una uoce galbā nosse iperatorē: ille quoq; concurrens secundo clamore
 laudauit: idq; ut qui se sequebantur facerent: iussit. Et cū ii qui ad portas erāt sinerent eū cū paucis ingredi:
 is læcea feritur: quā quidā ante ipsam excepit scuto septimus: cūq; alii districtis ensibus impetum facerēt: fu-

GALBAE

giens fugatusq; in casa militis iugulatus: eiusq; cadauer trahentes in medium cancellis circumseptum spectaculo uolentibus interdium pbuerunt. Sed cum ita Nymphidium interceptum galba audisset: & q cum eo coniuraret iussisset interfici: inimici omnes continuo perierunt: in quibus et Cingonius fuit is qui orationem scripserat: & Mithridates Ponticus: quoniam uisus est non legitime tametsi iuste neque populariter peremisse ante iudicium uiros minime obscuros. Aliam. n. imperii formam acceperat omnes decepti eorum consuetudine: de quibus initio dicitur. Ad haec eos maiore molestia affecerat uir consularis fidusque Neroni mori iussus Petronius Tertulianus. Maronem enim in Libya per Trebonium & Fronteium in germania per Valerem interimens eo obtentu est usus: quod eos qui in armis & castris essent metuisset. Tertulianum uero & senem & nudum & inermem occidit: ac ne audiri quidem patiebatur si quis eam quam rebus moderationem polliceret: opere foret obseruaturus. Haec igitur huiusmodi uituperationibus sunt obnoxia. Sed ubi accedens abesset ab urbe circiter quinquaginta ac uiginti stadia: incidit in petulantes & tumultuarios quosdam remiges: qui uias occuparant: & undique erant circumfusi. Hi autem erant unam legionem ad insidias positi. Et tunc praesente imperatore cum clamore tumultuabant: signa legionum agrum petentes. Illo autem cunctante: & ut itaque dicerent: iubente: tum in negationem uideri eam dilationem inquietes turbabant: & ne clamori parcentes quidem eum sequebantur. Cumque aliqui gladios distinxissent: iussit Galba equitum in eos irruere. Illos substitit nemo: sed alii continuo auerentes: alii fugientes perierunt: neque bonum neque faustum in Galbae auspiciis faciendes: qui per multam caedem totaque cadauera in urbem ingrediuntur. Sed si quis etiam eum antea contemnebat: quoniam infirmum senemque uideret: tunc horribilis omnibus & formidabilis factus est: atque cum uellet ostendere magnam mutationem circa immensas largitiones sumptusque Neronis: errauit ab officio. Cum enim Canus tibia uteretur intercoenandum (Canus autem hic antea huic auditu pergratus erat) ubi tibicinem laudasset: essetque ipso delectatus: iussit afferri sibi arcam ligneam: unde aureos quosdam acceptos Canus in manibus dedit: dicens ex priuatis non ex publicis pecuniis illos donare. Quas uero largitiones Nero dederat scenam palaestrae ageribus: eas uehementius repeti cum iussisset: praeter decimam partem: deinde parua tenuiaque accipiens (Nam qui acceperant eas largitiones plurimum consumpserant homines in diem uiuentes ac uictu satyrici) illos qui ab iis aut emerant quippiam aut acceperant requirebat: & quod habuissent exigebat. Cumque res modum non haberet: sed longius tenderet: procederetque in multos Galba quidem infamiam: at Quinius inuidiam sibi atque odium comparauit: ut qui aliis omnibus amarum ducem sordidumque praestaret: ipse uero prodige utens: & caperet & uenderet omnia. Hesiodus enim & incipiente & finire cado expleri dicit oportere. Sed Quinius infirmum uidens atque senem Galbam fortuna implebat: tanquam ea simul & oriente & occidente. Senex autem ex mala Quinii administratione initio patiebatur iniuriam: praeterea quae ipse recte instituebat: Quinius autem impediens: quemadmodum fuit de Neronianorum supplicis: improbos enim occidit: in quibus fuit Elius & Policles & Petinus ac Patrobius: populus uero plaudebat: & dum in per se agerent: clamabat & pulchram illam esse & piam populum ac deos quoque hominesque exposcere magistrum pedagogumque tyrannidis Tigellinum. Homo. n. generosus magnis pignoribus anticiparat Quinium. Hinc Tertulianus quoniam non perdidisset neque odisset tale ducem odio habitus: nec alii magnae cuique iniuriae obnoxius mortem dedit. Qui uero Neronem fecerat morte dignum: & eundem talem deseruerat perdiditque adhuc superat: magnam is certe documentum nihil esse apud Quinium infectum neque dantibus insperatum. Nullius enim spectaculi cupiditate Romanus populus magis tenebat: quam ut uideret Tigellinum iudicio circumuentum & ne cessans is quidem nunquam neque in theatris neque in stadiis petere Tigellinum: increpatus est imperatoris edicto inquietis non etiam multum temporis uicturum Tigellinum: tabido morbo consumptum. Illos uero deprecantis: ne exacerbarerent neque facerent tyrannida ex imperio. Ad in deridentes populi molestiam & Tigellinus salutaria sacrificauit: splendidumque epulum parauit: & Quinius post coenam surgens ab imperatore: cum intemperanti cantu salutauit: ut qui uxorem acciperet illius filiam: quae erat iudaea. Eique propinauit Tigellinus quinquaginta & ducenta milia argenteorum: iussitque mulierem quae pellicibus praerant: ut monile a collo ablatum quod at georum quinquaginta & cetum milium esse dicebatur: illi circumaptaret. Hic factum est: ut etiam moderate gesta calumniam haberent: ut res aduersus gallos qui Vindici auxilium tulerunt. Videbantur enim non imperatoris humanitate: sed ab Quinio ementes tum remissionem tribunorum tum rempu. affecuti: Ob haec igitur multitudo erat aduersus imperium irata. Milites uero qui largitionem non accipiebant initio spes decipiebat: ut quis non tantum: at quantum Nero dederat redditurus is foret. Sed postquam audiens Galba quod illi sibi uitio darent: emisit uocem magno dignam imperatore: quippe qui diceret more fuisse deligere non emere milites: ubi hoc illi audissent: graui in eum odio immani que sunt accessi. Videbatur enim non ipse solus eos priuare: sed legem ferre: ac docere posteros imperatores. Verum adhuc Romae erat obscurus motus & reuerentia simul quaedam erga praesentem Galbam: tumultus ad res nouas habitabat: retardabatque: & quod nullum manifestum mutationis principium uidebatur: id contrahebat occultabatque quodammodo eorum malivolentiam: sed cum hi prius sub Virginio fuissent: tunc uero sub Flacco essent in Germania: & ob eam pugnam magnis se rebus dignaretur: quam pugnarunt aduersus Vindicem. Itaque nihil affecuti nullam principium consolationem nullam exhortationem admittebant: ipsum autem Flaccum: quoniam esset propter uehementissimum dolorem pedum corpore imbecillo rerumque imperitus: habebant omnino pro nihilo: & cum esset quandoque spectaculum: ac tribuni militum turmarumque ductores pro Romanorum consuetudine bonam fortunam imperatori Galbae precarentur: multitudo primum tumultuabat: deinde praecari illis pseuerantibus contra clamabat indignus huiusmodi quoque alia cum ab iis legionibus quibus praerant Tigellinus per contumeliam saepe diceretur: litterae ad Galbam a procuratoribus mittebantur. Hic autem perterritus quod non modo ob seruum uerum etiam quia careret filius contemptui foret: consultabat sibi adoptare adolescentem

aliquem ex illustribus: eumque declarare imperii successorem. Erat autem Marcus Oto genere quidem minime obscurus: sed delitiis & studio uoluptatum continuo ex pueris inter paucos Romanos uitiatus. Ut enim Alexandrum Homerus Helenæ comatæ: cum nihil habebat ad gloriâ aliud: quo illum decoret ab uxore nominat sæpe: sic erat Oto famosus Romæ ob nuptias Pompeiæ: quâ cum eēt Crispini coniunx amauit Nero: rursusque suâ uxore ueritus ac matrem meruēs subiecit Otonem: qui Pompeiâ tentaret. Utebat, n. Oto ne & amico uero & contubernali pro prodigalitate & luxuriâ: & cum in eis persæpe Oto tenuitate atque avariciâ cauillaret: gaudebat. Ferturque quâdoque cum uteretur Nero preciosissimo unguento: & Otonem insperisset: illum quoque postridie Neroni conuiuio accepto simul undique argenteas aureasque fistulas repente proposuisse: quæ tanquam unguentum effunderent atque deluerent. Ac Pompeiâ tunc adulterasset Neroni illiusque intrasset specie: persuadendo effecit: ut ea uix dimitteret: quâ ad se ut nuptiâ uenientem haberet cum illo communem: nequaquam erat contentus: eaque participatiōe angebat: ne ipsa quidem Pompeia zelotypiam moleste ferente. Et eum exclusisse Neronem dicit absente Otone: siue ut uoluptatis societatem auferret: siue secundum aliquos: quod Cæsaris nuptias grauius ferret: cum nequaquam fugeret amatoris usum propter intemperantiæ studium. Itaque parum defuit quin periret Oto: fuitque absurdum quod qui & uxorem occiderat & sororem ob Pompeiæ coniugium: Otonem pepercerit. Seneca beniuolo utebat: cuius suasiōe admonitioneque Lusitanorum dux ad Oceanum emissus. Et cum sciret imperium sibi datum subadulationem esse uelationemque exilii: neque innocendum sese neque impromptum subditis præstitit. Cum uero Galba defecisset: ipse primus accessit ex duobus: & quantum argenti aurique habebat in poculis ac mensis: secum afferens argentario ut in nummos incideret dedit: atque eos famulis numerauit: qui ministrare imperatori consueuerant circa uictum. Cumque in aliis ei fidus esset periculumque faceret: nemine inferior uisus est regem peritiâ tenere: & cum is iter faceret: assidue multos dies una cum eo uictus est: in communi uero itinere consuetudo quoque Ouiniū conciliauit colloquutionibus & muneribus: & quoniam maxime ex omnibus primatibus ei summitteretur: habebatque in concussis propter illum secundum post illum potestatis locum. Hac autem re sine inuidia erat superior: quod omni adiumento eēt indigentibus: & quidem gratis: quique se præstaret affabilem omnibus & humanum: ac plurimam uiris militaribus opem ferret: multosque promoueret in exercitum duces: partim petens ab imperatore: partim Ouiniū atque libertos rogans Sicellum & Asiaticum. Nam hi erant atriensium potentissimi: & quoties Galbâ epulo acciperet: cohortem semper quæ ad custodiâ aderat corruppebat: aureum singulis tribuens. Quibus rebus ipsum honorare uidebat: quod eo studio & populari gratia in milites uteretur. Cum igitur de successore Galba consultaret: Otonem iniecit Ouinius: At ne id quidem gratis: sed ea conditione ut Oto cum fuisset adoptatus a Galba successoreque imperii declaratus: filiâ suâ uxorem duceret. Erat, n. minime obscurum semper consueisse Galbam bonum publicum priuato suoque antepone: & non eum sibi adoptandum querere: quo esset maxime delectatus: sed qui Romanis foret utilissimus. Videtur autem circa proprias tantum pecunias Otonem heredem non instituisse: quoniam & intemperantem nosset & sumptuosum adolescentem æreque infectum alieno ad quinquagies decies centena milia. Unde ouinio audito cum silentio atque mansuete quod instituerat differēbat. Sed ubi eum declarasset consulem: Ouiniumque collegam: existimabat anni principio successorem adoptaturus. Eratque militibus periocundum Otonem magisquam alium quenquam appellatum iri. Vegreprehendit eum cunctantem adhuc atque consultatē de effringendis rebus germanicis. Nam communiter omnes qui erant in exercitu: Galbam oderat: quoniam largitionem non solueret: priuatum uero illi obtendebant tum Virginium Ruffum: quod esset deiectus tum ignominia: tum Gallos qui gessissent aduersus se bellum largitiones consequi: At quicumque se Vindici non addiderant: supplicio affici: cui soli Galbam debere gratiam atque honorem mortuo: illumque sibi publicis expiationibus uenerandum esse: proinde atque romanorum imperator ab illo esset declaratus. Cum huiusmodi sermones aperte iam in castris circumferentur: aduenit noua luna primi mensis: quas Kalendas Ianuarias uocant: tum cogente eos Flacco ad iusiurandum: quod pro imperatore iurare mos erat: ii quidem accedentes Galbæ imagines euerterunt: demolitique sunt: iurati autem iusiurandum pro senatum Populumque Romanum soluti sunt. Deinde detulit ad prætorianos Flaccus metuere se eam inobediētiâ ut defectionē. At quidam inter eos dicit quid patimur o commilitones: qui nec alium ducem facimus: nec qui nunc est obseruamus: tanquam non Galbâ sed Ouinio imperare parereque fugientes itaque Flaccum hora dæmoniū quod aliud nihil sit quam umbra & simulachrum Galbæ dimittamus. At a nobis distat unius diei iter Vitellius germaniæ ductor: qui cum patre est eo natus: qui & prætor & ter consul fuit: & Claudio Cæsari quodammodo collega: tum ipse quam aliqui paupertatem uitio dant: claque habet documentum probitatis: atque elati animi: agite per huius electionem ostēdamus cunctis hominibus nos Iberis esse Lusitanisque potiores qui imperatorem eligamus. Hæc aliis libenter iam admittentibus aliis non admittentibus: signarius unus clam egrediens rem Vitellio nuntiauit: noctu multis apud eum cœnantibus. Qui sermo cum inter exercitus dispersus esset: primus Fabius Valens unius dux legionis postridie cum magna equitum manu equitans imperatorem Vitellium salutauit. At Vitellius priores quidem dies uisus est: quoniam imperii magnitudinem metueret: ab ea re abhorrere planeque alienus. Tunc autem ferunt cum eēt uini & cibi meridiani plenus accessisse eosque suasisse: a quibus esset germanicus nominatus: Cæsaris nomen haud admisisse. At continuo qui cum Flacco erat exercitus pulchrum illud populareque iusiurandum in senatum omitentes: Vitellio imperatori iurati sunt facturos se imperata: Eruta quidem appellatus est in germania imperator Vitellius. Vegre galba cum audisset qui ad res nouas tumultus fiebat in germania: Amplius adoptionem non distulit. Nam cum amicos nosset quosdam pro Dolobella: pluris pro Otone ambire: quorum ipse probabat neutrum: subito præfatus nihil Pisonem accersit Critonisque nepotem quos interiecit Nero ad

GALBAE

lescentem illum quidem & decoro plane & seuro ingenio ad uirtutē oēm: descendebatq; i castra illū Cæsarem & successorē declaraturus. At qui exeuntem continuo magni inibi secuti sunt. Cūq; cœpisset alia dicere in castris: alia legere: totiens tonuit atq; fulgurauit: tantusq; imber atq; caligo in castra urbēq; fusa est: ut palā fieret: neq; acceptā esse: neq; probari numini eā adoptionem. Erant etiā milites subinfensi ac tristes: quoniā ne tum quidē iis largitio data esset. Pisonē uero qui præsentes ex uoce uultuq; facerent coniecturā mirabant: q; audacius q; stultius magis tantā gratiam acciperet: quē admodum quoq; apparebāt permulta signa in Otonis facie: qui amare & iracunde ferret: q; se sua fefellisset spes: qua primus dignus iudicatus: cum a qua potiunda non longe abfuisset: eam sibi non contingere: signū eē ducebat odii simul ac mali uolentia in se Galbā. Quare de futuro sine metu eē nō poterat: sed & Pisonē timens & aduersus Galbā cām inueniens iratusq; Ouinio abiuit perturbatissimus. Nec. n. spem relinquere oīnoq; deficere eum sinebant: quos habebat apud se semper uatas Caldæiq; & Ptolomeus maxime eo firmior apud Otonem atq; ualidior: q; sæpe ueritatē pdixisset: sicut nō fore: ut eū nero interimeret: sed prior moreretur: ipse uero superesset & imperaret Romanis. Nam quoniam illud uerū Ptolomeus ostendisset: rogabat ne de his spem abiiceret nō minus ēt ii qui simul clā angebant: simulq; suspirabant cū Otonē tanq; in eum Galba esset igratus: Plures ēt Tigellini nymphidiiq; familiares q; in dignitate fuerant: tūc deiecti humilioresq; redditi ad eum sese errabundi recipiebant: atq; eundem exasperabant. Erantq; in his Iturus & Barbius alter Opio alter Tessanarius: sic enim uocantur qui nunciog; speculatorūq; officio fungunt. Cum his enī. Otonis libertus Onomascus incedebat: alios argento corrupens: alios spe: q; exulcerati erant obtentuq; egebant. Nec. n. erat opus quattuor dieq; ex sano exercitu mutare oēs quot erāt inter adoptionē & iugulationē. Nā sexto die perierūt qui ē decimus octauus Kal. februaris: nā illo die simul cū diluculo & Galba p̄sentibus amicis sacrificabat in palatio augur Vmbritius: cum primū in manus hostiæ accepisset exta: illisq; ante uisus non p̄ enigmata sed palā aperteq; dixisset: signa magnæ turbationis periculūq; cū dolo ex capite imminere ip̄eratori: deo p̄pe manu Otonē captum tradente. Aderat. n. Oto post Galbam: & iis quæ dicebant monstrabanturq; ab Vmbritio attentū se p̄stabat. Ei uero turbato liberationesq; oīs generis cōmutāti ob timorē: Onomascus libertus q; stabat iuxta: uenisse dixit Architectus: & eum domi expectare. Erat autē id signū tēporis ad qd̄ oportebat Otonē obuiā ire militibus. Dicēs igitur se ædium quas ueteres emisset: uelle partes ruituras ciuibus ostendere abiuit: descendensq; per ædes quæ tyberii uocantur: gradiebatur in forum: ubi steterat columna aurea: in qua incisæ omnes Italiæ uiaē finiunt. Hic primos qui eum exceperunt: ac salutarunt imperatorē: nō pluris fuisse aiunt. xx. tribus: quare tametsi non præ corporis mollitie atq; animi effœminatione delitiis erat affectus: sed temerarius potius in periculis atque immobilis: extimuit tamē. Verū qui aderant: id passi non sunt: sed districtis ensibus eius lecticā circūeuntes tolli iuebant: eo sæpe periisse summū mirante illos qui lecticam ferebant accelerare imperante (Exaudiebant enim aliqui) ii quidem admirati magis q; turbati ob audientium paucitatē. Huic dūm ita per forum ferebatur: tot alii occurrerūt: rursusq; terni alii & quaterni adiungebantur. Inde conuertebantur oēs Cæsarem appellantes: districtosq; enses prætendentes. Vnus uero ex tribunis militum qui castrog; custodiam habebat Martialis (ut aiunt) ignarus negocii reg; inopinata exterritus ac metuens ingredi permisit. Cūq; intus foret obstitit nemo. Nā ignorantes quæ gerebantur circundati de industria singuli ac bini sparsim formidie primum deinde suasione eos qui rem & sciebant & declarabant secuti. Quod cum in palatium statim Galbæ nunciatum est: præsente adhuc augure: qui sacra habebat in manibus: ii ēt sunt exterriti: deūq; mirati: qui ad res huiusmodi & increduli erāt & animo minime generoso: Et cum omnis generis turba e foro conflueret: ei Ouinius ac Lacon & liberti aliqui nudis ensibus protensis astiterunt. At Piso procedens in iis erat qui speculatores aulam custodirent. Cūq; illyrica legio castrametaretur in portu quæ Bapsania uocatur: missus est Marius cæsus bonus certe uir anticipandi gratia. Galba uero cum procedere uellet: neq; fineret Ouinius ac cæsus & Lacon uehementius incitarent inueherenturq; in Ouinium: rumor tumultuarius multus persuasit: q; Oto perisset in castris: pauloq; post uisus iulius Atticius: qui inter speculatores haud obscuros militabat: districto ense adueniens ac idem clamans hostem cæsaris perisse: lapsusq; ui per astantes ostendit Galbæ ensē cruentatū qui ad hoīem intuens: quis inquit hoc tibi iussit? Illo autē respōdente & fidē & iusiurandū q; iuratus fuerat ac multitudine æclamante benefactū esse simulq; plaudente: galba iscensa lectica portabatur: tum Ioui uolens sacrificium facere: tum sese ostendere ciuibus cumque immisisset in forum: seu turbines quidā fama occurrit: Otonem potitum exercitu: & sicuti in tanta multitudine fieri solet: aliis uertendū esse clamantibus: aliis procedendum: aliis audendū: aliis deficientium: ac lectica tanq; in æstu maris huc illucque iactata frequenterq; cedente: apparuerunt equites primū: deinde pedites grauis armaturæ. Qui per pauli regiā iruebant: una uoce clamabant e medio tolli priuatū hoīem: ac multi quidē currebant nō fuga dissipati: sed in porticus & i cōspicuos fori locos quasi spectaculū occupātes: Sed ubi Etillius sacello imaginem galbæ humi prostrasset: pugnae initiū facientes lecticā iaculis undiq; inuasertunt. Et quoniā galbā nō eēt iis cōsecuti districtis illū ensibus adegerūt: qbus neq; repugnauit neq; substitit quisq; præter unū uig; quē in rot hoīum milibus solum despexit: solum romanog; dignum ip̄erio. Sēpronius enī cēturio qui nullo priuatim beneficio a galba esset affectus: sed honestati legiq; opē ferens stetit ante lecticā sublatoque primum palmite: quo centuriones in uerberibus obnoxios animaduertunt: in eos qui inuadebant: clamabat: & ut ip̄eratori parcerēt iuebat: deide districto ense illi se una urgētibus diu repugnauit: donec demissis harenis cecidit. At galbā declinata lectica circa lacū quē curciū uocant: cū euolutasset thorace indutū incurstantes percutiebāt. Is uero p̄tenso iugulo facite inquit sed romano populo hoc magis conducit. Vulneribus

multis affectus est & ad crura & ad lacertos. Ipsum aut iugulauit (ut dicunt plurimi) canurius quipia ex quatuordecima legione. Terentium quidam: Alii archadium tradunt: alii Fabium Fabulum qui etiam (ut aiunt) caput occultauit: amictuque comprehensum portabat secum: quod ob tenuitatem uix dignosci poterat. Deinde cum a sociis illud occultare prohiberetur: quin iuberetur ut rem fortiter gestam omnibus ostenderet: affixit lanceam & ita quatiens senis faciem: ac modesti principis pontificisque & consulis cursitans quemadmodum Bacchae saepe uertebatur: & lanceam cruore perfusam quatiebat: Otonem uero capite portato exclamasse dicunt: est hoc nihil o comilitones: monstrate mihi pisonis caput. Quod quidem paulo post allatum est. Vulneratus enim adolescens fugiebat: eumque Marcus quidam insecutus iugulauit iuxta sacellum Vestae iugulatus est etiam Quinius confessus participem se fuisse coniurationis aduersum Galbam: Clamabat enim se occidi praeter Otonis sententiam: sed enim huius quoque & Laconis caput obruncatum ad Otonem portauerunt petentes munerationes: & ut ait Archilochus septem iacentium cadauerum pedibus quae offendimus uel mille sumus simul uiri Hysparicidae: sic etiam tunc multi qui homicidae non essent in manus in ensesque cruentos ostendebant: largitionesque petebant: libellos ad Otonem dantes. Itaque centum postea ac uiginti inuenti sunt ex tabellis quos Vitellius requisitos omnis occidit. Venit etiam Marius Caelus in castra: Cumque a multis accusaretur: quod militibus suauis ad ferendum Galbae auxilium: & cum occidi a multitudine clamaretur: Oto noluit: qui tamen aduersari metuens: non ita cito inquit eum esse occidendum: esse enim quae oportet ex illo prius exquirenda. Itaque iussit hominem coniectum in uincula ut asseruarent: eumque tradidit quibus maxime crederet: Et continuo senatu conuocato tanquam hi alii essent: aut aliis diis entibus conuenirent: pro Otone iusiurandum iurati sunt: quod ipse iuratus non obseruaret: eumque & Caesarem Augustum appellarunt. Cum adhuc cadauera obruncata in uestibus consularibus iacerent in foro: capita uero eum nulli iam his usui forent. Quinque quidem filiae quingentis & duobus milibus nummis reddiderunt: At Pisonis uxor accepit Verano exorato: Galbae autem caput Patrobii Vitellique seruis dona dederunt. Quod illi accipientes ubi multifariam cecidissent & omni contumelia affecissent: abiecerunt: ubi eos necant quos Caesares supplicio dedunt. Is uero locus Sextritium uocatur. Verum Galbae corpus Otonis permissu subtilit Priscus Euluidius: quod noctu Argius libertus sepeliuit. Huiusmodi sunt quae ad Galbam attinent: uirum certe: qui neque genere: neque diuitiis multis romanis esset inferior: quin & diuitiis multis romanis esset inferior: quin & diuitiis simul & genere omnes suae tempestatis homines anteiret: quique imperatorum quinque uixisset imperia cum honore & gloria adeo: ut gloria magisque uiribus Neronem substulerit e medio: & eorum qui tunc in Neronem spirarunt. Alios quidem nemo est dignatus imperio: alii seipsos dignati sunt. At Rabba & uocatus est ad imperium & obtemperauit: ac Vindicis audientiae nomen praebens eius motum ac tumultum quae defectio dicitur: & uirum ea quidem nocte imperandi gnarum bellum civile fecit. Itaque non sibi accipere remp. sed seipsum potius dare reip. arbitratus non indignum iudicauit iis imperare quos Tigellinus atque Nymphidius mansuetos reddidisset: quemadmodum Scipio Fabritiusque & Camillus in illius tempestatis romanos gessit imperium. Subsecutus autem senectutem ad arma usque laboresque militares Merus fuit Priscusque imperator: Quinio uero Laconique & libertis: quibus omnia essent uenalia: talem seipsum praebens: quales Neroni ex praebis auiditate hominibus eos praebuit: quorum nemo desideraret: sed plus miserentur: imperium morte dimisit.

OTONIS VIRI ILLUSTRIS VITA EX PLUTARCHO GRAECO IN LATINUM PER FRANCISCUM PHILELPHUM VERSA.

F T IVNIOR IMPERATOR OTO CVM PRIMVM ILLVXISSET: Procedens in Capitolium sacrificium fecit; Et agit ad se iussum marium Caesum hilari uultu excepit. estque perhumane allocutus: atque uirum hortatus est: ut causae obliuisci mallet: quam recordari dimissionis. Cui cum Caesum neque ingenerose neque stulte respondisset: sed dixisset ingenium sui atque morum a crimine fidem dari: excidisse enim memoria quod firmum se Galbae praestiterit: cui nullam deberet gratiam: utrunque praesentes admirati sunt: laudauitque exercitus in senatu uero populariter Oto multa humaneque locutus: quod ipse tempus consul futurus erat. Huius partem tribuit Virginio Ruffo & iis quos Nero Galbane declarasset: consulatus omnibus obseruauit. At illos qui aetate aut gloria anteiret: sacerdotis insigniuit. Viris autem senatoribus qui Neronis temporibus exularant & sub Galba redierant: restituit omnibus quascunque possessiones non uenisse quoscunque iuenit. Unde primi atque potentissimi qui prius horruerant tanquam non uiri: sed quaedam aut poema aut abominabilis daemon subito reperiuerant: laetiore spe erga imperium pinde atque eis arrideret affecti sunt. Sed simul romanis omnibus nihil ita iocundum fuit: neque ita quod ei illos conciliarit: ut quae circa Tigellinum agit: Hic enim latuerat iam supplicium patiens tunc ipso metu supplicii: quod tanquam publicum debitum ciuitas repetebat: tunc est insuperabilibus modis corporis. ipsiusque nefarias & infandas iter perstibulas spuriasque mulieres uoluptationes: quas adhuc depibat: existimabant uiri prudentes ultimum cruciatum: & quae per multas aequaret mortis: quandoque ipse anxius ob intemperantiae dominatum mori desideraret. Verum tamen erat iccirco multitudinum molestus: quod post talis uiros sole aspiceret: quibus propter eum aspiciendi facultas sublata esset. Misit igitur ad eum Oto in agros Sinuesse: illic enim degebat Tigellinus nauigiis paratis in portu: quo longinquius fugeret: tentauitque eum qui missus fuerat grandi auro: ut se dimitteret. Cui cum persuadere nequiuisset: nihilo tamen minus ei dona dedit: orans tamen praestolaretur: donec barbaram raderet: cultroque accepto sibi ipse gulam incidit: per hunc autem modum: cum iustissimam uoluptatem populo romano Caesar reddidisset: ipse priuatarum memoria inimicitiarum se nemini infestum praebuit: gratificatusque multitudinum minime fugit in theatris Initio Nero salutari. Et cum quidam Neronis imagines per

OTONIS

tulisset in propatulum: nō phibuit: Claudius aut Ruffus in Iberiam ait allata esse diplomata: quibus tabularios emittunt: diuum Neronis nomen ascriptum nomini Otonis habētia. At nec etiam cum sentiret pretiosos ac potentissimos hoc mollesse ferre destitit. Sed cū Otonis imperiū in huiusmodi statu eēt: stipendiarii milites molestos se p̄stabant: eū ne crederet hortātes: & ut caueret: arceretq; uiros claros siue pp̄ beniuolentiam uero metuerēt: siue pr̄textu hoc uterent ad turbationem & bellū. Cūq; ipse misisset Crispinum: cum septima cohorte quasi aliquos at se actuz: & ille adhuc noctu separaret: atq; arma curribus iponeret: audacissimi oēs clamabant: uenisse Crispinum nullo sane cogitatu: sed res nouas senatum tentare: armag; contra Cæsare non p̄ Cæsare capere. Qui sermo cum multos tangeret atq; irritaret: alii currus occuparūt: alii repugnantis centuriones duos ipsumq; Crispinū occiderunt. Oēs uero instructi seq; inuicem hortātes ad auxilium Cæsari ferendum Romā aduecti sunt. Qui posteaq; accepissent cœnare apud Otonē: octoginta senatores ferebantur ad regiam: tempus nunc esse dicentes eodem i loco interimere Cæsaris hostes oēs. Itaq; ciuitas p̄inde ut continuo rapinæ futura esset: in magno erat tumultu. At i regia erant discursiōes: & grauis difficultas consilii Otonem corripuerat. Nam qui pro uiris metueret: illis ipse metuit erat: eosq; aduersus se incertos eē uultu intuebat: ur: silētisq; ac perterritos: quosdā etiam cum uxoribus uenisse ad cœnā: ac simul p̄fectos misit qui alloquerentur placarentq; milites: simulq; inuitatos & surgere iussos per alias fores emisit: uixq; clam effugerunt: post stipendiarios in cœnaculū irrumpentes quærētēsq; qd esset de Cæsaris hostibus. Itaq; tunc erectus Oto qui discumbebat: p̄ multos enim consolatus precatulq;: ne lachrimis quidē parcēs uix dimisit. Postridie uero largitione in oēs usus uiritim nummis mille ducētis quinquaginta: uenit in castra: & multitudine laudata q; beniuola in se alacrisq; esset: cum diceret paucos quosdā non boni gratia eiusmodi curam capere: suam aī moderationem insimulantes illorūq; constantiā: rogauit ut & secūna solliciti essent: & simul quoq; diligentiam adhiberēt. Quod cum oēs laudarent iuberentq;: Oto captiuis solis duobus q; nemini graues futuri essent: abiit. Hæc diligentes iā alii credentesq; mirabantur mutationē. alii q; is popularem se pr̄staret: propter bellū necessaria pro tempore studia esse ducebāt. Nā certo nunciabatur assumpsisse Vitellium & auctoritatem & p̄tatem imperatoriā: & uiatores ibant assidue qui dicerent semper aliquam accessionem ad illum fieri: alii Pannonios & Dalmaticos Misiaq; exercitus una cum ductibus Otonem elegisse nuntiabant. Venerunt etiam cito litteræ amicæ a Muti anno a Vespasianog;: quorū alter in Syria: alter in Iudæia magnas uires habebat. Quibus rebus elatus Oto Vitellio scripsit: eum monens: ut militaria saperet: quod si fecisset: & grandis pecunias ei daret & urbem ubi uitam uicturus esset: & facillimam & iocundissimam cū quiete. Ille autem dissimulās Otoni rescripsit. Quiete primum: deinde per cōtentionem maledice admodum petulanterq; illudentes sibi inuicem scribebant: non tam mendaciter q; stulte ac ridiculose alter in alterum quæ utriq; opprobria conueniebant conuitantes. Nam operosum esset dicere utrū minus ipsorum tangeret luxuria & mollitia imperitiag; bellādi: ac superiorum ob paupertatē flagitiorum & æris alieni magnitudo. Monstra uero & uisa permulta cū narrarētur: alia quidem rumores habebant ambiguos: sed in capitolio e uictoriæ manibus quæ stabat in curru habenas dimissas uiderunt omnes tanq; eas tenere non posset. Et in Mesopotamia isula statuā. C. Cæsaris cū neq; terremotus: neq; uentus fuisset: uesperī cōuersam esse ad solis ortū: quod diebus illis aiunt accidisse: quibus Vespasianus iam palam reip. auxilium ferebat: & q; circa Tyberim subito accidit multitudo erumnosum signum eē censebat. Erat enim anni tempus quo flumina maxime crescunt: sed nunq; huiusmodi sublatus adeo prius est: nec tantas res perdidit atq; consumpsit difflusus atq; diluens urbis partē p̄ multam & eā maiore immodū: ubi ad emptiunculas annonam uendunt: ut graui metui multis diebus esset. Sed ubi nunciatū est occupari iā alpes a Cecina uolenteque qui pro Vitellio exercitus agerent: Dolobella Rome uir patricius stipendiariis suspicionem iniecit noui cogitatus. Itaq; illum Oto seu ipsius siue alius formidine ad urbē Aquinū transmisit bene sperare iussim. Peregrinos uero magistratus legēs: i his statuī etiā. L. Vitellii fratrem: nec addens aliquid: nec ab eo quē honorē habebat quicq; adimens: præterea se diligētissimū præstit: cū circa matrem: eū circa uxore Vitelli ne de eo quicq; timerent. Romæ at custodē Flauīū Sabinū Vespasiani fratrem cōstituit siue hoc ēt egerit ob Neronis honorē. Nā ab illo magistratum sabinus accepit quo eū priuauit Galba: siue ut uespasiano beniuolentiā fidēq; ostēderet i sabinō amplificādo: ipse igitur Buixilii quæ urbis italiae circa Eridanum iacet dimissus. At copiarum duces emisit tum Mariū Celsum suetoniūq; paulinū: tū ēt Gallū & spurinā: claros qdē uiros: sed q; i rebus agēdis minus potuerit: ut istituerāt uti cogitibus suis: pp̄ iobedientiam audaciāq; militum. Nā indignum extimabant aliis parere: proinde quasi ab ipsis imperator. Itaq; neq; res hostium ualebant omnino nec erant qui obsequerentur ducibus: quinimo ob eādē causam furore & temeritate angebantur. Et quoniā periti pugnandi erāt assuetiq; laboribus minime illi fugiebāt. At hi ob ociū uitāq; imbellē molles admodum erant: ut qui in spectaculis & celebritatibus atq; apud scenā q; diutissime uixerant. Cōtumelia uero ostētationeq; induti ministeria simulabant quo fortiores robustioresq; haberentur: & nō ad tollerandū inualidi. At spurina cū illos ui cogeret pagē defuit quin aduenientibus p̄deref. Nulli aut neq; cōtumeliæ aduersus eū: nec maledicto pepercerūt: proditorē & exiciosum cōsumptorē opportunitatū Cæsaris rerūq; dicentes. Quidā ēt inebriati cum iā nox esset uenerunt in tabernaculū: petētes uaticū cū dicerent sibi ad Cæsare eundū eē illius accusandi gratia: sed cōuitiū militū: quod eodem tpe ad Placentiā factum est: & rebus cōduxit & spurine. Nā Vitelliani muros adorti i Otonis milites qui intra propugnacula starent cachinnantes illudebāt eos: & scanicos & armatos saltatores Phitrotumq; ob ipioꝝ spectatores appellantes: quicq; bellū & militiā neq; callerēt neq; uidissent: sed iccirco essent animo elato q; inermis senis caput abscidissent: Galbā ii scilicet dicentes i certamen aut ac pugnā uiroꝝ for

tium haud quaquam descenderent. Sic. n. his opprobriis turbati sunt: sic exarserunt: ut Spurinam suppliciter orarent se ut ad omnia pro imperio uteretur: ut quod nullum neque periculum essent: neque laborum detractaturi. Cumque uehementer muri expugnarent & machinamenta multa adacta essent. Spurinam milites superiores fuerunt: & ingenti caede reiectis Vitellianis urbem tutati sunt illustrem & nulla ita licet urbi minus florentem. Erant praeterea Otonis duces & ciuitatibus & priuatis hominibus quae duces Vitellii tolerabiliores: ex quibus Cecinna quidem neque uoce: neque ornatu popularis erat: sed & grauis & diuersus: quod cum esset corpore magno Gallicis sub ligaculis inanique paratus habitu: signiferos principesque Romanos alloquebatur. Et uxorem ad eum ducebant delecti equites: quae praecleari ornata equo ueherebatur. Fabium autem Valente alterum ducem: neque hostium rapinae neque expilationes. Corruptibilesque sociorum pecuniae expleuerat sed uisus est etiam id tradidit iter faciens: priori pugnae non interfuisse. Quidam uero Cecinam accusant: qui quoniam properaret ante potiri uictoria quam ille uenisset & in alia minora incidisse errata: & pugna neque tempestiue neque generose conseruisse. Et ita negocia prope omnia eius uitiata sunt. Nam postea quam a Placentia Cecinna reiectis aduersus Cremonam egit exercitum: alteram urbem opulentem & magnam: primus quidem Annius Gallus qui auxilium Spurinam ad Placentiam ferebat: ut audiuit in itinere Placentinos esse superiores: Cremonenses autem in periculo illo: traduxit exercitum & prope hostes castrametatus est. Deinde quoque alius quisque duci erat auxilio. Cumque Cecinna posuisset in insidiis intra locos asperos & siluestris pedites multos grauis armaturae: iussissetque equitibus: ut primi excurrerent fugarentque & hostes manum si conseruerint: paulatim recederent: ac retrofugerent: donec eos ita subductos in insidias iniecerint: rem transfugae Celso nunciarunt: qui alios emittens cum fortibus equitibus & fugatione asseruanter utens insidiasque circumdans: ac turbans e castris grauis armaturae pedites uocauit: existimaturque si in tempore impetum fecissent neminem ex hostium numero reliquissent: & omnem Cecinnae exercitum equitibus contritum aduersumque perdidissent. Nunc uero Paulinus sero atque ociose auxilium ferens accusabat: quod propter religionem functus non esset ducis officio pro hominum opinione. Plures autem milites proditoris eum accusabant: exasperabantque Otonem iactantem de se loquentes quasi uicisset: quod uero uictoria non omnino processisset: uitio ducibus dabant. Sed Oto non ita iis fidem adhibebat: ut uideri uolebat minus credere. Itaque Titianum ad exercitum misit ac fratrem & Proculum perfectum: qui re habebat totum imperium: praetextus autem erat Titianus. At Celsus & Paulinus frustra sibi attraxerant consiliorum & amicorum nomen: cum nullam in rebus gerendis neque auctoritatem haberent: neque potestatem. Erant etiam apud hostes res in tumultu & apud illos maxime quibus Valens praerat: pugnaeque nunciata quae circa insidias facta est: quod ipsi minus interfuisent: auxiliumque tuli essent: in tanta uiroque fortium caede grauer ferebant: sed ubi uix persuasisset eosque ut irent exorasset castra mouit ac sese Cecinnae coniunxit. Oto autem cum Betriacum uenisset in exercitum: oppidulum enim est Betriacum prope Cremonam: de pugna consultauit: uisumque est Proculo atque Ticiano quoniam & copiae essent alacres & uictoria recens: dimicandum esse & non sedendum ne otium uigilaret: neque expectandam Vitellium ipsum & Galbam aduentantem. Paulinus uero aiebat omnia adesse hostibus: quibus ad pugnam usuri sunt eosque nullius rei indigere: Otoni autem uires ex Mysia & Panonia non minus probatas esse quam quae praesentes iam essent si suum ipse tempus expectaret: nec ad hostium opportunitatem bellum gereret: neque hebetioribus se tunc usurum: qui nunc audent quando sunt pauciores: si plures: ad pugnam commilitones assumpserunt: sed ex multitudine copiarum certarum. Praeterea cunctationem pro ipsis esse qui rebus omnibus abundant. At illis fore ut tempus regum necessarium inopiam praebet: qui in agro hostili sedent. Haec Paulini dicta Marius Celsus comprobauit. Annius uero Gallus: qui quoniam ex equo cecidisset curabatur: minime aderat: sed ad eum cum scripsisset Oto: consuluit ne properaret: sed ex Mysia expectaret exercitum qui iam esset in itinere. His Oto nequaquam est persuasus: sed in eorum sententiam iuit: qui se ad pugnam hortarentur: afferunturque aliae plures ab aliis causae. Praecipue uero qui praetoriani appellantur & habent speculorum ordinem: cum per id tempus ueriores militiam gustarent desiderarentque Romae ludos: uitamque imbellem & theatralem: contineri non poterant a pugnantium celeritate: quasi continuo forent ex incursum acturi hostes in rapinam. Videtur etiam ipse Oto ad imperitiam & mollitiam: neque iam fere neque sustinere suis cogitationibus rem incerta: Defatigatus autem curis accelerare tamquam a praecipiti rupe rem fortunae uelatis oculis committere. Et hoc quidam Secundus rhetor qui Otonis epistolas legerat narrabat: alii uero dicunt ambobus exercitibus multas rationes fuisse: ut in idem conuenirent: maximeque ut ex imperatorum disciplina circa praesentem pugnam communi consensu optimum legerent: aut simul sedentes senatui crederent illam imperatoris electionem. Et neque certe absurdum est ubi neuter eorum probaretur: qui tunc essent imperatoris salutari huiusmodi cogitatus in eos milites cadere: qui & uere erant Romani & industrii & prudentes: proinde atque & odiosissimum esset & grauissimum quae diu propter Syllam & Marium deinde pro Caesare & Pompeium faciendo inuicem patiendoque sese miserabiliter afficiebant: ciues Romani eadem nunc praefere: si autem Vitello ad crapule aut uinositatis aut Otoni ad deliciarum luxuriaeque sumptum imperium traderent. Haec igitur suspicatur sensisse Celsum ob idque moram iniecit: quod speraret sine pugna & laboribus rem iudicatum iri: eodemque modo Otonem: quoniam metueret pugnam accelerasse. Sed Oto rursus Brixillum rediit: quae ipsa in re certe errauit non ob id solum quod uerecundiam se praesentem aspicientibus militibus & ambitionem in pugnano abstulit: ueque etiam quoniam robustissimos strenuissimosque equites & pedites propter seipsum ad corporis custodiam abducens ueluti quoddam uirium corpus abscidit ab exercitu. Accidit autem per illos dies praelium fieri circa Eridanum inter Cecinam qui transitum uinceret: & Otonis milites id inhibentes simulque pugnantes: sed posteaque nihil efficiebant facem in arma iniecerunt sulfuris atque picis plenam: cum spiritus per transitum irruens subito paratam materiam in hostes immitit. Cumque fumus primum: deinde clara flamma excideret: turbati atque in flumen exilientes: cum naues aduerterunt: tum hostibus corpora cum risu praer-

OTONIS

buerunt. At Germani admixti circa paruum fluminis insulam gladiatoribus Otonis eos superarunt: ac p/ multos interemerunt. His autē actis cum Otonis milites qui Betriaci erant excondescentes ferrent in pugnam: eos Proculus anteuertit ex Betriaco: & a quinquaginta stadiis castrametatus est: ita iperite ac ridiculose ut cū esset uernum tempus: & cāpi circumiacentes multa nemora perēnisq; fluuios haberent: aquae penuria pmerentur. Postridie uero cum uellet aduersus hostes pcedere: iter non minus stadiis centū: Paulini milites passi non sunt: sed extimarunt manendum esse: neq; se oportere ante defatigari: neq; cōtinuo ex itinere pugnandū esse aduersus uiros armatos: eosq; acie instructos pgetem: q̄diu ipsi rātum itineris faciunt mixtis sequentibusq; iumentis. Cū de his rebus duces inter sese cōtenderent: eques Numida uenit ab Otone qui litteras qbus iuebatur: neq; manerent: neq; tēpus tererent: sed cōtinuo in hostes agerent: tulit: itaq; inde illi soluentes pcedebant. Quoq; aduentū ubi audiit Cecinna: turbatus est: cōfestimq; relictis operibus ac flumine uenit in castra: multisq; iā armatis & a Valente accepto signo interea tēporis: dum ordinem legiones sorte caperent: eos q erāt inter equites fortissimi p̄miserunt. Incidit autem quapiā tandem ex causa opinio ac rumor in milites Otonis qui erāt in prima acie cōstituti: q; Vitelli duces ad ipsos conuersi essent. Quare ubi fuissent ppe eos amice salutarunt cōmilitones appellantes. At sic eam appellationē nō miti aīo sed iracunde & cum clamore bellico excipientibus: salutantes qdem remissiore aīo redditi sunt: Reliquos uero suspicio ea inuasit ut qui ita salutassent p̄ditores existimarēt. Et hoc primū cū iā eēt hostes in manibus eos turbauit: deinde alii nihil apte: nihil p ordine faciebāt multūq; pugnātes turbabant a iumentis quae cū ipse dimentis uagabant: ac loca fossis foueisq; referta separationes p̄multas faciebant. Quae ipsi metuentes circūeuntēsq; cogebant. Tū mixti tū admodum separati cū hoste manū cōserere. Duae solū legiones: altera Vitelli cognomento: rapax: Otonis altera auxiliatrix cognominata i expeditū cāpum patentēq; effusae legitimā qdam pugnā diu inter sese acie pugnauerunt. Erant Otonis uiri robusti ac fortes: sed q belli ac pugnae tū primū peritiā caperēt. At Vitellii multis p̄liis assueti senescētes iā deflorescentesq; uigore. Quare cū Otoniani in eos ipetum fecissent & fugarunt & aquilā abstulerunt: ppugnatoresq; simul oēs occiderunt. Illi uero praē uerecūdia atq; ire eos irruentes tum legionis seniorē Orfidū interfecerūt: tum p̄multa signa rapuerunt. Gladiatoribus uero q praeliandi peritiā fidutiāq; ualere uiderent intulit Varrus Alsenus eos: q Batali uocant. Et sunt hi qdem iter Germanos optimi eqtes insulā habitantes: quam Rhenus circumfluit. Hos aut illoq; pauci substinuerunt. At plurimi cū sub Rhenū fugerent: incidunt in cohortes hostiū illic positas: a qbus oppugnati oēs pariter perierunt. Oium uero turpissime p̄toriani q ne tanisper qdem hostes substinuerunt: dū manū cōsererent: sed eos etiā q adhuc erant inuicti metu turbationeq; refererūt: dum fugā p ipsos faciūt. Quin et multi Otoniani q hostes uicerāt: qbus cū pugnabāt supati sunt: dilapsiq; p hostes iā uictores in castra. E ducibus uero neq; Proculus nec Paulinus simul ingredi ausi sunt: sed formidine militū aduertunt: q eius rei cām i duces uerterent. Annius uero Gallus recepit i urbe illos: consolatusq; est: q ex ea pugna collecti sunt: p̄inde atq; aequaliter utrinq; pugnatū sit: & multis partibus fuerit ipsi superiores hostibus. At Marius Celsus cōuocatis magistratibus iussit de rep. cōsultarent: tanq; in huiusmodi clade ac rāta ciuiū cāde neq; ipse Oto si qdem uir bonus sit uellet iā tentare fortunā: cū & Cato & Scipio quoniam Caesari post uictoriā pharsalicā cedere nolissent ita accusant: ut q multos fortisq; uiros in Lybia consumpserit minime necessarie: & si p romana libertate certabāt. Nā cū i aliis bonis sese fortuna cōem oibus praebet: id unū certe nō aufert: q hoies in oēm euentū bene cōsultent: quis secundis successibus non utant. Quae dicēs praetorianos psuasos reddidit. Vbi aut retentata illos uiderunt orantes pacē. Titianusq; iuberet legatos eē p cōcordia mittēdos: Celfo Galloq; uisum ē pficisci ac uerba facere cum Cecinna ac Velēte ipsis uero pficiscentibus cēturiones obuiā facti sunt: q dicerēt motū iā exercitū Betriacū petere: se aut a ducibus missos p cōcordia. Quod Celsus cū laudasset hortatus ē: secū retro ut iter caperēt: Cecinae occurrentes. Cū ppe iā eēt: piculo Celsus obiectus ē. Nā q ante fuerāt ifidiis uicti eqtes priores agebant. Itaq; ut adueniente Celsum intuiti sunt cōtinuo i eū sublato clamore irruerūt. At cēturiones ante steterunt: eos arcētes: clamantibus aliis ifidiāq; praefectis ut parcerēt obtēperātes Cecine milites atq; ifequētes petulantia eqtū statim admouerunt: Celsum uero benigne excipientes simul cū iis Betria cū sunt p̄fecti: sed interea tēporis Titianus poenitētia ductus q legatos misisset audētissimosq; milites: rursus i muros accēdit: atq; alios ad auxilium ē hortatus: & ubi Cecina cū equo accurisset ac dexterā substulisset nemoq; aduersaret: sed alii a muris milites salutarēt alii portas aperirēt: egressi sunt necessariq; admixti. Nemini iniuria est illata: sed benigne se & perhumane excipiebant: oēsq; pro Vitellio sunt iurati simulq; admixti. Ita eē pugnatū plures eoz; narrāt qui iter fuerūt & ne ipsi quidē liquido nosse fatētes sigillati oīa pp inobedientia cōfusionēq; pugnatū, mihi aut postea iter faciēti p campū illum Metrius Florus uir cōsularis ostēdens ex iis adolecētibus unū admodum senē: qui tūc nō ex animi snia sed p necessitate fuisset cum Otone: narrauit iam cum post pugnam aduenisset: uidisse cadaueq; tumulum huiusmodi: ut multo plures hostes q Otoniani interierint & cām ait cum quæfisset: nec se inuenisse: nec ab alio accēpisse. Interire enī in bellis ciuilibus cū uertuntur in fugā plures credēdū est: cū uiuus capiatur nemo: quoniā capti usui esse nequeant. Huius aut multitudinis atq; collectiōis causa nō bene cōsiderari potest. At obscuros primū ut fieri solet de huiusmodi rebus apud Otonē rumor increbuit. Sed ubi quidā & uulnerati uenerunt ex pugna nunti (amicos quidē minus quispiam sit miratus: qui non sinerent: credere: sed potius ad audendum: hortarentur: Militum uero dolor fidem omnem superauit quippe neq; abluerit) ad uictores: haud quaq; uisa ē priuata cōsolatio i desperatione imperatoris: sed omnes aequaliter uenerunt ad fores: Imperatorem antecedentes uocabant: Trophaea fiebant cum clamore: Supplicibus manibus orabant: sternebantur humi. lachrymabant: ne ipsos desere-

ret: ne hostibus proderet: precabantur: sed pro se potius uteretur: quā diu & animis & corporibus inspirarēt. Hæc simul oēs suppliciter: rogabāt. Vnus autē ex obscurioribus ubi substulisset ensem dixisset: Scito Cæsarem sic omnis esse pro te instructos seipsum iugulauit. At horum nihil Otonem fregit: sed clara atque constanti facie circumquaque agens oculos: Hunc ait o cōmilitones diem illo duco beatiorē quo me primum fecistis imperatorem: cum uos talis intueor & talibus sum dignus existimatus. At nolite eo me priuare: quod maius est pulchre mori pro tātis talibusque ciuibus: si Romanorum sum dignus imperio nequaquam meam mihi animam pro patria parcendum est. Scio uictoriam esse hostibus neque firmam neque ualidam: annuntiant nostras e Mysia uires non multorum dierum iter abesse quandoquidem in adriam iam descendunt. Asia & Syria & ægyptus & qui cū iudæis exercitum bellū gerūt nobiscum sunt: senatus & hostium filii atque uxores penes nos sunt: sed neque aduersus Hannibalē: neque aduersus Pyrrhum: neque aduersus Cymbros bellū est pro Italia: sed cum Romanis bellum gerentes ambo patriam & uidentes & uicti iniuria afficimus. Nā uictoriæ bonum patriæ malum est. Sæpe mihi creditæ mori malim quā imperare. Haud enim uideo: cui tāto emolumento Romanis futurus sim: ubi uicero: quanto si me ipsum dederō pro pace & cōcordia: & ne rursus talem diem uideat Italia. Vbi talia disseruisset: & eos qui accingere hortarique nitēbātur: refellisset: & amicis & senatoribus qui aderant abire iussis: ad eos uero qui aberāt: ac etiam ad ciuitates missis litteris ut cadauera honorifice secureque tollerent: accersitum fratris filium Coceium adhuc adolescentem: ut auderet neque timeret Vitellium est ortatus: & ut matrem & domum & uxorem ipse tāquā proprias curas tueret. Nam iccirco non ipsum adoptauisse cum uolebat: sed distulisse: quoniam meminisset Cæsaris contemnitatis atque abnuentis adoptionem: quo si uicisset secum una imperaret: sin uictus esset ne ipse ante periret. Illud autem inquit o fili ad postremum tibi præcipio: ut neque omnino obliuiscaris: nec admodū memineris: quod Cæsarem patrum habueris. Post hæc autē paulopost tumultū clamoremque audiuit ad fores. Nā milites senatoribus qui abibant minitabantur si abcessissent imperatorem deserentes & nō mansissent: fore ut eos iugularent. Rursus igitur metuens illis uiris: uenit in conspectum. Et ubi uisus est a militibus nō precibus ac mansuetudine: sed asperitate & ira ut qui ad tumultum maxime respiceret: effecit: ut abiret cedentes hi quidem ac perterriti. Cum iam esset uespera sitique teneretur. Paululū aquæ bibit & cū duos haberet enses. diu utriusque aciem didicit: Redditoque uno altero ad cistellas accepit: atque domesticos uocauit: eisque benigne pecunias suas distribuit. Huic plures: illi pauciores non tanquam de alienis prodigus: sed id pro dignitate atque moderate diligenter obseruans. Vbi uero hos ab se dimisisset: iam quod reliquum erat noctis quiescebat: sed ita ut cubicularii sentirent eum grauitur dormire. Mane autem uocato liberto quo utebatur contubernali imperauit ut quid senatores agerent disceret. Et cum accepisset factum esse iis qui abierant: ut cuique opus fuerat: uade igitur inquit tu. At te ipsum ostende militibus si non uis male ab ipsis interimi tanquam mihi mortis adiutor. Homine autē egresso posteaque ensem substulisset ambabus manibus superque decidisset quod semel tantum suspirauit & sensit dolorem: & stantibus extra sensum præbuit: ululatuque aseruis sublato uniuersum continuo exercitum atque urbem fletus inuasit. Et cum clamore milites ac planctu ad fores irruerunt seipsum miserantes: ac maledicentes quod minus custodissent imperatorem: neque prohibuissent: ut pro ipsis more retur: Nullus ex illis qui secum esset defecit: & si hostes erant in proximo: quin ornato corpore: atque paratō rogo eum in armis extulerunt. Qui præuenientes substrauerunt & portauerunt feretrum læticia efferebant alii uero in uultus cadaueris percidentes osculabantur: ii manus tāgebāt: ii adorabant eminus: aliqui etiam funalia dimittentes in rogos seipsum iugularunt: qui tamen nihil egregiæ neque beneficii quicquam a mortuo accepissent: neque grauius quippiam a uictore metuerent: sed uideat nemini unquam neque tyrāno neque regi ingenitū adeo immanē fuisse imperadi amorē ut illi amauerunt ab Otone imperiū pati Otonique parere: quos neque mortui desiderium reliquit: sed pseuerauerit in maliuolentiā intolerabilem in Vitellium: finis atque alia suo tpe dicentur. Cū uero Otonis reliquias humassent: neque pro corporibus magnitudinē neque illustri in scriptiōe sepulchrū fecerunt insigne. At ipse Brixilli cū essem: uidi monumētum paruū & in scriptiōne ita habentē. M. Otonis: diē autē obiit Oto cū uixisset annos septē & triginta imperassetque menses tris: atque reliquit neque deteriores neque pauciores que mortē laudaret quā qui uitā uituperaret. Nā cū uixisset nihilo modestius Nerōe mortē dedit nobiliore. At milites cū iuberet pollio alter ex præfectis: ut iuraret continuo in Vitellium: difficiles se præstebāt & cū didicissent senatores quosdam et ad se eē: alios demiserunt: sed Virginio rufus molestos se præbebāt: simul cum armis in aedes ueniētes: eūque rursus insignibāt iubebātque: aut imperaret aut iret pro se legatus: At is cogit quod uicti essent imperiū suscipere furiosi eē insanēque ducebat: quod ante uictoriā noluisse. Legatus autē ire ad Germanos a quo illi multam uim passi inuiti uiderentur: cum timeret: clam pro alias fores e medio se abstulit. Quod ubi milites didicerunt: & iurandum acceperunt: & ueniam assecuti se Cecinnæ addiderunt.

EVAGORAE VIRI ILLUSTRIS VITA EX PLVTARCHO GRAECO IN LATINVM
PER GVARINVM VERONENSEM VERSA.

VM VIDEREM O NICOCLES ET NON SOLVM RERVM PVLCHRITVDI
ne atque copia: uerum etiam choris & musica gymnicsque certaminibus: necnon equorum
Tiremiumque cursibus funus paternum honorantem nihil quod ad eiusmodi rerum splendorem pertineret relinquentem: putauit fore ut Euagoras: Si quis sensus de his quæ fiunt mortuis inest: libenter & hæc acciperet gauderetque aspiciens tuam erga se curam ac magnificentiam: sed multo maiorem gratiam quam reliquis omnibus haberet: si quis ipsius præclara facinora atque pericula digne narrare posset. Etenim uiros magnanimos honorisque cupidos nō solum laudes suas his rebus anteponebat sed pro uita honestam mortem optare reperiemus maiusque stu-

EVAGORAE

dium de sua gloria quae deuita habere: denique omni cura atque diligentia eniti ut eorum immortalem memoriam de reliquant. Magni ergo sumptus nihil tale efficere possunt: sed opes duntaxat atque diuicias ostentant. Eorum uero qui in musica aliisque certaminibus se exercent: ii quidem suas uires: Alii uero suas artes demonstrans seiplos gloriosiores constituunt. Oratio uero si eleganter & ornate illius res gestas narrauerit semper memorabilem Euagorae uirtutem apud omnes mortales efficiet: Oportet ut & alii uiros praestantes & optimos qui sua tempestate sunt praecclaris laudibus extollant: Quo illi qui aliorum facta ornare possunt: cum non apud ignaros uerba facturi sint eos quos honestare uolunt: ueris laudibus prosequantur: iunioresque ardentiori studio afficiantur ad uirtutem: cum quibus se meliores praestabunt: his ampliores laudes se consecuturos sciant. Nunc autem quis non languesceret segniorque ad uirtutem non redderetur cum eos qui tempore Troiani belli atque antea fuere celebratos carminibus & laudibus decantatosque tragicæ animaduertit: seipsum autem prospiciat: neque si illos omnes probitate & uirtute uinceret nunquam similes laudes assecuturum? Sed horum perfecta causa est inuidia: cui solum hoc boni adest: quod maximum malum inuidis asferre solet. quidam enim sic deprauati natura sunt ut libentius eorum quos ignorat si unquam fuerint quam eorum quibus plurimis beneficiis affecti sunt laudes audire uelint: non tamen his qui ita male sentiunt iseruiendum existimo. Sed hos quidem negligere: alios uero ut laudes eorum audiant de quibus dicere iustum est: assuefacere debemus: praesertim cum & artium omniumque aliarum rerum additameta facta uideamus non pro eos qui aquiescunt his quae ab aliis instituta sunt: sed pro eos qui & praua dirigit: & non bene instituta mutare audet. Nec ignoro quod difficile factum sit cuiuspiam uirtutem soluta oratione laudare. Cuius rei maximum signum quod ii qui oratoriae arti operam tradant de multis uariisque rebus dicere audet de talibus autem nullus nunquam ipsorum aggressus est dicere. In quo ipsis dandam ueniam censeo. Nam poetis multa dantur quibus eorum carmen ornare possunt. His namque eorum cum hominibus congressus cum disceptationes & certamina quibus cum uolunt fingere licet: & cum haec narrare uoluerint non eadem uerborum lege qua oratores astringuntur. Itaque non solum uerbis usitatis. Verum et nouis translatis & peregrinis & omnium denique dicendi genere suam poesim ornare possunt: oratoribus autem nihil tale conceditur: Sed his necesse est & uerbis & sententiis caeterisque quibus orationem suam magis ornatam efficere ualerent strictiori quadam lege uti. Ad haec hi quidem omnia numeris & metris scribunt: his uero nihil tale commune est: quae tantam gratiam habent ut quis nec uerba idonea nec graues sententiae sint: mensura tamen quadam atque numeris auditores demulcet. Quanta autem horum sit uis illinc facile perspicitur. Nam si quis eorum poematum quae probatissima habentur: uerba quidem & sententias relinquat: mensuram autem dissoluat: multo profecto opinione quam nunc de his habemus inferiora uidebuntur. Nec tamen quauis poesim hoc tantum praestera scribendo desistere debemus: Sed tentandum est si soluta oratione uiros probos ac praecclaros meritis laudibus honestare ualeamus: nihil minus his qui carminibus & numeris eos laudant. Primum ergo de ingenio naturaque eius Euagore: quibusque maioribus ortus sit: & si multis notum arbitror aliorum gratia dicendum uidetur: ut omnes scire possint. Quauis ei maxima & praecclara exempla maiorum relicta sint: nihilominus his non inferioribus se praestitisse interest. Semideos generosissimos eos qui a Ioue genus ducunt esse omnes uno ore consentiunt. Hos autem ipsos si inter se conferre uoluerimus nemo est: qui Eacidas caeteris praeferre dubitet. In aliis generibus hos quidem uirtute praestantes atque insignes: alios uero obscuros inferioresque reperiemus. At omnes qui Eaco orti sunt clarissimi fuere suo tempore. Eacus autem qui Ioue factus est: a quo Teucideorum genus initium sumpsit tam caeteris uirtute praestitit: ut cum maxima siccitate in graecia plurimi hominum corrumperentur: nullum malo huic auxilium inueniret postquam magnitudo calamitatis excreuit: eum ciuitatum principes adierint: rogantes: ut tantum malum tantamque pestem ab eis propulset. Sperabant enim propter ipsius generositatem atque eximiam pietatem quae celeriter a diis praesentium malorum liberationem inuenire. Nec ea spes eos falsos habuit: sed uoti compotes facti in Aegina ubi uorum ille precesque fecerat: commune omnibus graecis sacrum aedificauere: atque per id temporis donec iter homines fuit summa cum gloria uitam duxit. Postquam uero migravit e uita cum apud Plutonium Proserpinamque maximos honores assecutus esset: ad iudicandas animas eis assedissee fertur. Istius autem Thelamon & Peleus filii fuere: quorum alter cum Hercule contra Laomedontem militans propter sua egregia facinora ingentibus praemis donatus est Peleus cum in pugna contra Cetauros strenue dimicasset: multisque aliis bellis atque periculis probatus esset: Thetida Nerei filiam immortalem quamuis ipse mortalis uxorem meruit: atque ex omnibus quae ante fuere solum in istis nuptiis Hymenaeum deos cantasse ferunt: inde Ajax Teucerque a Thelamone: Achilles uero a Peleo orti sunt: qui maximum ac manifestissimum argumentum suarum uirtutum dedere. Non enim solum in suis ciuitatibus locisque quibus habitabant primi fuere: sed cum graeci contra troianos expeditionem fecissent: multisque utrinque coacti essent: nemo denique uir clarus qui his non adesset periculis inueniri posset omnibus tamen Achilles longe praestitit: Ajax uero post illum facile omnes superabat. Nec Teucer horum genere in dignus: nec caeteris inferior habebatur. Qui postquam una cum graecis depopulatus est Troiam atque arruit: Cyprum petiit: urbemque aedificauit: quam Salaminam antiquae patriae nomine uocauit: genus reliquit: quod nunc regno potitur. Tam igitur praecclara facinora maiorum a primordio generis Euagorae fuere. Cum igitur isto pacto urbs aedificata esset: principum hi qui a Teucro geniti sunt regnum obtinebant. Postero inde tempore uir quidam exul a Phoenicia in Cyprum uenit: hic cum maxime ab eo qui tunc temporis regnabat creditus esset: maximasque accepisset potestates: hanc regem non habuit gratiam: sed in regem qui eum hospicio acciperat malus ingratusque existens: ac ad praeripienda aliena callidus: benefactorem suum ex regno eiecit: ipse uero imperio potitus est: inde cum rebus tam scelerate gestis diffideret. suumque statum stabilire uellet: ciuitatem

effecit Barbaram: insulamque uniuersam persage in seruitute dedit. Rebus ita constitutis Euagoras nascitur: de quo diuinationes & oracula uisum in somnis quibus hominum naturam excedere uideret relinquere decreuit: non ut his rebus fidem non adhibeat: sed ut omnibus apertum faciat ratum me habesse ut de eo aliquid fingam: ut et pretermittam quod non olim nota esse existimem. Sed cum de eo dicturus sim: ab his quod omnes fatentur initium faciam: Puer nempe existens honesta forma robustus atque temperatus fuit: quod honore omnium eius quod ea aetate sit decen-
 tissima uidentur. Horum omnium testes afferre possimus. Nam temperantia: eos ciues uel una cum eo fuerunt erudi-
 titi: pulchritudini omnes quod eum uiderunt: Robori denique ea certamina: quibus ille aequales superauit: his denique
 cum uir factus esset fortitudinem: sapientiam iusticiamque adiunxit: nec mediocriter quemadmodum caeteri: sed
 huiusmodi quodlibet egregie quadam cum excellentia habebat. Tantum enim corporis uirtutibus animique pre-
 stitit: ut cum eum intuerent: quod cum in imperio constituti erant stupeficerent: & non mediocri timore de principatu
 eorum afficerent. Putabant. nullo modo fieri posse ut is qui tali ingenio perditus esset: priuatus uitam degeret. Inde
 cum eius honestissimos mores inspiciebant: tantam ei adhibebant fidem ut putarent: si quis in eos delinquere aude-
 ret: sibi quoque Euagoram adiutorem fore: & cum tam uaria ac diuersa de eo esset opinio: nihil tamen horum eos fefellit.
 Nam neque priuatus uitam egit: neque in eos aliquid commisit: sed tantam de eo ueritatem deus habuit: ut ho-
 neste regiam dignitatem sumeret: ut omnia quod per impietatem fieri necesse erat per alium patrarent: ea uero quibus san-
 cte ac iuste imperium assequi poterat: Euagoras seruauit. Quidam enim qui per id tempus in potestate erat: per
 insidias regem trucidauit: Euagoram quoque comprehendere conatus (Putabat. nullo pacto principatum obti-
 nere posse nisi illum e medio tolleret) sed Euagoras pericula effugiens in solos Cyliciae se recepit: nec ean-
 dem habuit mentem: quam alii qui in eiusmodi calamitates incidunt. Illi enim cum imperio excidere humi-
 liores animos habere solent: ipse uero postquam patriam fugere coactus est: in tantum animi magnitudinis uenit: ut
 cum antea priuatus esset: non putaret sibi sine imperio esse uiuendum: neque cum uagis & exilibus aliisque hoc
 genus hominum reditum quaesitum: indignos precari atque colere contempsit: sed eam occasionem sumens
 quam omnibus qui pietate colunt sumi oportet: ut suas scilicet iniurias lacessiti ulciscatur optauit uel uictor
 potiri imperio uel superatus occumbere. Itaque cum quinquaginta fere hominum ut plurimum fuerunt coegisset: cum
 his reditum in patriam parauit: unde & illius ingenium & qua apud alios opinione esset contemplari possu-
 mus. Nam cum tam paruo uirorum numero ad tam ingens facinus nauigare deberet: sibi quoque omnia graua immine-
 rent quod in huiusmodi periculis esse solent: non tamen ille elanguit: nec ullus eorum quos adhortatus fuerat in tan-
 to discrimine ab eo defecit: sed ita quod tanquam deum aliquem sequerentur fidem seruare: ipse uero tanquam meliorem ho-
 stibus exercitum haberet: uel pugnae exitum cum prospiciat: ita animo affectus uidebat: quod ex rebus quod ges-
 sit: intelligi licet. Nam cum in insulam descendisset: non putauit oportere locum munitum capere: sed in tuto collo-
 care ac circumspicere: si aliqui ciuium sibi auxilium ferent: sed eadem nocte ut primum facultas data est urbem in-
 gressus cum suis ad regiam irruit: Qui autem ea tempestate tumultus acciderit quae alii terrores euenirent quod
 denique exhortationes eius fuerint: non uererer orationis prolixitatem: dicere non grauaret. Cum uero ita qui cir-
 ca tyrannum erant pugnauerent: reliqui autem ciues cum illius principatum tum huius uirtutem metuentes quiete
 ageretur: pugnantem solus contra multos cumque paucis contra omnes inimicos: non antea destitit quod regiam in
 suam potestatem redigeret: & inimicos ultus est. & amicis auxilium tulit & ipse ciuitatis imperio potitus est:
 & generi suo patrios honores restituit Arbitror profecto si nihil aliud memorare uelim: sed hic orationi
 finem imponere: ex his quae diximus facile esse & euagorae uirtutem & egregia eius facta cognoscere: non
 tamen his contentus sum: sed ex his quae sequuntur: haec magis manifesta fore existimo. Nam cum tempore uniuersum
 tot reges totque tyranni fuerint: nullus tamen hunc honorem adeptus est: nec honestius: nec iustius Si igitur
 cum eorum quolibet facta euagorae comparare uoluerimus: fortasse nec nostra oratio auditoribus grata esset:
 nec tempus ad dicendum sufficeret. Sin autem seglem quosque probatissimos. Cumque his Euagoram com-
 paremus: multo breuior erit oratio: nec minus propositum assequemur. Eis qui a parentibus regna acci-
 pere: quis est qui euagorae pericula non anteponat? Neminem enim adeo segnem & ignaem esse existimo: ut
 mallet a progenitoribus sumere imperium: quam sancte quemadmodum ille assequens suis liberis relin-
 que. Atqui omnium antiquorum: Qui in patriam redire: hi profecto quia poetis induti sunt celeberrimi
 uidentur. Hi enim non solum praecellosos reditus qui ante fuerint nobis commemorant: sed novos quosdam
 ipsi fingunt. Nullus tamen eorum effinxit qui tam grauibus periculis ac terroribus in patriam rediret. Sed
 sinxere quamplurimos fortuna non nullos uero dolis ac fallaciis regiam dignitatem accepisse. Atqui Cyrum
 praeter caeteros qui postea fuerunt admirantur. Is enim Medis abstulit Persisque quae uisum imperium: sed tamen iste
 Persarum exercitu Medos uicit: quod multi graecorum barbarorumque fecissent. At iste corporis animique
 uirtute quamplurima ex his quae dicta sunt facere uisus est. Deinde ex Cyri expeditione non satis liquet eum pericula
 euagorae subire potuisse. At ex his quae hic fecit omnibus in promptu: quod facile & illa opera esset aggressus
 Praeterea huic quidem omnia iuste & sancte facta sunt. Illi autem nonnulla impie euenere. Nam iste inimi-
 cos perdidit. Cyrus autem matris parentem interfecit: itaque si aliqui utriusque non rerum magnitudinem sed uir-
 tutem metiri uelint: non iniuria euagoram maioribus laudibus honestarent: Atqui si breui nullamque inui-
 dia timentes audacter loqui oportet: nullus neque mortalis: neque semideus neque imortalis denique reperiret:
 qui summa cum pietate regnum acceperit & honestius & clarius. Quibus rebus si quis maxime credere
 poterit: non ualde repugnans his quae dicuntur conabitur exquirere quoniam pacto utriusque imperaret non
 enim uidebor (quoquo modo res se habeant) proprio animo uelle magna dicere: sed rei ueritate inductus ita
 audacter de his differere. Quonia si paruis in rebus ipse praestitisset: huiusmodi nempe orationem de eo habe-
 re aequum fuisset: nunc autem omnes fatentur ex bonis omnibus humanis & diuinis nihil maius regno nihil

EVAGORAE

mirabilius: nihil denique maiori reuerentia dignius reperiri posse. Qui uero omnium honestissimum honestissime assecutus fuerit eum? Qui rhetor? quis poeta? quis demum orationis inuētor pro rebus gestis digne laudare poterit? Nec tamen cum his tam clarus fuerit in cæteris inferior reperietur: sed in primis cū natura ingeniosissimus esset: mentemque haberet ad recte faciendum aptissimam: nil tamen nisi ex tempore: nil cum negligentia putauit esse faciendum. Sed quærendo consulendoque omni cura plurimum temporis consumebar. Putabat enim si animum suum bene instituisset bene se & regnum suum habiturum nec eos satis admirari poterat: quicumque aliorum gratia animi curam gerunt ipsius uero animi nihil pensi habent. Quippe cum eos qui summa diligentia omnia faciunt: quam minimo dolore affectos animaduerteret: ueramque animi quietem non in oculis: sed in bene agendo & tolerando esse: nihil non exploratum reliquit: sed tanta diligentia res omnes tenebat ad eoque unumquemque ciuium nouerat ut neque insidiis iniqui præoccupare: neque æqui eum latere possent: sed ut omnes debita ferrent præmia castigabat puniebatque ciues: non ex hiis quæ ab aliis accæperat: sed ad ex his quorum ipse erat conscius iudicia faciebat. Nec tamen in his quæ quotidie acciderant quauis in talibus curis esset constitutus ullo errore tenebatur: sed ita pie & humane ciuitatem gubernabat: ut omnes qui illuc uenirent magis eos qui eiusmodi regi obtemperarent quam eum tali imperio foelicem arbitrarentur. Vniuerso uitæ tempore nemini iniuriam tulit: semper in omnes iustum imperium habuit iuste delinquentes puniuit: cum nullius consilio egeret: amicos tamen cōsulebat: a familiaribus se uinci multis in rebus patiebatur: at omni in re superabat inimicos: nec cōtractione frontis: sed uitæ institutis captabat reuerentiam. Nihil ei sine ordine nihil sine modo agebatur: sed quæ uerbis promiserat: haud secus fidem seruabat quam si iureiurando deuinctus esset: Non his quæ fortuna sed quæ sua uirtute quæsierat gloriebatur. Amicos quidem beneficiis sibi morigeros: alios uero magnanimitate sibi inseruientes faciebat: non quia multis grauis ac molestus foret terribilis erat: sed quia facilius aliorum ingenia superabat. Non parebat uoluptatibus: Sed dominabatur: paucis laboribus multum ocii quærens. Sed non propter parum ocii magnos labores subterfugiens. Omnino nihil reliquit quod regibus adesse deceat: Sed ex omni republica quod est optimum elegit. Namque colendo multitudinem popularem: ciuilem autem rempublicam iuste gubernando: rei uero militaris peritum bene in periculis consulendo se ostendit: Regalem denique his omnibus præstādo. Quod autem hæc pluraque adessent Euagoræ: ex his quæ gessit facilius intelligi potest. Nam cum ciuitatem effectam barbaram propter Phœnicum imperium: neque recipientem græcos: neque scientem artes: neque imperio utentem: neque possidentem portus accæpisset: hæc omnia direxit ac insuper impii fines protulit: mœnibusque urbem cinxit: triremesque ædificauit: aliisque apparatus ciuitatem ita auxit. Ut a nulla græcorum ciuitatum superaret. Adeo denique potentem effecit: ut eam multi qui antea contempserant formidarent. Atqui ciuitatem aliquam tam breui in tantum magnitudinis accrescere nullo pacto fieri potest: nisi aliquis iisdem moribus quibus euagoras præditus sit: quosque paulo ante commemorauimus eam gubernaret. Ita haud uereor ne maiora quæ fecerit dicere uidear: sed multo magis ne ab eius præclaris factis superatus appaream: Quis enim oratione huiusmodi ingenium attingere posset: qui non solum ciuitatem suam præclaram effecit uerum etiam in mansuetudine redigit & modestam? Nam antequam Euagoras potiret imperio: ita feri & immanes erant: ut eos princeps optimos iudicaret: quicumque crudelissime in græcos affecti eent. Nunc uero in tantum immutati sunt: ut inuicem certent: qui magis græcorum studiosi esse uideantur ac plurimi eorum filias nostrorum in uxores accipiunt: ut ex his liberos habere possint. Magis enim græcis & rebus & studiis quæ apud eos sunt gaudere uideas: ac plures circa musicam aliamque eruditionem his locis immorantur: quibus consueuerat. Horum omnium Euagoram causam fuisse nemo dubitat. At illud profecto maxima coniectura illius & moris & sanctitatis est. Plurimi enim græci probi honestique uiri proprias deserentes patrias: ut cum eo habitarent in Cyprum se contulere: putantes regnum Euagoræ non solum suis rebus publicis communius: uerum etiam stabilius & iustius: quorum alios nominatim dicere haud facile esset. Conona uero qui propter plurimas eius uirtutes græcis præfuit: quis nescit: cum eius ciuitas ingenti calamitate foret oppressa: aliis postpositis ad Euagoram se contulisse: diiudicans apud illum suæ salutis refugium esse firmissimum: ipsumque Euagoram celeriter patriæ auxiliatorē fore. Cum antea Conon multa recte fecisset: nulla in re tamen melius quam in his consulere uisus est. Multa enim bona propter aduentum in Cyprum & facere: & pati ei contigit. Primum quidem cum nunquam antea alter cum altero uersatus esset: pluribus seipsum fecere quam qui prius uisissent familiares: deinde uniuersum tempus summa concordia uixere: deque nostra ciuitate eandem habuerent sententiam. Nam cum eam sub Lacedæmoniorum imperio uariisque mutationibus exagitatam uideret grauius molestaque ferebant: in quo uterque suo functus officio est. Illi enim natura erat patria: hunc autem propter multa magnaque beneficia lege lata ciuitate donauerant. Ipsi igitur cogitantibus quonam pacto tantis calamitatibus Athenienses liberarent: celeriter Lacedæmones opportunitatem præbuere. Nam cum græcorum imperio terra marique potirentur: in tantam dominandi cupiditatem uenere: ut totius Asiæ imperium affectarent. Illi igitur opportunitatem sibi datam sumentes: ducibus regis dubitantibus quomodo rebus uti oporteret: eos admonuere ut non terrestri: sed nauali prælio cum Lacedæmoniis certarent. Putabant enim si eos pedestribus copiis superassent: ut ea solum quæ incontinenti essent bene se haberent: At si nauali pugna uictores essent uniuersam græciam huius uictoriæ participem fore. Quod certe contigit. Nam cum regis duces eis obtemperassent: magnamque coegissent classem: Lacedæmonii debellati sunt: atque imperium amisere: græci uero sunt liberati. Athenienses autem aliquam antiquæ gloriæ partem resumpsere sociorumque duces sunt constituti. Hæc omnia duce Conone Euagoræ ipsam præbente uictoriam ui-

resq; plurimas afferere facta sunt. Quorum gratia nos eos maximis affecimus honoribus. Nam ipsorum statuas prope Iouis seruatoris simulacrum ereximus: ut illi & horum utriusq; beneficiorum magnitudinis mutuæq; amicitiae monumētum esset. At persarum rex nō eodē modo erga eos animatus fuit: sed quanto maiora & præstantiora fecere tanto magis eos formidauit. Sed de Conone alias, q; aut ita erga Euagoram rex affectus esset non alios latere uoluit. Videtur enim maius studium in bello quod in Cypro gessit q̄ reliquis omnibus adhibuisse. Maiorem enim & grauiorem illum aduersarium q̄ Cyrum secum de regno certantem arbitrabatur. Illius enim audiens apparatus in tantum contempsit: ut ipsius negligentia parum abesset: quin ab illo regia occuparetur. Istius autem uirtutem tantum timuit: ut ei quauis multis beneficiis affectus esset bellum inferret iniuste quidem faciens: haud tamen omnino rebus suis temere consulens. Sciebat enim multos græcos & barbaros ex humilibus rebus ac nullius pene momēti maxima imperia quaesuisse. Sentiebat autē Euagoræ magnanimitatem: & paulatim in quātum nominis & gloriae accreuisset. Videbat eum isuperabilem habere naturā: & fortunam ei aspirantem animaduvertebat. Itaq; nō propter ea quæ facta essent iratus: sed de futuris timēs nec tantum de Cypro: Sed de maioribus etiam formidans ei bellum intulit. Tantis enim apparatibus in eum irruit: ut in ea expeditione plus q̄ quinquaginta milia talenta consumeret Euagoras tamen quauis copiis uiribusq; inferior esset: tam ingentibus apparatibus suam prudentiam opponens in his magis admirandum: q̄ in aliis quæ dicta sunt se ostendit. Et enim donec eum in pace uiuere sinebat sua ciuitate cōtētus fuit. Postq̄ uero bellare coactus est: talem profecto se præstitit: Talemque protagoram adiutorem filium habuit: Ut parum abesset: Quin totam Cyprū in suam ditionem redigeret: Phoeniciam depopulatus est. Tirum uero incepit. Ciliciam fecit a rege disciscere. Tot uero inimicos perdidit: ut multi persarum suas lugentes calamitates uirtutum illius recordarentur. Sic demum eos bello satiauit: ut cum antea reges non prius q̄ eorum domini foret cum his qui ab eis disciuisent reconciliare assueuerint: libentes pacem facerent: soluentes hāc legem nec quicquam de imperio Euagoræ permutantes: & Lacedæmoniis quidem quorum ea tempestate & maximæ uires & gloria erant infra tres annos imperium abstulit. Cum Euagora uero decem per annos bellum gerens eorum quorum ante id bellum gerēs dominium reliquit. Quod autem omnium maxime admirabile uidebimur quam Euagoras altero regnante quinquaginta cum uiris cæperat: hāc magnus imperator cum tantas uires tantosq; exercitus haberet capere non potuit. Atqui quoniam pacto aliquis manifestius fortitudinem prudentiam: uniuersam deniq; Euagoræ uirtutem q̄ his præclaris facinoribus & periculis ostendere posset: non enim sola alia bella superasse uideat uerum etiam id quod & heroes gessere: & apud omnes gentes celebratur. Illi enim cum uniuersa Græcia solam accæpere Troiam: iste uero unam ciuitatem habens cum tota Asia bellum gessit. Itaque si eum tot rerum scriptores quot illos laudare uoluissent. Multo maiorem q̄ illi gloriam reportaret. Quem enim eorum qui tūc temporis fuere: si fabulas dimittere ac ueritatem contemplari uolumus: inueniemus unq̄ talia fecisse: uel quem tam uarios casus: uariasq; rerum mutationes subisse: qui seipsum ex priuato tyrannum constituit: suumq; genus quod totū ex repu. expulsum erat: indecentes honores reduxit: Ciues uero ex barbaris: græcos bellicosos & imbellibus: ex ingloriis deniq; effecit gloriosos: tantam uero regionem cum feram & immanem accæpisset mitem & māsuetam reddidit: Ad hęc sic regis inimicitias honeste ultus est: ut bellū in Cypro gestum semper memorabile futurum sit. Cum uero eius socius fuit tāto utiliorē se aliis p̄stitit: ut cōsensu oīum in nauali pugna quæ circa Gnidū cōmissa fuit sibi maximo adiuuēto foret: qua p̄ acta totius Asiæ dominus cōstitutus est. Lacedæmonii autē q̄ antea Asiā uastare uolebant: de p̄prio solo periclitari coacti sunt. Græci uero p̄ seruitute libertatē habuere. Atheniēses quidē i tantū creuere: ut hi qui prius eis dominabant: eos: adirent: iperiuq; eis traderēt. Quapropter si quis me iterrogaret quid ex rebus ab Euagora gestis maximū esse putē: utrū curas apparatusq; contra Lacedæmōios quibus ea quæ diximus facta sunt uel postremū bellū: uel regni adeptio nē uel totā regē dispositionē: in multa p̄fecto ambiguitate cōstitueret: nā quocūq; oculos mētis iniicio: id mihi & maximū & admodū mirabile uidetur. Itaq; si aliqui unq̄ p̄ uirtutē imortales fuere: arbitror & illum hoc munere dignū: esse cōiecturus utēs q; illis & fortuniorē cariorēq; diis uitā duxit. Semideorum enī q̄ pluribus inueniemus i maximas calamitate incidisse. Euagoras uero in principio nō solū ualde mirabilis: uerum etiam beatissimus præstitit. Quid enī foelicitatis ei absuit: qui talibus maioribus ortus: ē quales: nemo habuit: nisi si q̄s eadē stirpe fuerit p̄creatus? Tantū uero corporis animiq; uirtutibus cæteris præstitit ut nō solum Salaminæ sed etiam totius Asiæ iperio dignus uideretur. Regiā uero dignitatē honestissime adeptus in hac uitā finiuit. Mortalis autē cū esset: memoriā reliquit imortalē: Tātum enim tēporis uixit ut neq; expers eēt senectutis: neq; particeps morboꝝ quos illa ætas afferre solet: Præterea nec id quod rarissimū atq; difficillimū est: bonos scilicet multosq; habere filios: ei defuit: & qđ maximū est eorū neminem priuatis nominibus reliquit: sed hūc quidē iperatorē hos autē reges: illas uero reginas appellauit. Itaq; si aliqui poetarū cū aliquē sum mopere laudare uellent dicerent illū nō mortalē: sed deū: aut deorū filium extitisse: hęc omnia profecto merito de illius ingenio dici possunt. Multa igit̄ puto reliquisse. quæ de Euagora memorari quirent. Nā mihi & orationis & igenii uires deficiūt quibus diligentius & studiosius has laudes etiā scripsi: non tamē ipræsentiarū pro meis uiribus illaudatum reliqui. Ego autē o Nicocles: & corporum imagines pulchra monumenta esse sed multos digniores illas: quæ res gestas & mentē expresserit quas in orationibus solū quæ arte sunt cōpositæ contemplari licet. Has enim: illis præferendas iudicio primū quidē q; iudico honestos & probos uiros nō tā pulchritudine corporis q̄ rebus gestis & earum memoria gloriari: deinde statuas necesse est illis solum adesse apud quos erecte sunt. Orationes uero per uni-

uersam gratiā perq̄ gymnasia philosophorum dissipari possunt: a quibus amari & opprobriari q̄ a reliquis omnibus longe præstat. Ad hæc nemo sculpturis & picturis naturam corporis assimularit. Mores aut̄ & mentes ex eorū oratione nisi nos secordiæ tradiderimus facile imitari possumus. Quorum gratia magis hanc orationem scribere aggressus sum: existimās & tibi tuisq̄ liberis aliisq̄ q̄ ab Euagora nati sunt: hanc fore adhortationem honestissimā: si q̄ illius uirtutes in unum cogens easq̄ uerbis exornans uobis inspicendas & imitandas p̄beat. Nam cum alios ad philosophiam hortari uolumus alterius laudare solemus ut æmulatione eorum quos laudamus eadē studia cōcupiscant. Ego autem nō alienis sed domesticis exemplis utens: te tuosq̄ hortor. Vt mentem adhibeas: atq̄ enitare ne minus in agendo & dicendo q̄ græci ualeas. Nec me existimes uelim quia sæpius te iisdē rebus admonui te negligentiaē condemnare. Non enim neq̄ me neq̄ alios latuit: q̄ solus & primus eorum qui imperio ac diuitiis delitiisq̄ uiuūt: summo studio philosophiæ operam tradis: Neq̄ q̄ multos reges tuæ eruditionis æmulos efficies. Hæc cupientes studia ea relinquunt: quibus nunc impræsentiarum summopere gaudent. Sed tamē hæc sciens nihilominus & facio: & faciam: id quod in gymnasticis certaminibus facere solent spectatores. Illi enim non cursores eos qui relinquuntur sed qui de uictoria certant adhortantur. Mea aut̄ est & aliorum amicorum talia dicere & scribere quibus te excitemus ad ea appetere: quæ impræsentiarum concupiscis: Tibi autem nihil conuenit nihil deficere. Sed quemadmodum nūc agis: ita reliquo tempore curam habe: tuumq̄ ita exerce animum: ut & parente & maioribus tuis non indignus uideare: quorum prudentiam omnes admirari decet: uosq̄ præsertim qui i imperio estis cōstituti. Oportet igit̄ non acquiescere si præsentibus melior existas: Sed indignari si tali ingenio præditus & antiquitus a Ioue nuperrime uero a tam preclaro uiro genitus nisi multum & aliis: & illis qui iis in honoribus sunt: p̄stare appareas. Si enim philosophiæ studio incūbes: & quantum nunc proficias: talis nempe qualem te esse oportet celeriter fies.

POMPONII ATTICI VIRI ILLUSTRIS VITA EX PLUTARCHO GRAECO
IN LATINVM PER CORNELIVM NEPOTEM VERSA.

POMPONIVS ATTICVS AB ORIGINE VLTIMA STIRPIS ROMANAE Gene

ratus perpetuo a maioribus acceptam equestrem obtinuit dignitatē. Patre usus est indulgente & ut cum erant tēpora diti: in primisq̄ studioso litterarū. Hic put ipse amabat litteras: oībus doctrinis q̄bus puerilis ætas impartiri debet: filiū erudiuit. Erat aut̄ i puero p̄ter docilitatem īgeniū summa suauitas oris ac uocis: ut nō solū acciperet q̄ tradebāt: sed et̄ excellenter p̄nūciaret. Qua ex re i pueritia nobilis iter æquales ferebat: clariusq̄ explēdescebat: q̄ generosi cōdiscipuli animo æquo ferre possent. Itaq̄ incitabat oēs studio suo: quo in numero fuerūt. L. Torquatus. C. Marii. F. M. Cicero: quos cōsuetudine sic sibi deiunxit: ut nemo his p̄petuo fuerit carior: pater mature decessit: ipse adolescētulus p̄p̄ affinitatem. P. Sulpitii: qui tri. ple. interfectus est: nō expers fuit illius periculi. Nāq̄ Antia pōponii cōsobrina nupserat. M. Seruio fratri Sulpitii. Itaq̄ interfecto sulpitio postq̄ uidit Cinnano tumultu ciuitatem esse perturbatam neq̄ sibi dari facultatem pro dignitate utuendi: quin alterutrā partē offenderet: dissociatis animis ciuiū: quorū alii Scyllanis: alii Cinnanis fauerēt partibus idoneum tēpus ratus studiis obsequēdi suis: Athenas se cōtulit: neq̄ eo secius adolescētē Mariū hostē iudicatū iuuit opibus suis: ciuis fugā pecūiis subleuauit: ac ne illa peregrinatio detrimētū aliquod afferret rei familiaris eodē magnā partē fortunarum traiecit suarū. Hic ita uixit ut uniuersis atheniensibus merito eēt carissimus Nam p̄ter gratiā quæ iā in adolescentulo magna erat: sæpe suis opibus inopiā eorū publicā leuauit. Quoniā. n. usurā facere publice necesse eēt: neq̄ eius cōditionē equæ haberēt semp̄ se īterposuit ita ut neq̄ usurā ab iis acceperit neq̄ lōgius q̄ dictum esset debere passus sit. Quod utrūq̄ erat iis salutare: nā neq̄ indulgēdo inueterascere eorū æs alienū patiebāt: neq̄ multiplicandis usuris crescere: auxit hoc officium alia quoq̄ liberalitate: nā uniuersos frumētō donauit: ita ut singulis septē modii tritici darent: qui modus mēsuræ medimnus athenis appellat. Hic autē sic se gerebat ut cōmunis īsimis par p̄cipibus uideretur. Quo factum ē: ut huic oēs honores quos possent publice haberent: ciuēq̄ facere studerēt: quo beneficio ille uti noluit: q̄ nōnulli ita interpretant̄ amitti ciuitatem Romanā alia ascita. Quādiu affuit ne qua sibi statua poneret restitit: absens phibere non potuit: itaq̄ aliquot ipsi & phidiæ locis sanctissimis posuerūt. Hunc. n. in oī p̄curatiōe. R. P. auctorem actorēq̄ habebant: igit̄ primū illud munus fortunæ quod in ea potissimū urbe natus ē in q̄ domiciliū orbis terrarū esset īperii ut eandē & patriam haberet & domū uoluerit hoc specimē prudentiæ: q̄ cū in eā se ciuitatem cōtulisset: quæ antiquitate: humanitate: doctrina p̄staret oēs: unus ei ante alios fuerit carissimus: Huc ex asia scylla decedens cū uenisset: quoniā diu ibi fuit secū habuit pōponiū captus adulescentis & humanitate & doctrina: sic enī græce loquebat̄ ut athenis natus uideret. Tanta. n. suauitas erat sermonis latinis: ut appareret i eo natiū quēdā leporem esse nō ascitum idē poemata p̄nunciabat & græce & latine sicut supra nihil posset addi. Quibus rebus factum ē ut scylla nusq̄ ab se dimitteret cuperetq̄ secum deducere: quē cum p̄suadere tēraret: noli oro te inquit pomponius aduersum eos me uelle ducere cum q̄bus ne cōtra te arma ferrem italiā reliq̄. At scylla adulescentis officio collaudato: omnia munera ei quæ athenis acceperat Proficiscens iussit deferri. Hic complures annos moratus cum rei familiaris tantum operæ daret q̄tum nō indiligens deberet paterfamilias: & omnia reliq̄ tempora aut bonis artibus aut atheniensiu. R. P. tribueret: nihilominus amicis urbana officia p̄stitit. Nam & ad comitia eorū uētitauit: & si q̄ res maior acta ē nō defuit: sicut Ciceroni i oībus eius piculis singularē fidē p̄buit: cui ex patria fugiētī sestertia ducēta & q̄draginta milia donauit: tranquillatis autē rebus romanis remigravit Romam (ut opinor). L. Coacta & L. Torquato consulibus: quē diē sic uniuersa ciuitas Atheniensium profecuta est

ut lachrymis desiderii futuri dolorem indicaret. Habebat auunculum, Q. Cecilium equitum Ro. familia-
rem. L. Luculli diuitem difficillima natura: cuius sic asperitatem ueritus est: ut quæ nemo ferre posset: hu-
ius sine offensione ad summam senectutem retinuerit beniuolentiam: quo facto tulit pietatis fructum Ce-
cilius enim moriens testamento adoptauit eum hæredemq; fecit ex dodrante: ex qua hæreditate accepit
circiter centies sestertium. Erat nupta soror Attici tullio Ciceroni: easque nuptias, M. Cicero conciliarat.
Cum quo a discipulatu uiuebat coniunctissime: multo etiam familiarius quam cum, Q. ut iudicari possit
plus in amicitia ualere similitudinem morum quam affinitatem. Vtbat autem intime, Q. Hortensio qui
his temporibus principatum eloquentiæ tenebat: ut intelligi nõ posset uter eum plus deligeret Cicero an
Hortensius; & id quod erat difficillimum efficiebat: ut inter quos tantæ laudis esset æmulatio. Nulla iter-
cederet obrectatio: essetq; talium uirorum copula. In rep. ita est uersatus: ut semper optimarum partium
& esset & existimaretur: neque tamẽ se ciuilibus fluctibus committeret: q; non magis eos in sua potestate
existimabat esse: qui se his dedissent quam qui maritimis iactarent. Honores nõ petiit. Quom ei pateret
propter uel gratiam uel dignitatem: q; neque peti more maiorum neq; capi possent conseruatis legibus i
tam effusis ambitus largitionibus. Neque e repu. sine periculo corruptis ciuitatis moribus ad hastam pu-
blicam nunquam accessit. Nullius rei neque præes neque manceps factus fuit: Neminem suo nomine ne-
que subscribens accusauit: in ius de sua re nunquam iudicium habuit. Multorum cõsulum prætorumq;
præfecturas delatas sic accepit ut neminem in prouinciam sit secutus. Honore fuerit contentus: rei fami-
liaris despexit fructum. Qui ne cum, Q. quidem Cicerone uoluerit ire in Asiam: cum apud eum legati lo-
cum obtinere posset. Non enim dicere se arbitrabat: quom præturam gerere nolisset: asse clam esse præ-
toris qua in re nõ solum dignitati seruiabat sed et tranquillitati: quom suspiciones quoq; uitaret criminũ
quo fiebat ut eius obseruantia hoibus eẽt carior: cum eam officio nõ timori neq; spei tribui uideret icidit:
Cæsarianum ciuile bellũ cũ haberet annos circiter sexaginta. Visus est ætatis uacatione: neq; se quoquã mo-
uit ex urbe: q; amicis suis q; opus fuerant ad Põpeiũ pficiscentibus oĩa ex sua re familiari dedit. Ipsum Pom-
peium coniunctum nõ offendit. Nullũ ab eo habebat ornãmẽtum: ut cæteri q; per eum aut honores aut di-
uitias cæperat: quoq; partim inuitissimi castra sunt secuti partim summa cũ eius offensiõe domi remanse-
runt. Attici aut quies tãtopere Cæsari fuit grata: ut uictor cum priuatis pecunias p epistolas ipetraret: huic
nõ solũ molestus nõ fuerit: sed et sororis filium &. Q. Ciceronẽ ex Põpeiũ castris concesserit: sic uetere insti-
tuto effugit noua pericula. Secutũ e illud tẽpus occiso Cæsare. quo resp. penes Brutũ uidere eẽ & Cassium
a tota ciuitas se ad eum conuertisse uidere eẽ. Sic, M. Bruto usus est ut nullo ille adulescens æquali familia-
rius q; hoc sene. Neq; solũ eũ principẽ cõsiliũ haberet. Sed et in cõiũctu. Excogitatũ est a qbusdam ut priua-
tum ærarium Cæsaris iterfectoribus equitibus, R. cõstitueret: id facile effeci posse arbitrati sunt: si & præci-
pes eius ordinis pecunias cõtulissent. Itaq; appellatus est a, Q. Flauio Bruti familiari Atticus ut eius rei præ-
ceps esse uellet. At ille qui amicis officia prestanda sine factione existimaret: semperq; a talibus se cõsiliis re-
mouisset: respondit siquit Brutus de suis facultatibus ut uoluisset: usurum quãtum hæ paterent. Se neq;
cũ quoq; de re collocutũ neq; cohitũ: sic ille cõsentionis globus huiusce unius dissentioẽ disiectus: neq;
multo post superior eẽ cœpit Antonius ita ut Brutus & Cassius prouinciãz quæ iis nescis causã datã erãt
a cõsule desperatis rebus in exiliũ pficiscant. Atticus qui pecuniam simul cũ cæteris conferre noluerat flo-
renti illi parti abiecto Bruto italiãq; cedenti: sestertia centũ milia muneri misit: eidem in æpyro absens tre-
centa iussit dari: neq; eo magis potẽti adulatus est antonio neq; desperatos reliquit. Secutum est bellum ge-
stum apud Mutinam in quo si tantum eũ prudentẽ dicã minus q; debeã prædicerem: cum ille potius diui-
nus fuerit si diuiniatio appellãda est perpetua naturalis bonitas: quæ nullis casibus agitur neq; minuit. Ho-
stis antonius iudicatus italia cesserat: spes restituendi nulla erat: non solum inimici qui tũ erant potentissi-
mi & plurimi: sed etiam qui aduersariis eius se dabant in eo ledendo aliquã consecuturos sperabant cõmo-
ditatem: antonii familiares insequabantur uxore Fuluiam omnibus rebus spoliare cupiebant: liberos etiã
extinguere parabant: atticus cum ciceronis intima familiaritate uteretur: amicissimus eẽt Bruto: non mo-
do nihil iis indulsit ad antoniũ uiolandũ sed e contrario familiares eius ex urbe profugientes quantũ potu-
it: textit: quibus rebus indiguerunt adiuuit. P. uero Volũnio ea tribuit ut plura a parente proficisci non po-
tuerint: ipsi autem Fuluiæ cum litibus distineretur magnisq; terroribus uersaretur: tanta diligentia officii
um suũ præstitit ut nullũ illa præstiterit ualidimoniũ sine attico ut sponsor omniũ regẽ fuerit. Quin et cũ
illa fundum secunda fortuna emisset in diem neq; post calamitatem usuram facere potuisset. ille se iterpo-
suit: pecuniamq; sine foenore sine ulla stipulatione credidit: Maximum existimans quæstum memorem
gratumque cognosci: simulque aperire se non fortunæ: sed hominibus solere esse amicum: quæ cum facie
bat nemo eum temporis causa facere poterat existimare. Heminis enim opinioni ueniebat antonium regẽ
potiturum: sed sensim is a nonnullis optimatibus reprehẽdebatur: q; parum odisse malos ciues uideretur
ille autem sui iudicii potius duod se facere par esset intuebatur: q; quid alieni foret. Conuersa subito fortu-
na est: ut antonius rediit in italia: nemo non magno in periculo atticum putarat propter intimam fami-
liaritatẽ Ciceronis & Bruti. Itaq; ad aduẽtum imperatorem de foro decesserat timens proscriptionem: la-
tebatq; apud, P. Voluminium: cui ut ostendimus paulo ante opem tulerat. Tanta uarietas his temporibus
fuit fortunæ: ut modo hi modo illi in summo essent aut fastigio: aut periculo: habebatq; secum. Qu. Gelli
um canum æqualem simillimũq; sui: hoc quoq; sit Attici bonitatis exemplum: q; cum eo quem puegẽ in
ludo cognouerat adeo cõiũcte uixit: ut ad extremam ætatem amicitia eorum creuerit. Antonius autem
& si tanto odio ferebatur in Ciceronem ut non solũ ei sed etiam omnibus eius amicis esse inimicus eosq;

uellet proscribere multis hortantibus: tamen attici memor fuit officii & ei cum requisisset ubi nā esset: sua manu scripsit ne timeret: statimq; ad se ueniret: se eum & Gellium Canum de proscriptorum numero exemisse: ac ne quod periculum incideret: quod noctu fiebat praesidium ei misit. Sic atticus in summo timore non solum sibi sed & ei quem carissimum habebat praesidio fuit: neq; enim suae solum a quoquā auxiliū petiit salutis sed conuicti ut appareret nullā seiunctam sibi ab eo uelle fortunā. Quod si gubernator praecipua laude fertur qui nauem ex hyeme mariq; scopuloso seruat: cur non singularis eius existimetur prudentia: qui ex tot tāque grauib; procellis ciuilib; ad incolumitatē peruenit: quibus ex malis ut saepe emerferit nihil aliud egit q̄ ut plurimis quibus rebus posset esset auxilio: cū prosriptos praemiis imperatoris uulgus conquereret: nemo in Aepyro uenit: cui re ulla defuerit: nemini non ibi perpetuo manendi potestas facta est quin etiam post praelium Philippense interitumque, C. Cassi & M. Bruti, L. iulium Mocillam praetorium & eius filium: Aulumque Torquatū ceterosq; pari fortuna perculos instituerit tueri atq; ex aepyro his omnia Samothraciam supportari iusserit. Difficile est omnia persequi & nō necessaria: illud unum intelligi uolumus illius liberalitatem neq; callidam fuisse: id ex ipsis rebus ac tēporibus iudicari potest: q̄ non florentibus se uendicauit sed afflictis semper succurrit. Qui quidem Seruiliam Bruti matrem non minus post mortem eius q̄ florentem coluerit: Sic liberalitate utens nullas inimicitias gessit: q̄ neque ledebat quenquam neque siquam iniuriam accēperat: malebat: ulcisci idem immortalī memoria praecpta retinebat beneficia: quae autem ipse tribueret tamdiu meminerat: quoad ille gratus erat qui acceperat itaque hic fecit ut uere dictum uideatur sui: cuique mores fingunt fortunam: nec tamen ille prius fortunā quam se ipse finxit: qui cauit ne qua in re iure plecteretur: His igitur rebus effecit: ut M. iuspanius Agrippa itima familiaritate coniunctus adolescenti Caesari cum propter suam gratiam & Caesaris potentiam nullius conditionis non haberet potestatem: potissimum eius deligeret affinitatem praeparetque equitis, R. Filiam generosam nuptus: atq; harum nuptiarum conciliator fuit nō est enim caelari dum M. Antonius triumphator reip. cuius gratia cum augere possessiones posset suas tamen abfuit a cupiditate pecuniae: ut nulla in re usus sit ea nisi in deprecandis amicorum aut periculis aut incommodis. Quod quidem sub ipsa proscriptione perillustre fuit. Nam cum L. Saufeius equitis, R. aequalis sui qui complures annos studio ductus philosophiae habitabat: habebatq; in italia preciosas possessiones triumphatori bona uendidissent: consuetudine ea qua tum res gerebantur Attici labore atq; industria factum est ut eodem nuncio Saufeius fieret clarior se patrimonium amisisse & recuperasse. Idem L. iulium calidum quem post Lucretii Catulliq; mortem multo elegantissimum poetam nostram tulisse aetatem uere uideor posse contendere: neq; minus uirum: bonum optimisq; artibus eruditum. q̄ proscriptionem aequitum ppter magnas eius aphyricanas possessiones in proscriptorum numerum a P. Volunio praefecto fabrum Antonii absentem expediuit. Quod impetratum ei laboriosius an gloriosius fuerit difficile fuit iudicare: q̄ in eorum periculis non secus absentes q̄ praesentes amicos Attico esse curae cognitum est. Neque minus ille uir bonus paterfamilias habitus est q̄ ciuis. Nam cum esset pecuniosus nemo illo minus fuit emax minus aedificator. Neq; tamē nō in primis bene habitauit: omnibusq; optimis rebus usus est. Nam domum habuit in ualle quirinali Tamphilianam ab auunculo haereditate relictam: cuius amoenitas non aedificio sed sylua constabat: ipsum enim tectū antiquitus constitutū plus salis q̄ sumptus habebat in quo nihil commutauit nisi siquid uetustate coactus est. Usus est familia si utilitate iudicandū ē optima: si forma uix mediocri. Namq; in ea erant pueri litteratissimi anagnostae optimi & plurimi librarii: ut ne pedissequus quidem quisquam esset qui non utrum horū pulchre facere posset: pari modo artifices ceteri quos cultus domesticus desiderare apprime boni neq; tamen horum quēquam nisi domi natum domiq; factum habuit: quod est signum non solum cōtinentiae sed etiam diligentiae. Nam & non intemperanter concupiscere quod a plurimis uideas continentis debet duci. & diligentia q̄ praecio parare non mediocri est industriae. Elegans nō magnificus splēdidus nō sumptuosus: omni diligentia munditiam non affluentiam affectabat: supplex nō modica non multa: ut in neutram partem conspici posset. Nec praeteribo quāquam non nullis leue uisum iri putem cum in primis laurus esset eques, R. & non parē liberaliter domum suam omnium ordinum homines inuitaret: scimus nō amplius q̄ tria milia aëris peraequae in singulos mēses ex Ephemeride eum expēsū sumptui ferret solitū atq; hoc nō auditum sed cognitum praedicamus. Saepē enim propter familiaritatem domesticis rebus interfuimus. Nemo in cōuiuio eius aliud a Croma audiuit: q̄ Anagostem: quod nos quidem iocūdissimum arbitramur: neq; unq; sine aliqua lectione apud eum coenatum est: ut non minus animo q̄ uentre cōuiuiae delectarent. Nāq; eos uocabat quorū mores a suis non abhorrent. Quom tanta pecuniae facta eēt accessio nihil de quotidiano cultu mutauit: nihil de uitae consuetudine: tantaq; usus est moderatione: ut neq; in sestertio uicies quod a patre acceperat parum se splendide gesserit: neq; in sestertio centies affulētius uixerit quam instituerat: partiq; fastigio steterit in utraq; fortuna. Nullos habuit hortos: nullam suburbanā aut maritimam sumptuosam uillam: neq; in italia praeter Aretinum & Nomentanum rusticum praedium: oēsque eius pecuniae redditus cōstabāt in Epyrotheis & urbanis possessionibus: ex quo cognosci pōt usus eū pecuniae nō magnitudie: Sed ratioē metiri solitū. Médaciū neq; dicebat neq; pati poterat. Itaq; eius comitas nō sine seueritate erat: neq; grauitas sine facilitate: ut difficile esse intellectu utrum eum amici magis ueterent quam amarent. Quicquid rogabat religiose pmittebat: q̄ non liberalis sed leuis arbitrabat polliceri quod praestare non posset. Item in nitendo quod semel annuisset: tanta erat cura: ut non mandata sed suam rem uidere agere: nunq; suscepti negotii eum pertesum est. Suam enim existimationē in ea re agi putabat: qua nihil habebat carius: quo fiebat ut oīa Ciceronis Catonis Marcique Hortensii Auli Torquati multorum,

Præterea equitū Romanū negocia pcuraret. Ex quo iudicari poterat non inertia sed iudicio fugisse. R. P. pcurationē. Humanitatis uero nullū afferre maius testimoniū possum q̄ q̄, adolescēs idē seni scyllæ fuerit iocūdissimū: senex adolescētī. M. Bruto. Cum æqualibus aut suis. Q. Hortētio & M. Cicerone sic uixerit: ut iudicare facile sit cui ætati fuerit aptissimus: q̄q̄ eū præcipue dilexit Cicero: ut ne frater q̄dem ei quātus carior fuerit: aut familiarior. Ei rei sunt idicio præter eos libros: in q̄bus de eo facit mētionem: q̄ in uulgus iam sunt editi: undecim uolumina epistolaz ab cōsulatu eius usq̄ ad extremum tempus ad atticum misfarum: quæ q̄ legat nō multum desiderat historiā cōtextā illoz temporū: Sic enim oīa de studiis principū uitiis ducū mutatiōibus reip. scripta sunt: ut nihil in iis nō appareat & facile existimari possit prudētiā quodāmodo eē diuinationē. Non enim Cicero ea solum quæ uiuo se acciderūt futura p̄dixit: sed et quæ nunc usu ueniūt cecinit ut uates. De pietate aut Attici quid plura cōmemorē? cū hoc ipsum uere gloriātē audiuerim: in funere matris suæ quā extulit annoz nonaginta septē & sexaginta se nunq̄ cū matre in gratiam rediisse: nunq̄ cū sorore fuisse in similitate: quā p̄p̄ æqualem habebat. Quod est ī signū: aut unllā unq̄ iter eos q̄rimoniā intercessisse: aut ea fuisse in suos idulgentia: ut quos amare deberet: irasci eis nefas duceret neq̄ id fecit natura solum: q̄q̄ oēs ei paremus: sed et doctrina. Nam & principum philosophoz ita p̄cepta habuit p̄cepta: ut iis ad uitam agendā: nō ad ostētationē uterē. Moris et maiorū summus imitator fuit: antiquitatizq̄ amator: quā adeo diligāter habuit cognitā: ut eam totam in eo uolumine exposuerit quo magistratus ornauit. Nulla. n. lex neq̄ pax neq̄ bellū neq̄ res illustris est. P. R. quæ nō in eo suo tpe sit notata: & quod difficillimū fuit: sit familiarum originem subtexit: ut ex eo claroz uiroz propagines possimus cognoscere. Fecit hoc idem separati in aliis libris. M. Bruti rogatu. Iuniā familiā a stirpe ad hanc ætatē ordine enumerauerit: notās qui a quoq̄ ortus: quos honores q̄busq̄ t̄pibus cæpisset. Pari mō Marcelli Claudii: & Marcelloz Scipionis Cornelii & Fabii maximi fabioz: & Aemilioz quoq̄ quibus libris nihil pōt eē dulcius iis q̄ aliam cupiditatem habēt notitiæ claroz uiroz. Attigit quoq̄ poeticam: credimus ne eius expers eēt suauitatis. Nāq̄ uersibus q̄ honore rerūq̄ gestaz amplitudinē cæteros Romani populi præstiterunt exposuit: ita ut sub singuloz imaginibus facta magistratusq̄ eoz nō amplius quaternis cum isq̄ uersibus describeret: quod uix credendū sit tantas res tam breuiter potuisse declarari. Est et unus liber græcæ cōfectus de cōsulatu Ciceronis. Hactenus Attico uiuo edita a nobis sunt. Nūc quoniā fortuna nos superstites ei eē uoluit: reliqua p̄sequemur: & q̄tum potuerimus rez exēplis lectores docebimus. Sicut supra significauimus suos cuiq̄ mores plerūq̄ conciliare fortunā. Nāq̄ hic cōtētus ordie equestri: quo erat ortus in affinitatē puenit ip̄eratoris duci filii: cū iam a te familiaritatē eius eēt cōsecutus nulla alia re q̄ elegātia uitæ qua cæteros p̄cipes ciuitatis dignitate pari fortuna humiliores anteibat. Tāta. n. p̄speritas cæsar eum est cōsecuta: ut nihil ei nō tribuerit fortuna quod cuiq̄ ante tulerit & conciliarit: Nata est autem attico neptis ex agrippa cui uirginē filiam collocarat: hāc Cæsar uix anniculam claudio Neroni Drusilla nato priuigno suo despondit: quæ coniuncto necessitudinem eoz sanxit: familiaritudinem reddidit frequentiore quā quis ante hāc sponsalia nō solū cū ab urbe esset nunq̄ ad suoz quēq̄ litteras misit: quin Attico mitteret qd ageret in primis: quid legeret quibusq̄ in locis & quādiu esset moraturus: sed etiam cum eēt in urbe & p̄p̄t suas infinitas occupationes minus sæpe q̄ uellet Attico frueretur nullus dies tamen intercesserit: quo non ad eum scriberet quo non aliquid de antiquitate ab eo req̄reret modo aliquam ei quæstionem poeticā p̄poneret interdum: iocans eius uerbosiores ediceret epistolas. Ex quo accidit cum ædis iouis feretrii in capitolio a Romulo constituta uetustate atq̄ incuria tecta prolaberentur: ut attici ammonitu cæsar eā reficiendā curaret. Neq̄ uero ab. M. Antonio minus absens litteris colebatur: adeo ut accurate ille exultū iis terris quid ageret curæ sibi haberet certiorē facere atticū. Hoc quale sit facilius existimabit is qui iudicare poterit quātæ sit sapientiæ eoz retinere usum beniuolentiāq̄: intra quos maximaz rez non solū æmulatio sed obtrectatio tanta intercedebat quāta fuit incidere necesse inter cæsaem atq̄ antoniū: cū se utriq̄ principē nō solū urbis romanæ: sed orbis terraz esse cuperet. Tali modo cū septē & sexaginta annos compleisset: atq̄ ad extremā senectutē nō minus dignitate q̄ gratia fortunaq̄ creuisset: multas enī hærediteras nulla alia re q̄ bonitate consecutus tātaq̄ p̄speritate usus est ualitudinis: ut annis triginta medicina non indigisset. Nactus est morbū quē initio & ipse & medici cōtempserunt. Nam putarūt esse Tenasmō cui remedia celeria faciliq̄ proponebantur: ī hoc cum tres menses sine ullis doloribus præterq̄ quos ex curatione capiebat consumpsisset: subito tanta uis morbi in unū intestinū prorupit ut extremo tēpore per lumbos fistulæ puris erumperent: atq̄ hoc prius q̄ ei accideret postq̄ ī dies dolores accrescere febresq̄ accessisse sensit agrippam generum ad se accersi iussit: & cum eo. L. Cornelium Balbum Sex. q̄ peduceum: hos ut uenisse uidit in cubitum innixus: quā tam inquit curā & diligentiam in ualitudine mea tuenda hoc tempore adhibuerim: uos testes habeam: nihil necesse est pluribus uerbis commemorare: quibus quoniam ut spero satisfeci me nihil reliqui facisse quod ad sanandū me pertineret: reliquū est ut egomet mihi cōsulā: id uos ignorare nolui. Nam mihi stat alere morbum desinere: nāq̄ his diebus quicquid cibi potionisq̄ sumpsi: ita produxi uitam ut auxerim dolores sine spe salutis: quare a uobis peto primum ut consilium probetis meum: deinde ne frustra dehortando conemini. Hac oratione habita tanta cōstantia uocis atq̄ uultus: ut non ex uita sed ex domo in domū uideretur migrare: cū quidē Agrippa eū flens atq̄ osculās oraret atque obsecraret: ne ad id quod natura coegerat ip̄e quoq̄ sibi accelleraret & quoniā tū quoque posset tēporibus supe se: le sibi suisq̄ reseruaret: p̄ces eius taciturna sua obstinatiōe depressit. Sic cū biduū cibo se abstinuisset subito febre deceffit. Elatus ē ī lectula ut ipse p̄scripserat sine ulla pōpa funeris comitatibus oibus bonis maxima uulgi frequentia. Sepultus ē iuxta uia Appiā ad q̄ntū lapidē ī monumēto. Qu. Cecili auunculi sui.

RVFFVS
RVFFVS DE REGIA CONSULARI IMPERIALIQUE DIGNITATE
AC DE ACCESSIONE ROMANI IMPERII.

BIO PERPETVO DOMINO VALENTINIANO IMPERATORI ET SEMPER Augusto Ruffus Sextus uir consularis breuem fieri clementia tua præcipit. Parebo libens præceptis. Quippe cum desit facultas latius eloquendi: ac morem secutus calculatorum: quæ ingentes summas ære breuiori exprimunt: res gestas signabo: non eloquar. Accipe ergo breuius dicta: breuius computentur: ut annosam uetustatem reipsum. Legendo detineamus ac præteriti facta temporis non tam legere gloriose princeps quàm numerare uidearis. Ab urbe igitur condita in ortum perieritis nostræ: quo prosperius factum imperium romanum sortitus es: anni numerantur sic: sub regibus numerantur. ccxliii. Sub consulibus. cccclxvii. sub imperatoribus. ccccvii. Regnauerunt romæ per annos. ccxliii. reges numero. vii. Romulus regnauit per annos. xxxvii. Senatores per quos dies annum unum. Numa Pompilius regnauit annis. xliii. Tullus Hostilius regnauit annis. xxxii. Ancus Marcus regnauit annis. xxiiii. Targnus priscus regnauit annis. xxxviii. Seruius Tullus regnauit annis. xxxiiii. Targnus superbus expulsus regno anno. xxxv. Consules fuere Publicola & Brutus a Publicola & Bruto in Pansa & Hirca numero octingenta. lxxvii. propter eos qui in eodem anno sorte aliqui sunt subrogati per annos. cccclvii. qui quibus annis Romæ consules defuerunt sub decem uiris annis duobus: sub tribunis militaribus annis tribus: Si ne magistratibus Roma fuit annis. Quattuor imperatores ab Octauio Cæsare Augusto usque in Iouinia num fuerunt numero. xliii. per annos. ccccvii. Sub iis igitur tribus imperandi generibus: hoc est regio: consulari: & imperatorio quantum Roma profecerit breuiter intinabo. Sub regibus septem per annos. ccxliiii. non amplius quàm usque portum atque hostiam intra octauum decimum miliarium a portis urbis Romæ utpote adhuc parua: & a pastoribus condita. Cum finitimæ circumciuitates præmerent romanum processit imperium: sub consulibus inter quos non nunquam & dictatores fuerunt per annos simul. cccclxvii. usque transpadum italia occupata est a phrica subacta: Hispaniæ accesserunt: Gallia & Britania tributaria facta sunt: Inde Illyricum Hystri liburni Dalmetæ domati sunt. Ad Achiam transitum est. Macedones subacti Cum Dardanis Missis & Thracibus bellatum est: ad Danubium usque peruentum: in Asia expulso Antiocho primum pedem posuerunt Romani. Mitridate uicto Ponti regnum eius occupatum est: & Armenia minor quam idem tenuerat: armis obruta est: in Mesopotamiam romanus peruenit exercitus: Cum Parthis foedus initum est. Iudæa omnis. Cylicia Syria in potestatem populi Romani uenerunt. Aegypti reges foederati erant. Sub imperatoribus uero annos. ccccvii. cum diuersa reipsum. fortuna multi principes imperarent. Accesserunt tamem Romano orbi alpes maritimæ: alpes Cocia: Rethia: Noria Pannonia. Mesia & omnis terra Lanubii in prouinciam est redacta. Pontus omnis: Armenia minor: Oriens totus cum Mesopotamia: Assiria Arabia & aegypto sub imperii Romani iure transiuit. Quo autem ordine singulas prouincias Romana respu. assecuta est: ostenditur ita infra: Prima prouinciarum facta est Sicilia: eam uicto Hierone Siculorum rege Marcellus consul obtinuit. Deinde a prætoribus recta est. Postea est commissa præsidibus. Nunc a consulibus administratur sardiniam & corsicam Metellus uicit: Qui & triumphauit de sardis: rebellauere sæpe sardi uicta administratio harum insularum fuerat: post suos prætores habuit: nunc singula a præsidibus reguntur. In Aphricam pro defensione siculorum Romana transmissa sunt signa. Ter aphrica rebellauit: ad extremum deleta per aphricanum scipionem carthago prouincia facta est: nunc sub consularibus agit. Numidia ab amicis regibus tenebatur: sed Iugurthæ ob necatos ad Herbalem & Hiempalem Micipsæ regis filios bellum inductum est: & per Metellum consulem attrito: per Marium capto in Populi Romani potestatem Numi peruenit: Mauritionia a Bocho obtenta sunt sed subacta omni aphrica Mauror luba res tenebat: qui in causa belli æmiliis a Iulio cæsare uictis mortem sibi propria uoluntate consciiuit. Ita Mauritionia nostræ esse coeperunt: ac per omnem aphricam sex prouincia facta sunt: ipsa ubi Carthago est proconsularis: Humidia consularis: Hiratum consularis: Tripolis & Mauritionia duæ hoc est sitifensis & cæsariensis sunt præsidiales Hispanum primum auxilium aduersus aphros per scipionem tulimus. Rebellantes Lusitanos in Hispania per Decium Brutum obtinuimus: & usque Gades ad Oceanum mare peruenimus. Post ad Hispanos tumultuantas icillanus missus eos uicit. Celtiberi in Hispania sæpe rebellabant: sed misso iunior scipione cum excidio Numantia subacti sunt. Omnes pene Hispaniæ occasione belli sertoriani per Metellum & pompeium in deditioem acceptæ sunt postea prorogato in quinquenium impero a pompeio prædomita sunt ad extremum quoque ab Octauiano Cæsare Augusto Cantabri qui freti montibus resistebat deleti sunt: ac per omnes Hispanias sex sunt nunc prouincia: Terra Comensis Carthaginensis Lusitania Gallicia Beticha transfrætum etiam insula terræ aphricæ prouincia Hispaniarum est quæ Tingintania cognominatur. Ex his Beticha & Lusitania consulares cætere præsidiales sunt. Cum Gallis grauissima bella Populus Roma. habuit. Galli. n. etiã illam partem Italia in qua nunc Mediolanum est: usque ad Rubiconem fluium tenebant: in tantum uiribus fræti ut Romam ipsam bello peterent: & cæsis exercitibus Romanis apud alium fluium moenia urbis intraret: capitolium obsiderent: ad cuius arcem sexdecim nobilissimi senatores confugerat: qui mille auri libris se obsidione redemerunt: postea gallos cum uictoria remeantes camillus qui in exilio erat collecta de agris multitudie oppressit aux & signa quæ Galli capere reportauit: cum Gallis multi consules protores ac dictatores euentu uario confixerunt marius Gallos de Italia expulit: & transiens alpiibus foeliciter aduersus eos pugnavit cæterez. C. Cæsar cum decem legionibus quæ quæterna milia militum Italorum habuerant Gallias subegit: per annos octo ab alpiibus ad rhenum usque Gallias tributarias fecit sunt Gallia cum aquitania & Britanis prouincia decem & octo: alpes Maritimæ: prouincia abinensis narbonensis: nomen popularia: aquitanie

duæ alpes Gagiae. Enax una sequanogæ Germanicæ duæ Lugdunenses duæ in Britannia maxima caesariensis
 prima: Britannia secunda. In illyricum ab ore maritimo paulatim regressi sumus. Leuinius cōsul adriacum
 atq; ionicū mare primus ingressus Maritimas obtinuit ciuitates. Creta per Metellum procōsulē qui creti/
 cus dictus est prouincia facta est. Græcis in fidem nostram confugiētibus: ad achaia accessimus: Atheni/
 enses aduersus philippum Macedonū regē auxiliū nostrum petierūt. Libera diu. sub amicis nostris achaia
 fuit ad extremū legatis romanorum apud corinthū uiolatis: per Lucum Mumium cōsulē capta corintho
 achaia omnis obtenta est. Epirotæ qui aliquando cum rege pirrho etiam ad Italiam transire præsumpse/
 rant uicti: atq; Thessali simul cum achiuorum & Macedonum nobis. Macedonia ter rebellauit sub philip/
 po: sub perseo: sub pseudo. Philippum Flamineus: pseum paulus pseudo Metellus opressit: quorum trium/
 phis Macedonia populo Ro. adiuncta est illyricos qui auxiliū Macedonibustulerant ex eadem occasio/
 ne per. L. Maniliū prætorem uiximus: & eos cum rege gētium in deditiōe accepimus. Dardanos & Mes/
 siacos curius proconsul subegit & primus romanorum ducum ad Danubium usq; peruenit. Sub iulio &
 octauiano Cæsaribus per alpes iulias iter factū est alpinis omnibus uictis Noricorum prouinciæ accesserūt
 Bachone Pannoniorum rege subacto in deditiōem nostram Pannoniæ uenerunt. Amatinis iter Sauuni
 & Dauum prostratis regio Suauensis ac Sacondorum loca Pannoniorum obtenta sunt. Machoniani &
 Scadi de locis Valeriæ quæ sunt inter Danubium & Drauum pulsi sunt: & limes inter Romanos & Bar/
 baros ab Augusto per Vandalicum per Noricum Pannoniam ac Messiam est cōstitutus. Traianus Dachos
 sub rege Decibalo uicit: & Daciam trans Danubium in solo Barbaro prouinciam fecit: quæ in circuitu ha/
 buit decies centena milia passuum. Sed sub Galieno imperatore amissa est. Et per Aurelium translatis
 exinde Romanis duæ Daciæ in regionibus Messiae ac Dardaniæ factæ sunt. Habet illyricus septem pro/
 uincias Noricorum duas: pannoniorum duas: Valeriam: suauiam: Dalmatiam: messiam Daciæ duas
 & in ditione Macedoniae sunt septē: Macedonica: thessalonica: achaia: Epiri duæ præuales & creta. In thra/
 cias Macedonici belli occasiōe trāscursum est. sæuissimi oīum gentiū thraces fuerūt. In thraeū regionibus
 scordisci habitauerunt pariter crudeles & callida gens. Multa de uitiis predictogæ fabulose memorantur: q;
 hostiū captiuos diis suis litauerunt: atq; humanū sanguinem in ossibus capitū potare soliti sunt: sæpe p eos
 Romanus ē celsus exercitus: Marcus Didius uagantes thraces repressit: Marcus Drusus intra fines proprios
 contriuit: Minutius in Hebri fluminis glacie uastauit: p appiū Claudium proconsulē hi qui Rhodopā ico/
 lebant uicti sunt. Europæ maritimas urbes antea classis obtinuit. M. Lucullus p Thracias cū Bessis primus
 pugnauit: ipsamq; caput gentiū thraciā uicit. Enumotanos subegit & olimpiadam q̄ nunc philopolis dici/
 tur. Vscodomiā quæ modo adrioponolis nominatur in ditionē nostrā redegit. Caubilē cepit. Supra pontū
 positas ciuitates occupauit. Apolloniā: Gallatū: pantenopolim: tomosistrū ad Danubium usq; perueniens
 Romana sitis arma monstrauit. In ditionē reip. sex thraciæ prouinciæ sunt conquestæ: trici emipontus:
 Misia inferior: scithia: Rhodopa: in qua nunc sede arces Romanæ urbis sunt constitute constantinopolis.
 Nunc autem eas partes totumq; orientem ac positas sub uicino sole prouincias qui auctores sceptris suis
 parauerunt explicabo: Quo studium clementiæ tuæ quod in iisdem propagandis habeas amplius incite/
 tur. Asia societate attali regis nō Romanis est: eamq; attali testamento relictam hæreditario iure posside/
 mus. Nec quod tamen Romanus populus nō uiribus partū haberet: armis p nos ab antiocho rege siriogæ
 maximo ē uendicata. Eadem occasione ēt Lydia sedes antiqua regnorum: caria Hellepontus ac phrigie in
 potestate populi romani iuncta deditiōe uenerūt rhodiis & insulæ populis primū ifestissimis post fidelis/
 simis auxiliatoribus usi sumus. Ita rhodi & insulæ primum liberae agebant: postea in consuetudinem pa/
 rendi romanis clementer prouocantibus peruenerunt: & sub Vespasiano principe insularum prouincia fa/
 cta est. Pamphiliam: phrygiam Seruilius procōsul ab bellum piratarum missus obtinuit Bythiniā defun/
 cti regis Nicodemis testamento sumus assecuti. Gallo græciā idest Gallatiā (sunt etenim ut nomē resonat
 ex Gallis) Galathā q; Antiocho contra Romanos auxiliū præbuisset: inuasimus. Mumius procōsul Gala/
 thas persecutus est: & cū fugientes partim in Olimpium partim in Megarā montem: qui nunc Modiacus
 dicitur: de arduis eos in plana detruxit: uictos in perpetuam pacē redegit. Postea Galathā Deiotarus Oethe
 rex nobis permittentibus tenuit. Ad extremum sub Octauiano Cæfare Augusto Gallatiam in formam
 prouinciæ redacta est: eā primus Lolius administrauit capadoces primo societatem nostram sub epafra/
 gete petiuerunt. Posteaq; Ariobarzanes rex Capadocum a Mitridate expulsus Romanogæ armis restitui/
 tus est: semperq; in auxilia nostra fuere capadoces: & ita maiestatem coluere Romanā: ut in honorē augusti
 Cæsaris Mazacha ciuitas Capadociæ maxima Cæsaria nūcuparetur. Postremū cū sub imperatore claudio
 archelaus ex Capadocia Romā uenisset ibiq; diu detentus occubisset in prouinciæ speciē Capadocia migra/
 uit. Pontus per pōpeium uicto Mitridate rege pontico formam prouinciæ accepit. Paphlagoniā philome/
 nes amicus Populi. Ro. ui tenuit: sæpe ex ea pulsus: regno a nobis est restitutus: quo mortuo prouincia eius
 paphlagonibus imposita est ultra iura tauri montis: Quēadmodum Romana possessio prexit cōsequēdi
 locogæ magisq; tempogæ seruata digestione mōstrabitur: antiochus Syriæ rex potētissimus bellū formida/
 bile Populo Ro. intulit: trecenta milia armatorogæ habuit Falcatis ēt curibus & elephātis aciē instruxit: a sci/
 pione in asia apud magnesiā uictus pace accepta intra Tauogæ regnare permissus est. eius filii regnum sub
 clietela Pouli ro. retinuerunt: quibus defunctis syriæ prouinciis potiti sumus. cilices & Hisauros qui se pira/
 tis & prædonibus maritimis iūxerāt Seruilius procōsul ad prædonum bellum missus subegit: & uia p tau/
 rum montem primus instituit: isq; de cilicibus & Hisauris triumphauit: atq; Hisauricus ē cognominatus
 Cyprus famosa diuitiis paupertate populi Ro. ut occuparetur sollicitauit: eā rex phederatas regebat: sed tā

RVFFVS DE REGIA

ta fuit penuria ærarii Romani & tam ingens fama opum cypriarum ut lege lata Cyprus confiscari iubere tur. Quo accepto nuncio rex Cyprus uenenū sumpsit: quo uitam prius q̄ diuicias amitteret. Cato cyprias opes nauibus aduexit: ita ut ius eius insulæ auarius magis q̄ iustus simus assecuti. Cyrenas cū cæteris ciuitatibus Libyæ Pétapolis Ptholomei antiquoris liberalitate suscepit. Libyam supremo Appiōis regis arbitrio sumus assecuti. Aegyptus oīs sub amicis regibus fuerat: sed uicta cū Antonio cleopatra puincia formam. Octauiani cæsaris augusti tēporibus accepit: & primū apud Alexádrinos Cornelius Gallus Romanus ad ministravit. Per cōfinia armeniaꝝ primum sub L. Lucullo Romana trans taugꝝ signa trásmis̄sa sunt. Fisca ri Saracenoz & Hyeranas superati cessere. in Mesopotamia ab eodē Lucullo urbs capta ē postea p Pompe ium eadē loca armis obtēta sunt. Syriaꝝ ac phœnices bello a Tigrāne armenioꝝ rege receptæ sunt. Arabes & iudæi ī palæstram uicti sunt: ad extremum sub traiano principe regis maioris armeniaꝝ diadema subla tū est: & per traianū armenia: Mesopotamia: Siria arabia puincia factæ sunt ac limes oriētalis supra ripam fluminis tigridis institutus ē. Sed Hadrianus q̄ successit traiano iuidens gloriaꝝ traiani sponte: sua armenia & Mesopotamiā reddidit: ac mediū iter persas & romanos Euphratē esse uoluit: postea sub Antoniis duo bus Marco & Seuero Nota ptinaci cæterisq̄ principibus Romanis q̄ aduersus parthos euentu uario dimi cauerunt q̄liter recepta Mesopotamia est: ac Dioclitiani tēporibus uictis prima cōgressione romanis secū do aut cōflitu superato rege Narseo & uxore eius ac filiabus captis & cū summa puditiōe custodia reser uatis pace facta Mesopotamia est restituta: & sup ripam tigridis limes est refirmatus: ita ut quinq̄ gētium trans tigrē cōstitutaz ditionē assequeremur: q̄ conditio foederis in tēpus diui constanni cōseruata: prin ceps quo tua uergat intentio: requiris. Profecto quotiens Babiloniaꝝ & Romanoz arma collata sunt & q̄ bus uicibus sagittis pila contenderint: breuiter euentus enumerabo belloꝝ. Furto hostes ī paucis inuenies esse lætatos: uera aut uirtute semp Romanos pbabis extitisse uictores. Primū a. L. Scylla pconsule Arfaces rex parthoz missa legatione amicitias populi Romani rogauit ac meruit. Lucullus Mitridatē regno pōti exutū ad Armeniā psecutus ē. Tygrāne armenioꝝ regē cū septē milibus clypeatis & cētū uiginti militibus sagittarioꝝ: ipse cū decē & octo Romanoz milibus uicit. Tigrānis Citrā maximā armeniaꝝ ciuitatē expu gnauit. Madenā optimā armenoz regionē obtiuit p Melethē ad Mesopotamiā descēdit: Ninsibiū cū ferre reges cepit: tendere. n. in p̄sas paratus successionē accepit. Pōpeius ex parte foelicitatis ad Mitridaticū bel lū missus: Mitridatē ī armenia minore nocte aggressus p̄lio superat: cæsis duobus & q̄dragita milibus ho stiū castra eius iuasit. Mitridates. n. cū duobus comitibus & uxor ī Bostoros fugit ibi desperatiōe rege suage uenenū haufit: & cū uis ueneni pagꝝ ageret: a milite suo ut ferro pcuterē iperauit. Pōpeius auxiliatorē Mi tridatis Tigrāne armenioꝝ regē psecutus ē. Ille se oblato diamate ei apud artassata reddidit. Receptæ sunt ab eo Mesopotamia & aliquanta pars phœnicis atq̄ intra armeniā maiore regnare pmissus est. Idē pompe ius Bostorianis & Colchis Aristarcū regē iposuit. cū albanis conflixere. Orchodo albano regi ter uicto pa cē dedit. Iberiā cū arface rege ī deditionē accepit. Saracenos & arabes uicit. iudæa capta: ierosolimam obti nuit: cū persis foedus fecit: rediēs apud antixiā Dānensem Iucū loci delectatus amœnitate & aquaz abundā tia adito nemore cōsecrauit. M. Crassus cōsul aduersus rebellātes parthos missus ē. Is cū pacē missa a persis legatione rogare: apud thesiphontem respōsus se ait. apud Zeunā traiecit euphratē: a transfuga quodam Macoro iductus ad ignotā capoz solitudinē descēdit. Is undiq̄ circūuolātibus sagittarioꝝ agminibus cū Sillare & scille præfectis regibus ē cinctus exercitus & ui telloꝝ obrutus. Ipse crassus cū ad colloquiū sollici tat uiuus pene capi posset: repugnātibus tribunis euaserat: & cū fugā petit occisus est. Caput eius cū dextra manu resectum ad regē perlatum est: atq̄ ita ludibrio habitū ut faucibus eius auz liquefactum ifunderē scilicet ut qui ardens cupiditate prædandi: pacē regis rogatus abnueret: et mortui eius reliquias auri flāma cōbueret. L. Cassius quæstor uir strenuus crassi reliquias fusi collegit exercitus. cōtra persas in scithiā irrū pentes ter cū summa admiratiōe cōflixit. Eos trans Euphratē relictos uastauit: parthi Labieno duce q̄ pō peianaz partiū fuerat & uictus ad persas refugerat: ī Siriā eruperūt: ac totā puinciā occupauerūt. Publius uētidius Bassus parthos q̄ ducēte Labieno siriā iuaserant occurrēs ī Capro mōte cū paucis fugauit: Labie nū occidit. Persecutus ē persas & ad interēptionē strauit: q̄ cōgressiōe parthoz regis filiū eadē die qua cras sus uictus fuerat occidit: ne aliquādo Romani ducis mors inulta relinquerē. Ventidius de persis trium phauit. M. Antonius in Mediā ingressus: quæ nūc Medena appellatur: bellū parthis itulit & primū eos ui cit: post duabus legionibus amissis cū fame pestilētia tēpestatibus premeretur: uix p armeniā persis ifequē tibus reuocauit exercitū: tātō p monumēta tempoz terrore pcutus ut a gladiatore suo pcuti postularēt: ne uiuus ueniret in hostiū potestātē. sub Octauiano augusto Cæsare armenia cū partis cōspirauit claudius Cæsar nepos augusti cū exercitu missus ad orientē cum per maiestātē Romani noīs cuncta sedasset: atque ei tunc armenī qui tunc t̄pis ualidiores erant parthos dedissent idices atq̄ ex instituto pompe dictis gēti bus Claudius Cæsar: Dones quidam quem parthis arfaces præposuerat proditione simulata libellum in quo scripti thesauri continentur obtulit quem: cum Romanus imperator legeret intentius cultro aggres sus Claudium uulnerauit. Percursor quidem a militibus confossus est: Claudius uulneratus uersus ī siriā obiit: persæ ad satisfactionem tam audacis admittit obsides tunc primum Octauiano Cæsari dederunt & erepta sub crasso signa retulerunt. Pactis gentibus orientis Augustus Cæsar etiam indorum legationē pri mus accepit. Nero quem turpissimum imperatorem Romana resp. est passa amisit Armenias duas: tunc traianus q̄ post Augustū Romana reip. mouit lacertos armeniā recepit a parthis sublato diademate regi armeniaꝝ maioris regnum ademit. Albanis regem dedit. Lubros: Bostorianos: Colchos in fidem Roma

nae ditionis accepit. Osenog loca & Arabum occupauit. Carduenos & Marchomenos obtinuit. Anthemu-
 sium Persidis regionem. Seleuciam & Thesiphontem & Babyloniam accepit & tenuit usque ad Idae fines post Ale-
 xandrum accessit in mari rubro: classem instituit: prouincias fecit Armeniam Mesopotamiam & Assyriam: quae
 inter Tygridem Euphratem sita irriguis tribus annibus instar Aegypti fecundat. Hadrianum gloriae Traiani
 certum est inuidisse qui ei successit imperio. Hic sorte propria ieductis exercitibus armeniam Mesopotamiam
 & assyriam concessit & inter Romanos ac Persas Euphratem esse uoluit. Antonini duo Marcus & Seuerus: hic
 socer & hic gener pariter augusti imperatores orbis aequata primam potestate imperium tenuerunt. Sed ex his An-
 tonius iunior ad expeditionem parthicam profectus est. Multa & ingentia aduersus persas gessit foeliciter: Seleu-
 chiam assyriae urbem cum quadringentis milibus hostium cepit ingenti gloria de Persis cum socero trium-
 phauit. Seuerus natione apher acerrimus imperator Parthos strenuissime uicit. Azauenos deleuit. Arabes ob-
 triuit. Arabiam prouinciam refecit: huic cognomina ex uictoriis acquisita sunt. Nam azauenicus Parthicus &
 arabicus cognominatus est. Antonius cognomento cartala filius Seueri imperatoris expeditionem in persas pa-
 rans. In Esrenia apud ciuitatem Edossam propria morte obiit & ibidem sepultus est. Aurelius Alexander qui
 si fato quodam in exitium persicae gentis natus iuuenis admodum Romani gubernacula suscepit imperii: ip-
 se persarum regem nobilissimum classem gloriose uicit. Hic Alexander sacriscriniog magistrum habuit Vulpia-
 num iuriconsultum: de persis pompa spectabili triumphauit. Sed Gordiano Augusto ex iuuentutis fidu-
 cia parthi ingentibus praesidiis concussit sunt: isque de perfide rediens uictor fraude philippi qui praefectus praetorii
 eius erat occisus est. Milites ei tumulum in uigesimo miliario a Circenso castro aedificauerunt: atque exequias
 eius Romam cum magna reuerentia deduxerunt. Valeriani infausti principis fortunam tedit referre. Is cum Ga-
 lieno suscepit imperium. Sed hunc exercitus Galienum senatus imperatorem fecit in Mesopotamia aduersus Persas
 Valerianus congressus a Sapore persarum rege superatus est: & captus dedecore uitae suae concessit. Sub Galieno Me-
 sopotamiam Imuale & Assyriam et sibi parte uedicare coeperat (nisi quod turpe dictum est) Odoranus decurio Palmi-
 renus collecta agrorum manu acriter restitisset: & fuis aliquoties Persis non modo nostrum militem defendisset:
 sed et Romani ultor imperii quod mixtum est dictum penetrasset. Aureliani imperatoris gloriae Zenobia ordinari
 uxor accessit. Et cum post mortem mariti foeminea ditione orientis tenebat imperium: quam Aurelianus mul-
 tis clypeatorum & sagittarum milibus fretus apud Ithymmas haud procul ab Antiochia uicit: & captam Ro-
 mam triumphans ante curram duxit. Cari imperatoris uictoria de Persis nimium potens superno numini ui-
 fa est. Nam ad inuidiam superni numinis pertinuisse credenda est. Is, namque ingressus Persidam & quasi ei nullo obsta-
 te uastauit. Collae & Ethesiphontem urbes nobilissimas cepit: cum uictor totius gentis castra super Tygridem ha-
 beret fulminis ictu interiit. Sub Dioclitiano principe postquam uictoriae nota Persis est. Maximianus Caesar pri-
 ma congressione cum contra innumeram multitudinem cum paucis acriter dimicasset: pulsus recessit: hic tanta
 indignatione a Dioclitiano susceptus est: ut ante carpentum eius per aliquot milia passuum cucurrerit purpuratus
 & cum uix impetrasset ut reperato de Limitaneis Daciae exercitu euentum Martis repeteret in Armenia maiore ipse
 imperator cum duobus equitibus explorauit hostes & cum uiginti milibus militum superueniens castris hostium
 subito innumera Persarum agmina aggressus ad interemptionem occidit. Rex persarum Narfeus effugit & uxor
 eius & filiae captae: sunt maxima pudicitiae custodia reseruatae. Pro qua admiratione Persae non modo armis Roma-
 nos superiores esse confessi sunt: sed et Mesopotamiam cum trahigranis quinque regionibus reddiderunt: pax facta
 est & usque ad nostram memoriam reip. utilis perdurauit. Constantinus rex dominus extremo uitae suae tempore
 expeditionem parauit in Persas. Toto, namque orbe pacatis gentibus & recepti de Gothis gloriosior uictoria mul-
 tis in Persas descendeat agminibus. sub cuius aduentu Babyloniam in tantum regna trepidauerunt ut supplex ad le-
 gationem occurreret Persarum: facturosque se imperata promiserunt. Haec tamen per assiduis eruptionibus quae sub Con-
 stantino Caesare per orientem tentauerat ueniam meruerunt. Constantinus in persas uario ac difficili pugna-
 uit euentu praeter leues excubantium in limite congressiones acriore acie nouies decertatum est: per duce suos
 septies. Ipse praesens bis adfuit ueris ac grauibus pugnis singarena praesente Constantino ac segarena Constā-
 tienti quoque & cum amica capta est. Graue sub eo principe resp. uulnus accepit. Ter autem est a persis obsessa ni-
 si bis ciuitas: sed maiore suo detrimento dum obsedit hostis affectus est. Narensi autem bello: ubi Narcus
 occiditur superiores discessimus. Nota uero in agro Aliensi prope figuram pugnam ubi conscius affuit oium
 expeditionum compensatus fuisset euentus si locis & nocte aduersantibus parcos serotinam milites ab intempe-
 stiuo pugnae tempore imperator ipse ad loquendum reuocare potuisset: qui tamen iuncti uiribus improuisi aduer-
 sus sitim aquarum subsidiis incumbente iam uespere castra persarum aggressi ruptis munitionibus occu-
 pauerunt. Fugatosque cum a praelio respirantes praetentis luminibus inhiaret aquae nimbo sagittarum ab-
 ruti sunt: cum stolide ad dirigendum in se ictus lumina per noctem ipsi accensa praebent: iuliano in ex-
 ternos hostes ex parte foelicitatis principi aduersus persas modus defuit: is cum ingenti apparatu utpote
 totius urbis regnator infesta in parthos signa commouit: instructam comitibus classem per Euphratem iue-
 xit: strenuus ingressus multa persarum oppida & castella aut suscepit dedita aut manu cepit. Cum contra
 Ethesiphontem in Tygridis & Euphratis ripa iam mixta castra haberet: ludusque campestres & hostis soli-
 tudinem demeret: & per diem agitasset noctis in medio impositos nauibus milites in ulteriorem ripam par-
 tis transuehentes qui difficilis est per diem & nullo prohibente fuisset ascensus: persas subito terrore miscue-
 runt: uersisque agminibus totius gentis apertis Ethesiphonte portis uictor miles intrasset: nisi maior praedae
 occasio fuisset quam cura uictoriae: tantam adeptus gloriam cum de reditu a comitibus admoneretur intem-
 ni suae magis credidit & exutis nauibus cum transfuga qui ad se fallendum obicerat inductus in Euman-
 demiam uitae compendia sectaretur dexterae iter aduersa Tygridis ripa nudato militum latere iter relegens cum in

cautius per agmen erraret excito puluere ereptus e suorum conspectu ab hostiū obuio equite conto peri-
 lia ictus inguinum tenuis uulneratus est inter effusionem nimii sanguinis cum suorum ordinem licet sau-
 cius instaurasset: cunctantem animā multo suos allocutus afflauit: iouinianus praelii superiorem: sed con-
 fusum morte iperatoris amissi suscepit exercitū: cū cōmeatus deficerent & uia in reditu plixior: imineret
 prae se crebris excursibus nunc a fronte nunc a tergo mediore quoq; latera incurfantes inter agmina mora-
 rentur: Consumptis aliquod diebus tanta reuerentia Romani nominis fuit ut a Persis primo de pace ser-
 mo haberet: ac truci cōfectus inedia exercitus sineretur conditiōibus quod nunq; accidit dispendiosis Ro-
 manae reip. ipositis ut nisi bis & pars mesopotamiae traderet: qbus cupidior regni q̄ gloria iouinianus im-
 perio rudis acquieuit. Quam magno deinceps ore tua princeps facta inclyte sint: personāda: quibus me li-
 cet imparē dicendi nixu & auro grauior parabo maneat modo cōcessa dei nutu cui credis & creditus es
 numine indulta foelicitas: ut hāc igens: sicut de Gothis & Babylōibus tibi palma pacis accedat gloriosissi-
 me princeps Valentiāe Auguste.

PLATONIS VIRI ILLUSTRIS VITA PER GVARINVM
 VERONENSEM EDITA.

MULTVM DIVQVE ANIMO VERTI PHILIPPE VIR DOCTISSIME HVMA-
 nitatē tuā moresq; suauissimos: quibus effectum est: ut quantū scientia & magnae regē co-
 gnitione tantū facillitatis & iuuenili suauitate pcellas. Eius generis medici sunt: quos littera-
 tū parēs homerus iter alios picipatū habere cecinit: Vir medicus p̄cio multos aequauerit
 unus. Quid igit miri ē si carus adeo acceptus ac iocūdus es huic illustri nro principi subti-
 li hoium aestimatori & fautori uirtutis optimo. Qui q̄tū gradu & fortuna tantū dignitate
 & sapientia inter mortales antecedit: Tuarum sane rerum cum alii pmulti: tū uero ipse tibi sum testis nō
 infimus: quē singulari beniuolentia: stricta familiaritate assidua cōsuetudine colloqis intimis tuenda mei
 meorumq; ualitudie & omni deniq; necessitudine tibi deuictum tenes. Cuius qdem rei memoriam tam
 iocundam tam honestam atq; probabilem siqua ratione perpetuo obseruare liceat saepius mecum uerso:
 sicut egyptiorum artificio & excogitatis quibusdā odoribus incorrupta teneri corpora posse historiae tra-
 dit herodotus. Jam demū facile fieri posse intelligo: si litteris quasi penni cōdimēto & fideli regē gestae cu-
 stode posteritatis etiā cōmendatione crebrisq; sermonibus durare curabimus. Itaq; cogitanti mihi quidnā
 hoc potissimum tēpore: quo tantis imergor occupationibus scribendū aggrederer: aptissima platonis pso-
 na uisa est: in cuius lectione p̄inde ac delicatissima degustatione utriusq; recordatio condiret. Eū iccirco po-
 tissimū delegi: quia cū de illo nōnulla disleruisses ī eo suburbano Ferariae proximo cui ob eximiā quādam
 amoenitatē pulchro flori cognomen inditū est: tibi sum pollicitus me de hois aetate responsurū: Nō cōten-
 tus aut p̄missa tantū reddere: ut accumulatus hoc aēs alienū tibi psoluerem eius uiri genus uitā ac nōnulla
 diuinis ipsis studiis p̄tinētia cōiunxi. Hoc pacto omni ex parte Platonē notum ac familiarē tibi fecero. Cla-
 rā platonis extitisse p̄geniem cunctoq; testant līx: seu paternā seu maternā ituearis originē. Is Aristone pa-
 tre patricio inter Atheniēses ciue & Perictiona siue Porona insigni certe foemina natus est matre. Maternū
 genus cū alii cōplures: tū uero Solon Arthicae legūlator & e septē sapiētibus unus illustrat. Drepides enim
 Solonis frater Ciciā maiorē creat: ab quo Calisteus ortus Cryciā minorē gignit. Hic unus ex triginta fuit:
 qui rē aliquādo Atheniēsem gubernarunt. Cryciā filius Glauco a quo Carmides platonis auūculus & pe-
 rictiona mater editi. Perictiona igit p̄bitate & forma eximia Aristoni matrimonio collocata uirilil qdem
 sexus Adimātū labeonē ac platonē muliebris aut Boconā peperit. Quae Eucumedōti spectato uiro nupta
 Speusippi iprimis & honorati philosophi mater fuit. Futuram platonis magnitudinem & suauissimā ipri-
 mis eloquentiā euidentissima signa pdixerunt. Complures grauissimi uiri & locupletes sane testes memo-
 riae pdiderūt. Aristonē cū p̄ictionae uirginitatē tollere & uī iserre conaret diutius uoti factū impotē. Cūq;
 tamē se reuocaret: apollinis spēm humanā maiorē aspexisse. Quapp Aristōe ab oī p̄ictionae cōtactu quoad
 infantē enixa ē p̄sus abstinuisse. Hāc ī oīum Atheniēsium ore fuisse (Quoniā mihi hāc humanis oculis lu-
 dibria igerant) Alius disputādi locus & tps postulat. Tener adhuc ifans sopore tenebat ī cunis: cū apes non
 paruā mellis uī dormiētis labellis istillare sensim annotate semp. Qua qdē re ad pdigiog; itēpretes delata
 eū futurū p̄cedētibus annis uaticinati sunt. Cuius ex lingua melle dulcior flueret oratio. Quiēscēs aliquādo
 socrates iter genua nouellū cygni pullū tenere se existimauit: Eūq; natis derepēte plumis sublimē euolasse:
 & ipsum aetherē dulci clāgore: ac suauissimis ipluisse cātibus. Postridie cū p̄ ad socratē p̄ceptis eius & isti-
 tutiōe formādū platonē adduxisset: uiso statī puello hāc illa inqt ē auicula cuius imago nocte p̄xima mihi
 psomnū obuersata ē. Tā clara futuri platōis auguria igēti dehic euētū minime caruere: seu itelligēdi subti-
 litatē: seu disputādi uī seu dicēdi dulcedinē cōtēplere: q̄s qdē ad res grauissimog; hoium testimōia nō desūt
 q̄s. n. dubitet platonē amicissimū ueritatis hoiem: & eius hoibus exhibēdā p̄mptissimū p̄cipuū eē siue acu-
 mine differēdi siue eloquēdi facultate diuīa qdā & homerica? Multū. n. sup. psam oīonē: & q̄ pedestrē grā-
 ci uocat surgit: ut nō hois igenio: sed quodā delphico: ut poeta diceret uideat oraculo dei istictus: adeo ut q̄
 dā latinā linguā p̄clarus auctor & grācae peritissimus platōis uerba in Romanā dictionē uertere formida-
 rit: Cū ad explicādas eog; pietates & (ut ita dicam) cōpositionis harmoniā nequaq; posset latina oratio aspi-
 rare. Quod si ex platonis oratione uerbū aliquod demas mutefue: & si commodissime facias: de elegantia
 tamē partem nō paruā sane detraxeris. Sed hāc postea. Natiuitatis eius tempus qdē tibi sum philippe polli-
 citus: pluribus isignire modis cōstituimus: quo clarius eius uiri ortus ad uniuersos peruenire queat natus
 est igitur Plato septima Thargelionis: qui ē Atheniēsiū mensis die: Anno ab Troiae captiuitate septingesi-

mo quinquagesimo sexto: olympiade octogesima octaua: Ab urbe uero condita tricentesimo trigesimo sexto
 Post liberatā cunctis regibus ciuitatē octogesimo sexto. Ante saluatoris aduentū quādringentesimo uigesi
 motertio. Qua ē tēpestare doctissimi uiri p̄multi florebat: Ex quibus hi plurimū sermone p̄dicabant: So
 crates Atheniensis Democritus abderita Empedocles Agrigentius Eudoxus Guidius astrologus Hippo
 crates Eous medicus Socrates atheniensis rhetor herodotus historicus Euripides & Sophocles tragici Dio
 genes comicus Aristophanes comicus: aliiq; cōplures: quoq; ea aetas fertilis magis ac magis erat. Fama est
 ipsum ī aegina p̄genitum ī Phidiadis edibus nobilis eius urbis cuius: quo tpe redacta ī potestate īsula Athe
 nienses Aristonē patrē una cū aliis ciuibus deducta colonia eo īhabitātū miserant. Ferentibus inde opē lace
 dæmonis & eiectis Atheniensibus ex aegina Aristo athenas reuersus ē. Infanti nomē aristochi fuisse nōnulli
 scriptū reliquerūt. Qd̄ ab auo ad illū q̄si hæreditaria quadā successione trāmissum futuræ magnitudinis
 tantū dedit auspitiū: ut q̄ perfectissimā ī posterū gloriā qd̄ & ipsum nomē significat adepturus esset Platoni
 postea agnomē inditū cæteri auctores sunt. Diuersæ ferunt causæ quibusdā placet id illi cognomentū im
 positū p̄pea q; cū apud Aristonē argiū pugilū magistrum exercēdo corpori & leuandis arte membris ope
 rā daret: robustiore ualitudie & ampliore cæteris cōdiscipulis hūeozq; latitudie p̄ditus huius generis ap
 pellationē sit assecutus. Græci atq; Platin latū dicūt cuius rei sicut & aliæ nō ignarus magnus poeta Vir
 gilius Platonē circuito sermōe his inuit uerbis: atq; Humeris extantē suspicit altis alii ī quibus est Neates au
 ctor nō ignobilis asserunt eū oblatiorē frontē ac faciem q̄ illi erat sic uulgo uocatū. Sunt q; ab latissima dicē
 di facultate & oratiōe copiosa cōtendant hoc illi adhibitū fuisse uocabulū. Primis litteris sub Dionysio p̄ce
 ptore ībutus est: Cuius & ipse in eo libro meminit q; amatores īscribit: hoc ē eraste. Grata nāq; ī hūc hoīem
 amicozq; beneficia extitisse: uel hīc abunde patet q; p̄ceptozq; & necessariozq; memoriā ne ulla obscuraret ob
 liuio sceip̄tis illustrauit: suis idq; p̄ bōi uiri officio & īstitutiōe maiorzq; q; (ut inqt satyrus) Præceptorē sancti
 uoluerē parētis eē loco. In ipso. n. statū libri primordio inqt Dionysii grāmatici ludū īgressus adolescētes as
 pexi claris p̄creatos parētibus: q; plurimæ p̄bitatis p̄ se ferebāt idolē: q; qd̄ de magistro dicta honorifice fu
 isse nullus īficiās ibi: cū discipulozq; ordo aspectusq; modestus ī p̄ceptoris laudē referat. Puer adhuc tantā in
 moribus uerecundiā & ī uultu modestiā habuisse tradit: ut ne semel qd̄ effuse risisse cōspectus sit. Id in oī
 ætate uehemēter dedecere dixerī uel cōterraneo meo Catulo asserēte risu soluto nihil īeptius: & arguente
 nō minus īsocrate risum īcontinēti eē demētis iudiciū. Nil p̄termisisse Plato uisus ē qd̄ corpus pariter atq;
 aīum laboribus & philosophiæ idoneū efficeret. Robur & uires sibi ab natura datas eozq; cura & uincto
 muniuit artificio: ut ī historicozq; celebratiōe (li. n. sunt frequētia & apparatu magnifici) iter Athletas decet
 tās fortissimi luctatoris & pugilis nomē cū p̄dicatione reportarit: cui sane exercitationū generi iccirco prou
 detissimus sese debebat adolescēs: q; nō solū sibi se natū ītelligebat: ortusq; sui partē amicos partē patriam
 aliq̄do uēdicaturā. Cui ac uia siq̄do uocaret usus seipsum īstruebat. Præcipuā quoq; pictoriæ arti curā īpen
 dit: q; cū ad alia p̄multa uitæ uilibus necessaria: uero nota ad geometricas figuras ac lineas designādas nimi
 rū cōducere pōt. Ad quā ab natura scientiā p̄nus ferebat. Quid q; pictor solers & diligēs naturæ minus: &
 si uocē & oratiōis ornamētū addideris poeta germanus ē: poeticā quoq; miro cōplexus ē ingenio scripsit
 primū qd̄ Dityrābos: postea cātilenas: demūq; tragœdias doctozq; hoīum collaudatione celebratas p̄nun
 ciabat suauis & dulci uocis sono: nisi q; ad gracilitatē paulū accessisse dictus: cōpositā ab se tragœdiā ante Ba
 chanaliozq; spectaculū edocturus erat. Cæterozq; ut diuina Socratis īformari disciplina coeptus ē huic uni toto
 ut aīūt incūbens pectore: poetica cūcta cremāda curauit: hūc p̄fatus uersum. Nūc opus ē uulcane libēs acce
 de platonī. Et recte p̄fecto. Nā sicut tenellos annos ludere ac lasciuire decuerat: sic sequens ætas alios exegit
 mores: ut sæua dictu seuerus ageret. Platonem igif cū florens adhuc effueret adolescentia amore irratū
 tum fuisse scribitur: cuius ea ut poetæ dicerent potentia est: ut patris summi tella Tipheia temnat & uideat
 cælo supos relicto Vultibus falsis habitare terras stellā nāq; misere depiit: cuius amor ab ingenii suauitate
 atq; elegātia cæpit exordiū: stella. n. cū præcipuo cæli cōtēplādi motūq; siderē prædiscēdi studio teneret: to
 tū sibi platōis deuīxit aīum: ipsius in stellā iuuenilia hæc extāt Epigramatā: ardētes stellas lucēs mea stella
 tueris: cælū utinā fierē te ut multo lumīe cernā. Aliud cū uita excessisset: stella prius supis fulgebas lucifer
 at nūc Hesperus ab fulges manibus occiduus. Hæc atq; alia mollioris ætatis carmina p̄grediētibus annis
 p̄inde ac bonis artibus & moribus p̄niciosa p̄fus abiicit. Nā nō ulla magis uires īdustria firmat q; uenerē
 & cæci stimulos auertere amoris ut poeta īqt optimus iccirco ut se limatū expolitūq; redderet. Dehinc ca
 pscendæ societatis doctriñæ oīum cogitationē studiū ac tps īpedit uigesimū iā īgressus annū: iter ea cū so
 crates oēm uirtutis laudē ī actōe poneret: atheniēsem philosophū ad hōestæ uitæ rōes aiare nūq; definebat
 tūctozq; uicia īsectari & bonos qd̄ liceret ciues facerē: q; ex re cū multozq; & qd̄ potētū īse cōflasset iudiā (ue
 ritas. n. odiū parit) ī primis aniti locupletis & factiosi hoīs cōtraxit īmicitia: q; cū socratis morsus ferre neq;
 ret: aristophanē doctū qd̄: comicū sed hoīem pagē p̄bū īduxit: q; comediā cui titulus ē Nebule scripsit: &
 agēdā ī scæna spectādāq; curauit: ī ea & alia cōplura ī socratē & illū fingit: socratē nebulas colētē & atheniē
 siū religiōi detractātē p̄trea mētes iuuenū sic ībuētē: ut parētibus manus īferre pie & officiose possent. Ea
 res cū uniuersum populū a socratis caritate auertisset: auribus ab ipsa adhuc recitatione calētibus postri
 die socrates ī iudiciū uocaf iterigimus atq; īnocens sane philosophus. Tres illi accusatores extitere anitus
 Lyxon & Melitus orationē polycrates sophista cōposuit: quā ad iudices habuit polyectus capita criminū
 ex ipsa quæ adhuc extat accusatione cognoscere licet ea titulū habet huiuscemodi: Melitus Meliti filius pu
 theus socrati sofronisci filio Alopoteo: uia uiolantur a socrate: cum quia minime deos existimat. Quos a
 ciuitate existimari solere uidet tū quia nouos quosdā deos introducit. Accedit ad iniuriam q; iuuetatē cor

PLATONIS

rumpit. Poena mors esto. Surrexerat ad defensionē p̄ceptoris Plato hoc pacto orationē exorsus. Et si oībus q̄ hec ascendere tribunalia iunior ad sim uiri Athenienses: tantus est ab iudicibus clamor obiectus & ut descendere uociferatio circumfusa: ut cunctis p̄ timore dicēdi ac defendendi facultas p̄repta sit. Itaq; multitudinis inuidia ira & furore p̄cipe iudicio mortis dānatus est Socrates. Nec multo post dato ei publice ueneno in carcere periit. Transeunt post tam imane facinus dies nō multi: cum scinditur incertum studia in contraria uulgus: seroq; sui consilii poenitens interfectum luget Socratem sanctitate & omni uirtutis genere uenerabilē publicus m̄ror inclinat. Clausae officinae deserta gymnasia destituta theatra. Fit dēiq; i urbe, iustitium: in accusatores impetus agitur: aliis in exiliū abeuntibus & salutē fuga capescentibus. Melitus uultimo supplicio afficitur. Anytus cum Heraclia se recepisset ab Heracliensibus magna cum ignominia eiectus est. Eius bona fisco adiecta Socrati aerea statua Lisippi opus erecta: Lōgius sum paulo digressus Philipe uir spectatissime cū huiusmodi excursiones tibi nō iniocūdas arbitratus sim Redeamus igitur. Cū Socrates dato ut superius dixi ueneno mortem obiisset, Plato Cratello & Hermogeni se docendum tradidit: Huic quidē Pramenidis: Cratello aut Heracliti sectam p̄fidenti. Nihil studiosus adolescens omisit unde ad augendā uel ornandam disciplinam ulla sibi species esset. Quāobrem cum utilitatis plurimum ab Epicar moco uel siculo posset assequi: omnia fere trāscripsit ab eo: quae per ipsius operas diligens lector inuenit. Nec minus Siphronis mimographi p̄ceptis uacasse uidetur: quae per aliorum negligētiā omissa & obliuiscata primus Athenas reuocauit: in eius libris lectitandis tā opere delectatus tradit ut sub mortui puluino repertos esse constans scriptorum fama sit. Annos postmodum octo & uiginti natus Socraticis secū assumptis: quos discendi cupiditate detineri nouerat: ad Euclidē nobilissimum ea aetate geometrā Mægara secessit. Id autem oppidum florentissimum fuerat longe ab Athenis milia passuum uiginti distans. Cuius oriundus erat Euclides Socratis aliquādo discipulus: cui cum aliquādiu studiosissime uacasset: Cyrenē (ea ē nobilis Aphricae ciuitas finitima Carthagini) p̄fectus est: ubi theodorus clarissimus ea aetate mathematicus frequenti fama celeberratus. Inde factus doctor in Italiā nauigans ad Archytā Tarentinū sese contulit: ut ab eo insigni tunc philosopho doctrinarum aliqd hauriret: ab illo digressus ad Philolaum Timaeū & Euritum ad locos pergit pythagoricae p̄cepti oīs gratia capescentiae. Eo ex loco in aegyptum trāsmittens ab sacerdotibus memphiticisq; uatibus siderum ortus cursus obitus uariasq; potestates ac regē diuinarum occulta numerorumq; insup & mēsurarū rationes accepit. Sunt qui credant (& hi quidem hoīes grauissimi) hoc tēpore & hoc i loco Platonē ea quae a prophetis nostris p̄dicta fuerant itēprete aliquo deprehendisse: ac ueri dei cognitionē delibasse. Huius itineris comitē habuit Euripidē: qui cum in aduersam ualitudinē incidisset: ex maris aqua sumpto remedio sacerdotum cura & diligentia pristinae est restitutus incolumitati. Quapropter Euripidē dixisse ferūt: mare cuncta mortalium mala prorsus abluuit uereq; (sicut Homerus inquit) uniuersos aegypti idigenas p̄stantes esse medicos. Aegypto peragrata dum regionis sitū naturāq; ac implicitas Nili ripas ortus incrementa contemplant: ac percipit: ut undiq; collecta tantarum artium & doctrinarū studia perinde ac mercator copiosus in patriā reportans rursus in oēm terrarū orbē liberaliter impartiret disseminaretq;: Athenas redire instituit. Audierat apud p̄sas eē uiros insignes: quos magos idigenae uocāt. Ii rebus diuinis operā ac studiū exhibēt: i suscipiendis uotis: i reddendis sacrificiis in placādis diis ritus atq; leges edocētēs: & illoꝝ naturā ac generationē explicātes de industria de pietate & humarido: atq; aliis p̄ multis disputātes: ad illos penetrare Platoni mens erat. Vegē flagrantibus p̄ eas regiones bellis consiliū reuocauit. Erat nō p̄cul ab Athenarū urbe suburbanum nobile iter arbuta positum: qd̄ ueteres Athicae terrae habitatores heradamiā: posteriores mutata cū asperatione littera ab Academo heroe p̄ uetusto academiā appellauere: hoc ad exercendas artes communicandasq; doctrinas Plato diligit: non tam salubritate q̄ solitudine secessuq; conspicuum: quippe cum locoꝝ amoenitas saluberq; & hilaris aeris aspectus ad lasciuā magis iuuet: & attētiōres mētis uires soluat cogitationēq; foras euocet: Quocirca nō ille p̄ de q̄s n̄ros oculos totā luxuriā eē dixit: in Academia cū docēs tū scribens cōplures exegit annos: ab qua & ipsius secta appellationē acadēmicē sortita ē. Aptissimā igit discere uolētibus tēperie faciens ex diuersis ueluti mēbris philosophādi corpus cōcinauit: Nā quae ad sensum ac rationē p̄tinēt ad Heracliti ephesi p̄cepta cōferebat. Quae uero itelligendi cōtēplationē cōstarent ad Pythagorae: quae at̄ ciuiliū regē disputationē affectarēt morūq; formulā & hoīum institutionē: ex Socratis fontibus hauriebat. Alias aut̄ disciplinas opinionēsq; passim inferēs ad studioꝝ ueritatē & discendā & docendā q̄ta illū tenuerit auuiditas & alia per multa testant. Et illd̄ nō pagē: q̄ i rei familiaris angustia tres Pythagoricae sectae libros a Philolao Crothomata uel ut alii tradūt ab eius necessariis minis cētū mercatus ē: qui qdē pecunia nō pagē ad usus domesticos indigebat: fuerat aut̄ philolaus hereseos pythagoricae philosophus q̄ de pythagoricis primus naturalia edidit. Ex tribus his quos dico libris cōplura platonē i suum trāscripsisse Timaeū dicit Hermippus. Sunt q̄ dicūt eā argētī summā ab Dione syracusano p̄solutā datis ad eū a platone epistolis: cui litterarū necessitudine & philosophādi similitudine arctissime deuinctus erat: & quoniā ad eius hoīs studia & artes aperendas discipulorum & librorum ab se cōpilatoꝝ numerus p̄tinēt & studiosis uoluptatē asferre potest: eos ēt quasi testes p̄ducamus: quoz̄ primus speusippus esto. Nam & genere illi propior extitit: & magisterii successor & platonici dogmatis assertor. Post illius mortē annos octo Xenocrates calchedonius qui mortuo speusippo scholae p̄fectus est. Annos quīq; & uiginti Aristotiles stagirita: nā & alios septē aristotelis nomine appellatos inuenio quos enumerare nō erit iniocundū. Fertur enī Aristotiles quidā i atheniēsiū rep. insigne obuerfatus: cuius habitae in foro cōplures extāt orationes dicēdi gratia & suauitate refertae. Alter q̄ in Iliadem Homeri exponendam diligentiam impendit & operam tertius siculus dicendi magister: q̄ ad

uerfus Panegyricam Isocratis orationē scripsit. Quartus cognomento fabula Eschini socratico per quā familiaris charus. Quintus cyraeneus qui de arte poetica libꝛe edidit. Sextus ludi pugilum magister nō inceleber. Septimus haud clarus admodū qui de pleonasmō libellum cōposuit. Redeamus ad platonis discipulos. Philippus Opuntius Hestius Perintheus Dion Syracusanus Anuleus Heracliensis Erastus & Coristus ambo stepsi Timolaus Cigitenus Euehon Lampfacenus Piton & Heraclides uterq; natione Enius Hyppotales & Calippus & Demosthenes orator Athenienses. Ceterę cum Demosthenes postea Calistratū nobilē Athenis oratorē uidisset omisso Platone illi deinceps adhæsit. Theophrastū quoq; Lebiū Platōnis auditorē fuisse quidā asserunt. Sed & mulieres sub eo philosophiæ uacasse certū est: Lascheniā scilicet ex Māthinea & Axiotheam Philiasiam: quā & uirilē habitū induisse dicunt. Fuerunt & alii quos referre longa & ingrata mora esset. Dehinc de operibus a Platōe editis & uarie copioseq; cōpilatis breui perstringamus: ut p̄bis quidem calcar: Ignauis aut rubor incuciat: Cum uideant tantū philosophum inter tot peregrinationes itinera cursusq; Maritimos dum litteras q̄si toto fugientes orbe p̄secutus mauult uerecunde discere q̄ impudentē docere: tot ac tanta uolumina cōscripsisse: & immortalitate digna posteritati legasse. De his illud p̄dixisse licet: oīa ferme quæ grauius accuratiusq; disputāda fuerāt: serioq; agitanda in dialogorū forma cōscripta fuisse: & recte sane. ea enim quæ eiusmodi colloquendi ratione tractant: introductis p̄ dignitate p̄sonis apertius disputant: & uehementius imprimunt: quasi res ipsæ nō audire sed geri & corā explicari credant. Nā certior aure arbiter est oculus ut inquit Flaccus Effingendorū aut dialogorū auctorem primū fuisse Zenonē Eleathen affirmant quidā. Verę Aristotiles in primo de poetis libro cui & fauorinus consentit alexamenū Scyreū aut teium primū i eo genere scripsisse dicit. Verumeniuero (ut cūq; res se hēat) Plato p̄cipuā ei rei pollicitus exponēdi curā & studium adhibuit: ut cū de bonis artibus ad disciplinā & uitæ institutionē interrogatio & tempestiua deinde facta sit responsio: eaq; personarū quas introducit p̄prium decorem exptæ humano dephēdi possint i genio: diuina p̄sertim adspirante ope. Vnde & plurima nostra ē assecuta cognitio. Cūq; plato cerneret q̄tum lucis & gratiæ cognoscendis rebus afferret adhibita commode opportunęq; partitio: nō solum ad claritatē ueꝛe ēt & ad facultatem absolute nimis cuncta partitus est: ut uerbi causa platonica est illa partitio: Bonorū quædā animi quædā corporis: quædā reꝛe externarū animi q̄ capescerent uirtutis essent: eaq; ab eo in naturā moresq; diuidebat. Naturæ celeritatem ad discendum retinendūq; memoriæ dabat: quorū utrunq; mentis esset p̄prium & ingenii. Morę studia & consuetudinē iustitiæ fortitudinē modestiæ prudētiæ applicabat: corporis bona assignabat pulchritudinē celeritatē ualitudinē robur. Exteriora bona ponebat fortunatā & amplissimā patriā: diuitias opes clarā familiā amicos: quæ & si eius generis eēt: ut uirtus p̄ se ad fœlicitatem adipiscendā sine illis ualeret: tamen ut instrumenta adhiberi uirtuti. De corporeis externisq; dico. Amicitiarū tria genera dicere ex platonica diuisiōe est. Nam aut naturales aut equales aut hospitales esse. Naturales q̄ sanguinis uinculo nobiscū nascunt: ut parentum filiorū fratrum consanguineorūq; æq̄les gignit cōsuetudo uitæq; societas accedente p̄sertim morę similitudine nulla generis p̄pingtate q̄les pylades & Horestes: Scipio & Lelius. Hospites maxie comitatus creat: epistolæ & mutua iter absentes officia. Duo quoq; reꝛe p̄cipia cōstituebat: deū. s. atq; Hylen: ex q̄ elemēta q̄tuor deriuarent ignis aer aq̄ terra: ex q̄bus mūdus ipse cōstaret: & q̄ i mūdo Sed qd ago sup̄uacua negotiationis hō: q̄ ea q̄ sunt a platōe aut excogitata aut ornatius digesta p̄curro: cū ea & latius litteris illustrata sint: & tibi diligētissime cognita? Itaq; ne noctua athenas aut sus Minerā (ut in p̄uerbo est) Hæc omittens de illius uita quod succurret absolua. Cū uirtutis laudē i actionē constare itelligeret: idq; prædicaret: cuius studio insudarat sæpius de se in patriā i amicos i hoīum genus piculū fecit. Belligerātibus siquidē athenis ter i militiā p̄fectus ē. Primū i eo prælio quod i Tanagra cōmissum fuit fortiter dimicasse cōspectus ē. Is at in agro thebano celebris uicus fuerat. Deinde corinthos tertio i Delios: adeo strenui bellatoris nauauit operā: ut summa cū laude p̄ oīum ora uolaret i primis: quid i familiares? Cabriæ fortissimo eius ætatis duci Crobilus accusator improbus diē dixerat: & capitis iudiciū itetauerat. Quocirca cum ab reliqs destitutus ciuibus metu periculi & magnitudine i arcē ascēderet solus plato officii cōsciētia munitus forti & nusq; remisso subsecutus aīo hoīem defensurus & utilē patriæ ciuē semp ad fuit. Cui cū calūniator Crobilus ut eū a patrocinio deterreret minitās dixisset aliis defensionē præstaturus: aduentas ignorās: q̄ te quoq; Socratis uenū expectat: Ei plato i genue qdē nihilq; retardatus respōdit. Olī Crobile cū patriæ dignitati militabam intolerandis periculis nihilo segnis eram: nunc pro officio & amici salute licet ferrum ac uenena mineris & ignē nullum recuso discrimen: hæc i amicis cōseruandis platonis cōstantia Quid illa i Xenocratē & firmitas moderatio? cū ex discipulis istigare quidā inuidia Xenocratē adeo platoni gratū acceptūq; esse: ut in eum conflaret inimicitia: tale aliquid commentus est. Multa i platone Xenocratis maledicta renuntiauit. Plato medio sermone criminationē respuens obaudit: instat obtrectator multū seueritatē criminum affirmās: deniq; deos oēs ac deas obtestans. plato ut ab eius sese pertinatia solueret: Esto inquit: Sed ea Xenocrates & grauitate pollet: ut nisi sic expedire iudicasset: dicturus ea nunq; fuisset. Quo facto ab tā importuno conuiciatore se liberauit: & oēm abscindendæ familiaritatis spem ademit. Sciebat enim sacrum illud amicitia nomen sero quidē sumēdum esse. Verę ubi semel est assumptū spernere nō cōuenire: sed oīum prorsus rōne tutandū. Platōnē ter in siciliā nauigasse cōperio. Nā primo eius nauigatio fuit ad spectandā insulā & Crateras qui scatebrarum locus esse dicitur: quo tempore Dionysius senior Hermocrtis filius oppressa Syracusanorum libertate tyrannidem exercebat. Carthaginensibus nāq; Siciliā inuadētibus & uastitate simul & libertatis omissionē minitantibus: siculi Dionysiū cuius illustre in re bellica ea tempestate nomē erat: rerum summæ præfecerant: ut ab imminēti clade Siciliam tutaretur. Repulso autem hoste Diony-

PLATONIS

sius inuadendæ dominationis occasiõne nactus tyrannidẽ occuparat. Quicq; in uirtute iã effecerat ne græco-
 rû oppida barbaris seruiret: ex patre: & benefactore imanem sese dominũ tyrannũq; reddiderat. Is igit cũ
 oĩum conatu ac necessitate Platonẽ adegit: ut i colloquiũ ueniret. Quo qdem in sermõẽ Plato ediffere cœ-
 pit de tyrannide principatuq; legitimo. Qantũ huic laudis & beniuolentiã tantũ illi uitupatiõis atq; simul-
 tatis iesse: hũc utilem ac bonũ illã dãnõsam inhonestãq; ut illa ui appareat: hic uero uirtuti confereat. Ea uox
 mig; in modũ tyrãni mentẽ offendit: idignatus itaq; Dionysius tua inq; seruile nescio qd sapit oratio. Cui
 Plato certe ait tua uero Tyrannicum. Quare istigatus Dionysius ut platonẽ occideret agitabat: qd Dionis
 & Aristomenis p̄cibus uix reuocatus esset: profecto fecisset. Erat autẽ Dion Dionysio affinitate cõiunctus.
 Eius siqdem soror Aristomacha Hypparino patre primario iter syracusanos uiro p̄genita Diõysio nupse
 rat. Hic ille Hypparinus ẽ: quẽ in itũ collegã rei bellicæ Dionysio siculi crearat: ut antea iã tactũ ẽ. At eũ Po-
 lydi Lacedæmonio q per id tẽpus apud Dionysium ciuitatis suæ noĩe legatiõẽ fungebat exhibuit ut i græ-
 ciã rediens Platonẽ uenundaret. Polys æginã annauigans illũ uedendũ exposuit. Qua in re i capitis disci-
 men incidit. Lata erat eo tẽpore lex apud æginas: q; cauebatur nequis Atheniẽsis æginã adiret. Adeunti ue-
 ro in dicta causa iam capitale supplicium impendere instabat ipse legis ferundæ auctõr Charmãder Char-
 mãridæ. E quo legẽ morte sanciret. Quod accidisset nisi p̄sens qdã tantã rem tãq; horrendã ioco soluisset
 Nã cũ lex de Atheniẽsibus hoĩbus noĩatim expressa sit: hic philosophus est inq;. Quocirca moto iter p̄sen-
 tes risu Platonẽ metu mortis absoluẽdũ censuerũt. Nõnulli platonẽ in ipsam concionẽ adductũ fuisse scri-
 bunt in quẽ cõiecti uniuersõq; oculi hoĩs gestũ obseruabãt: & q̄si missium e cælo deũ contẽplabant. At ille
 qdem uerbo ne emisso imoto corpore imutatoq; uultu utrãq; sniam cõstanter expectabat: ut sicut secũda
 non magnopere sperare uideret: ita & aduersa maximo ac fortissimo paratus & armatus aĩo excepturus.
 Tantũ ualebat philosophiã ratio & optima factõq; cõsiliõrumq; cõscientia. Demũ timore necis absolutus
 urgẽte Charmãdri crudelitate itra mancipiõq; deducit locũ. Et publico decreto uolentibus emendi pote-
 stas sit. Annicerus Cyrenæus: q tunc forte æginã aduenerat: eum minis, xx. aut quẽadmodũ alii tradunt tri-
 ginta mercatus e uinculis liberatũ eduxit. Mox honesto comitatu ad suos remisit Athenas: q; confestim ad
 Annicerũ remittendũ argentũ curauere. Vel sicut qdam scripsere: Dion syracusanus æris renumerãdi au-
 ctõr fuit. At ille repudiato prorsus argento qã maiore summa in Platonẽ liberalitatẽ exercendã esse diceret
 cõparato in Achademia hortulo: Platonẽ donauit. Nec uero ab tã celebrato ludibrio Polydẽ inultũ eẽ for-
 tuna uoluit. Nãq; Polyn collato apud Elicẽ Martẽ (Is autẽ Archadiã locus est) ab Chabria Imperatore no-
 bili & platonẽ p̄ quã familiari superatũ & mari obrutũ plærĩq; scriptores affirmant: Nec ipse Dionysius tã-
 tã conscius ignominia quieto esse aĩo poterat: q; longe turpiores illi maculas & æternũ dedecus inurebat.
 Ad eũ igitur cũ iam liberatũ in patriã reuertisse accipisset litteras dedit: qbus ne de se malediceret obsecra-
 bat. Ei Plato statim rescribere tantum sibi ab Achademia sui ocii nec esse nec fore ut uel minima Dionysii
 recordatio cogitatioq; subiret. Dionysio maiore defuncto ad filiũ eiusdẽ noĩs adolescentẽ rerum potitum
 oĩum Plato se contulit: frequẽtissimo & ipsius Dionysii & Dionis inuitatu. Dion. n. præter affinitatẽ inti-
 ma familiaritate atq; consuetudine dionysio cõiunctus erat. Nam cum Dionysius pater duas uno tempo-
 re uxores haberet Locridem uidelicet & sororem dionis Aristomachã: dionysio filio ex Locride genito So-
 phrosina aristomachæ filia nupserat dioni arrepta sibi ex sorore neptis. Utroq; igitur perinde ac consiliãq;
 platonem inuocante eo profectus est: eo proposito ut ab dionysio ciuitatum italicarum siculorumque si-
 bi subiectarum libertatem exoraret: quo philosophiã laudes & dignitatem non uerbis tantum aut dispu-
 tationibus sed re ipsa & actione apud omne hominum genus compararet. Ipse enim tyrannus cũ eius ma-
 gnam rei spem dedisset: promissa tandem effecit inania: & uenientem frustratus est. Quaquidẽ in re plato
 uitæ discrimen adiit: q; in suspicionem tyrãno uenit ab se Dionem ac Teodotam inductos: qui pro insulæ
 ac ciuitatum italicæ libertate rebus nouandis studerent & arreptum p̄ionysio dominatũ sibi uendicãret
 tantum inualuerãt calũniatores ac perditii homines: quibus cũ dionysius conuiuebat ut dione p̄claro im-
 primis homine & optimo sane consiliario in græciã ignominiose ab reipu. gubernatione reiecto: Platonẽ
 pestiferas ordiretur insidias. Rumor certe icrebuerat trucidatũ ab dionysio fuisse platonem. Quẽ tamẽ ita
 retinere machinatus est dionysius: ut omni comitatis genere & blandimẽtis consolaretur eũq; consuetu-
 dine intima & consiliõq; cõmunicatione cõplectereat: ut nulla in re dionis in platone studio credere uidere
 tur: interim philosophiã eo docente operam dare non omittebat. Demũ ea conditione discessisse creditus
 est ut finito bello quo tunc dionysius implicabatur una cum dione plato remearet. Tertiã aduentus cau-
 sam in siciliã platonẽ hanc fuisse liquet ut dionẽ amicũ eius & principiũ & litterario uinculo conuictissimũ
 dionysio cõciliãret: inter quos non mediocres similtates ardere cõperant. Eum autẽ dionysius primum
 quidem frequẽtibus litteris alliciebat. Multa de Dionis reditu in siciliã & bonis mox ei restituendis polli-
 citus. Deinde cũ plato hoĩs incõstantiã & sodaliũ insidiis fidei parũ habens negaret: tandem flagitantibus
 amicis & dione i primis & Archyta per epistolã uehemẽtius urgente ab syracusis missã triremi tertiam ta-
 men ingressus est nauigationẽ: honorifico admodũ comitatu cum aliorum nobilium tum uero Archida-
 mi illustris uiri & Archytæ amatissimi. Quã quidem ad rem componẽdam cum omnem frustra cogita-
 tionẽ & conatũ adhibuisset: dolis & simulata bonãq; artium & studiorum cupiditate deceptus ut diuina-
 rat tẽtaturus tamẽ mansit: Interea tyranno calũniis multis platonẽ circumueniente: & eum cum inimicis
 conspirare insimulante: id autem ipositum falso crimen erat sibi mala multa risu cognouit. Proinde ut se
 ab imminente procella seruaret clam Tarentinum nunciauit in quibus uitæ periculis agitaretur. Id ubi ad
 Archytam Tarentinũ Pythagoricæ sectæ philosophum perlatum est: exorare per epistolam legatosq; Dio

nyfium statuit: apud quē p̄ mutua benivolētia Archytas plurima pollebat auctoritate. Cuius quēdā episto-
 lae hoc extat exēplum. Archytas Dionysio salutē. Vniuersi q̄ platonē p̄cipua cōplectimur amicitia Lamiscū
 atq̄ Phocidā ut uigē reciperēt ad te misimus. Sic autē ex cōfessio cōpositoq̄ pepigimus. Recte uero & p̄ offi-
 cio facies si sedulitates & studia memoria reuocaueris: q̄bus ab nobis oībus et atq̄ et cōtendebas: ut Plato-
 nem ad te p̄ficisci faceremus. Petebasq̄ ut p̄ eo ad te icitādo cū alia: tū uero tutum ac securū eius fore aditū
 reciperemus: siue manere siue cursum repetere iſtitueret. Memineris & illud q̄ eius aduētum quē eo tpe
 tāta caritate tātoq̄ amore p̄ſequebaris plurimi faciebas: q̄ti eorū q̄bus cū obuēſaris facere uidebare nemi-
 nē. q̄ si qd̄ asperitatis iteruenit: humano more faciēdum ē: Curādūq̄ ut uigē oīs expertē detrimētī nobis il-
 lesum restituas. Hoc cum feceris p̄ aetate gesseris: & gratissimū nobis feceris. Hanc ut Dionysius accepit
 epistolā & si cōplures necādum eē cōtenderēt: Platonē abūde suppeditato comitatu abire p̄misit. & hoc pa-
 cto re iſecta (ut p̄ſagierat) reuertit ī graciā. Mirari plerūq̄ & eos q̄dem graues uiros arbitror: quāobrem
 Plato quē mirificus reip̄, tenebat amor: & eius gubernādā nō paruū trahebat desideriu: administrandorū
 officiorū patriarūq̄ cōsulēdi curā abieciſſe uisus sit. Verūenim uero cum singularē patriarū caritatem p̄ se
 ferret: inanē sui futurā operā aiaduertit: q̄ iam alienis ab iſtitutiōe sua legibus & irreuocādo ferme ritu ci-
 uitas ipsa cōſenuerat: & alia cōſuetudine populus affirmatus induerat. Interea cū Archades & Thebani ad
 deducendos Megalopolim colonos & frequētes habitatores enixe cōspirarent: Platonē p̄ legatos obſecra-
 runt: ut eo p̄geret eā moribus ordinaturus & legibus. Quod cum illos ab aequitate abhorretes cognouit
 ſet: facere neglexit: idq̄ iure q̄dem ac merito. Nam q̄s medicus ē (mō mētis cōpos sit) q̄ rebelli & nullis au-
 dienti p̄ceptis aegrotō ſanitatis leges indixit: Idē & in Cyrāneos ſenſiſſe uisus est: q̄ cū omni diuitiarū gene-
 re & lauticia afluētes Platonē ad ſuā ciuitatis iſtitutiōē accerſerēt: hoc ab eo reſpōſum rettulerunt. Diffi-
 cilimū est iquit Cyreni ciues ampliffima fortuna diſſolutos legibus cōtinere: grauius q̄dem & mature ut
 aſſolebat. Mirifica nāq̄ in eius uerbis factisq̄ comitate cōdita grauitas inerat. Idq̄ cū reliq̄ illius uita decla-
 rat ſcriptaq̄ innumerabilia: tum uero q̄dam acute ac prudētē ab eo uel dicta uel reſpōſa. Ex q̄bus nonnulli
 inter ſeruiſſe iocūdum extiterit. Mirari ſe plerūq̄ dicebat q̄ cū iuuenes cura & artificio ſimiles hoīum be-
 ſtias efficerēt: nō id potius curarēt: ne beſtiarū ſimiles hoīes euaderēt: philedono cupiā Platonē carpenti q̄
 nō minus in diſcēdo q̄ in docēdo ſtudioſus ac ſedulus eēt: & quoad diſcipulus eē uellet iſterroganti: quoad
 inq̄t meliorem atq̄ peritiōrē eē me nō penitebit. Demodeto de filioli eruditiōe cōſultāti qualis in arbuſtu-
 las plantādas & formādas talis & in liberos gignēdos iſtituēdoſq̄ cura eſſe debet iquit. Hic labor illic uo-
 luptas. Cauēdum autē ne in illo ſopiti: ī hac uero plus q̄ uigiles eē uideamur. Per cōtātibus q̄buſdā q̄nam
 poſſeſſionū genera filiis cōparanda p̄ſtarent: Ea dixit quā nō gradinē nō uim nō ipſam deniq̄ Iouē ex-
 timeſcerent. Erat inter diſcipulos eius lautus nimium & curādā cuti operoſus adoleſcens: Quē ſubridens
 Plato rogauit: quouſq̄ tibi carcerē aedificare perges. Ad iuuenes quos ad beate uiuendū animare nunq̄ de-
 ſinebat crebro dicere ſolebat: oculo labores anteponite: ni rubiginē ſplēdori p̄ſtare putatis: Conſpicatus ado-
 leſcentem talorū ludo p̄penſius intentum accerbis iſcrepauit. At ille ut ſeſe purgaret: p̄ puſillis ait ludum
 habeo. Cui Plato puſillum q̄dem nūc eſt: ceterūq̄ mox uehemētiffimum ſuſcitabit. Ex eo q̄ſp̄iam iſterroga-
 bat nūquid ſua quēadmodum & maiorū futura eēt cōmentaria. Reſpōdit: primo q̄dem cōparandi noīs
 habēda rō eſt: deīde multa obueniēt. Xenocrates ad eū ſalutādī gratia uenerat: cū Plato ob deprehēſum in
 delicto grauiore ſeruulū iratus excāduerat. Cui Plato hunc plagis dixit afflige: id ego ne faciā iſpedimēto
 ira ē. Alio ſubīde tpe ī alteq̄ deliquētē quoq̄ ſeruulum: Ni tibi iratus eēm ait p̄ tuis depexus eſſes meritis.
 Ebriis pariter & iratis p̄cipere & cōſiliū dare cōſueuerat: ut ē ī ſpeculo uultus iſtuere: quo tanq̄ p̄ oris defor-
 mitatē ea uicia fugitarēt. Sōnū diuturniorē crebro deteſtebat: ut malorū illecebrarū delictorūq̄ parentē: &
 morti p̄ quāſimilē. Amico reliquēdi ad poſteros noīs anxio uel in amicis uel inimicis tui recordationē ui-
 uere dixit. Familiaris qdā platōis doctus ſane homo eū orabat: ut ſibi aures pauliſp̄ accomodaret libellū ab
 ſe editū lecturo. Rogatus ſubīde a platone quānā libri eēt iſcriptio: Reſpōdit cōtradictū nō eē. Cui plato
 cur iſt hoc ipſe factitas? Leo genere ac opibus nobilis magis q̄ clarus Athenis adoleſcēs magnas & ī modē
 ſtias ī ſenatu uociferatiōes habuerat: quo cū is ī cōetu capere: plato dixit hoc eſt uere Leonē eſſe. Xenocratē
 calchedoniū adoleſcētē adhuc ſub platone philoſophiā iſtituta capere: cū in reliq̄ uita nimis aſteq̄ tū
 triſtē ſemp̄ ī uultu ſeruitatē p̄ſeferentē ſāpe cōmonefacere ſolebat: ut gratis ſacra ferret: illud uidelicet
 ſignificās ut q̄tum naturā defectus & acerbitas demeret tātum iſduſtriā diligētia & grata comitatis elegā-
 tia cōciliaret. Plato quoq̄ tardiuſculū īgenio Xenocratē ſolertiſſimo & acutiſſimo cōferēs Ariſtoteli ſcitū
 illud uſurpabat: hic quidē calcari hic autē freno indiget. Tācti hoc ab illo deq̄ aliis diuulgari dictum ſole-
 at: de utroq̄ illud & platōis dictū extat p̄ceptoris ī diſcipulos: huic qualē equū qualēq̄ aſinum iungen-
 dos aſſumpſi. Dionē ſyracuſanum reliquis in rebus magnum ac doctiſſimum hoīem ceterūq̄ in ſuo conui-
 ctu duriorē: ut ad manſuetiores mores reuocaret aiebat: peruiſa non urbium ſed ſiluarū ſolitudinisq̄
 ſodalis. Cum iuuentutem ad beatā uitā rationes intenderet: cum alia permulta tū uero illud uſu frequen-
 ter tenebat contrariā uirtutis ac uoluptatis naturā animaduertent. huius enim momentaneā dulcedini
 perpetuam poenitentiam dolores & cruciatus affigi illi contra poſt breues dolores aeternas poſt mortē et
 delectationes adiungi. Xenocrates cuius durior uita & mos nimium rigidus cenſebatur: quidā amœnum
 acriſu accipiendum protulerat. Quo circa mirantibus cōdiſcipulis plato Quid miramini dixit? Num iſter
 carduos & urticas lilia plerūq̄ ac roſas enaſci cernitis? De amatore facere iocans: Animus eſt inquit ſuo q̄-
 dem in corpore moriens in alieno autem uiuens: obrectatoribus quibuſdā Platonē ab Dionysio dereli-
 ctū obiectantibus Reſpōdit imo uero Platone Dionysium. interrogatus quidnā inter peritū & iſperitū

PLATONIS

Interesset: quod inter medicū ægrotūq; respondit. Principibus nullum p̄stantius p̄diorū genus eē dicebat: q̄ eorū familiaritates hoīum q̄ cauponari nescirēt. Potētatui perutilē ac necessariā esse sapiētiā: ut in illo q̄dem corpus in hac uero aīum constare liqueret. Dioni eius hopiti discipulo & amico libertati patriæ & amplitudini dies noctesq; studētī prudēs illud instillabat qd̄ ad cōsequendam rerūpu. beatitudinē magis magisq; cōduceret. Sicut aīum primo: corpus secūdo: pecuniā tertio loco sapiētes uiri ponerēt: Ita & leges ipse pariter & cōsuetudo uirtutē animi priore dignitatis gradu tum corporis uires uirtuti obediētes: Tertio demū honoris ordine pecuniā uirtutis corporisq; ministrā collocare. Quāsalubre & illud ē beatissimas fore resp. si qui eaq; gubernationi præessent aut sapiētia p̄di: i uenissent: aut sapientia studio tenerent. Nec parē hoc quoq; salutare cum reliqs moralibus: tum adolecētibus q̄ ad litterarū & bonarū artium studia & noīs ppagationē anhelāt: improbare. n. bis in die fieri satūq; & nūq; nocturno tpe iacere solū. Hæc duo si surdo p̄cepta nō sint q̄ late ad corporis & animi uires sustinēdas pateāt: facile itelligeret. Finis nō erit si ab illo uel sapiēter uel comiter dicta colligere uoluerō: quæ in eius scriptis sicuti stellæ relucēt. Cæterū exoratus sis amplissime uir Philippe ut hisce pauculis cōtentus sis: q̄ sicuti lectorē fastidio nō grauāt: ita & iocūditatem uarietate afferre queāt. Agamus & reliq;. Cū oēm ferme Platonis uitā studiosi magnis tollāt ī cœlum laudibus: illud plærīq; mirantē illos iter tot Socratis sectatores ab eo memoria cōmendatos ne minimam q̄dem Xenophontis mentionē noīatim fecisse eius cōdiscipuli & doctissimi hoīs iprimisq; dulcissimi: adeo ut uulgo musa diceret attica: qd̄ & pariter ab Xenophōte factitatū est q̄ Platonē expressum in tot cōscriptis ab eo uoluminibus ne semel q̄dem attigit. æmulationis tamē iter eos signa extāt q̄ rectius ne uoluntas in intīme sincera ut multi putāt: an laudis certamē & gloria ut sapientissimus philosophus & modestissimus hō p̄ceptor meus Chrysoloras iudicabat: magni uiri uiderit. Cæterū Xenophon ut opis illius in clyti qd̄ de optio statu reip. ciuitatisq; administrādæ a Platone scriptū est: Duos uere libros lectitauit: q̄ primi in uulgo exierāt: opposuit cōtra mīx imodū: extollēs regiae administrationis genus: qd̄ Cyri disciplina uel infantia hoc est pedia inscribit. Itaq; uolumen octo libris nō tā ad historiae fidem q̄ optimi regis institutionē absoluit. Quo facto usq; adeo p̄motus est plato: ut in libro quē de legibus scripsit: retractandi eius operis gratia Cyrū Persarū regē strenuū qd̄ hoīem sed iperitū fuisse dixerit. Rursum Xenophon in tertio cōmentariorū libro quos de Socratis dictis factisq; cōposuit. & in apologia mētiri eos & ineptie asserit: q̄ Socrate de cœli naturæq; rōnibus occultis disputantem itroducūt. Eum. n. tātum de moribus & de rebus ad bene beatēq; uiuēdū differere solitū. Quibus qd̄ ī uerbis Platonē momordit. Vterq; ēt Socratis defensionē idest apologiā scripsit. Sunt q̄ similitates quoq; iter Eschinē Socrati familiarissimum & carissimum Platonēq; intercessisse ferant: quarū causa motū Platonem eas dissimulasse rationes: Eschines Socratem ī uincula cōiectū ad capehendā fugā re uera exhortatus. Oēm autē Crytoni sermonē eius tribuisse: ne scilicet ipsius nomen posteritati cōmendaret: aut scriptis nobilitaret suis. Aristipū ēt celebris famæ philisophū natione Cyrenæū ī Platonē inimicitia excāduisse tradit: adeo ut Plato pulcherrimū illud de animorū immortalitate uolumen cōscribens & eum ab suis moribus intactum non omiserit: quod socrati morienti nō interfuerit: Cum æginæ aut procul abesset Huius generis dissensiones ut ante dixi odia ne an æmulationes ex laudis studio & auiditate manantes appellari debeant sententiam proferre non audeo: cum uarias agitari opiniones uideam. Reliquum est Philippe uir ornatissime: ut de eius morte dicam. Sed ut pictores solent ad distinguēdas aliqua uarietate particulas prius infertis ornamentis superiorem uitam inaurabo: & quantus honos platonī dignitas & gloria reddita sit exposituro mihi oro benignas aures accommoda. Taceo q̄ orator maximus deniq; philosophus eximius magnificis eum adeo uerbis exornauit: & p̄cipatū attribuit. ut cū oībus Aristotilē īgenio & diligentia anteponeret: iteriecit platonē meū semp exipio. At enī Augustinus cū oīum doctrinarū ubertate redūdās: tū uero litterarū sacrarū pugil iuictus platonē eiusq; lectatores prædicat: & uere ut dicit in cælum extollit: tanq̄ uerissimos dei uitæq; beatæ cognitores atq; magistros. Elegimus enī iquit platonicos oīum philosophorū merito nobilissimos: p̄pterea quia sapere potuerūt immortalē ac rationalē uel intellectiua hoīs aīam: nisi participato illius dei lumine a quo & ipsa & mundus factus est beatā esse nō posse ita illud quod oēs homines appetunt idest uitā beatam quē quā istorū affecutusq; negant: qui nō illi optimo: qui est incōmunicabilis deus puritate casti amoris adhæserit. Vides excellentissime & uir & medice philippe & christiane homo quātus ad dei cognitionē uerāq; foelicitatē adipiscendā dux habitus est plato eius hoīs iudicio: qui & acumine ingenii & magnarū regū scientia & uitæ sanctitate humana diuināq; prospexerit. Nec minus quod sequitur illustis hominis & gloriā aperit. Inter Socratis discipulos nō quidem īmerito excellentissima fama claruit: qui omnino cæteros obscuraret plato: qui cum esset Atheniensis honesto apud suos loco natus: & ingenio mirabili longe suos cōdiscipulos antiret: parum tamen putans perficiendæ philosophiæ sufficere seipsum ac socraticam disciplinam: quam longe lateq; potuit perigrinatus est: quaque uersum eum alicuius nobilitate scientiæ percipiendæ fama rapiebat. & in ægypto didicit quæcunq; illic magna habebantur. hic ipse plato dei unius uerū optimi immitatorem cognitorē amatorē dixit eē sapiētē: cuius participatione fit beatus. Huic igif sectatoribusq; suis: qui uegē deū & terū auctorē & ueritatis illustratorē & beatitudinis largitorē eē dixerūt: reliq; cedunt philosophi: q̄ corporalia nature p̄cipia corpori deditis mētibus opinati sunt ut Chales Milesius ī humore Anaximenes ī aere stoici ī igne epicurus ī Athomis. Quod cū Aristotiles platonis discipulus uir excellētis ingenii & eloquio platonī quidē ipar sed multos facile superās sectā pipateticā cōdidisset nobilissimi tamē philosophi ut idē affirmat. Augustius nouerūt se dici pipateticos aut Achademioes: sed Plato meus adeo cogniti rōni ueri dei & regē oīum creatori p̄xime accessisse uisus ē: ut illud Geneseos initiū in pla

tonis libro deprehēderit. In principio creauit deus celū & terrā: terra autē inuisibilis & incōposita & tenebræ erāt super abyssum: spiritus domini ferebatur super aquas: Quod cū apud nostros idest unius & eterni dei cultores Platone tanto in honore ac tanti fieri cernamus: quidnā mirū est: illum apud suos singulari quodāmodo zelo uenerari: & eximia dignitate haberi solitū? Quaquidē ī re paucula uelut testimōia satis erit attigisse. Cuius nō mediocriter illa in Siliciā honorata profectio est: Allatis ab Dionysio iuniore pariter & italicorum philosophorum ordine litteris & legatis triremis ornatissima & grauiū & doctissimorū hominū nobiliūq; ciuiū apparata cōitatu eū syracusas transportauit. Qui ubi littus attigit: quasi missa e cælo fœlicitate passim occursum habiti: & passim acta lætitia. Inde descendētē currus regio instructus apparatu triūphantiū ritu frequētissima circūcinctus corona Platonē deuexit in regiā. Quā honorificus in græciam reditus: reuersus e sicilia Plato cū ad magnificētissimā illā olympiorū celebritatē quasi quēdā orbis terrarū conuētum prouenisset: tam lætis cunctorum cōkursibus exceptus est: ut e cælo deus ad mortales demissus uideretur, ludos deserui: Athletarum spectacula relinqui: pugiles solos omittere cerneret: & quod admirabilius ē: qui tā longis terrarū marisq; tractibus pascendorū oculorum auriūq; & animorū gratia ad Olympia uenerāt oīs uoluptatis obliti Platonē adibat: Platonē intuebantur: in Platone proide ac amenissimo diuersorio cōquiescebāt. Fac Iouē ipsum si modo quē esse deū (nō impiū ac flagitiosum hominē Iouem esse credimus) fac inquā Iouem ipsum cum sua ad olympia in terras emeruisse: profecto nō plus uenerationis illi aut honoris hoīes tribuissent. Gratulari platonē plærūq; soleo: cum eius comitas morū sanctitas acumē ingenii & diuina in primis scientia tāta extitit: ut nō modo uiuens sed & uita functus posteros in sui beniuolentiam caritatē obseruatiāq; perduxerit. En quos homines? Mithridates pōticus Rex persagē potētia magnitudine animi ingenio præstās fuit. Ut qui aduersus Romanū imperiū Scyllā Lucullū Pompeiū fortes ac fortunatos imperatores terra marisq; totannis belligerare ausus nō paruā græciæ partē: ac insulas in potestatem suā redigerit: & duas & uiginti linguas quot nationibus imperitarit prōpte calluerit: Is ī Achæmia cōstitutus uiri gloria motus statuā dedicauit sui in platonē monumētū & pignus amoris egregiū Syllomonis opus. Idq; post Platonis obitū annos ducētos & sexaginta. Eā hunc in modū inscripsit. Mithridates Rhodoatæ filius hanc platonis imaginē musis dicatā erexit. De platonis morte ut supra pollicitus erā pmissa psoluo: de q̄ uarie traditū est. Sunt q̄ eū in celebrādis amici nuptiis cū q̄etus discūberet iuxta assistētibus summe grauitatis hoībus aiām derepēte exalasse scribāt: nōnulli ipsum in nouū quoddā morbi genus cū incidisset: quē a corruptiōe pediculorū Phiciāsim uocāt: quo & Corneliū scyllā perisse cōperio: radē ei uitā excessisse. Quidā eū suo in lectulo cū & scriberet & legeret uno & octogesimo ætatis anno mortem obisse memorāt: cū Philippus Alexādrī magni pater Macedonibus īperabat. Quo tpe Alexāder magnus annos. x. natus erat. Quosdā ēt alios hoc Platonis noīe fuisse inuenio: ex q̄bus Rhodiū unus ī philosophia clarus euasit. Quē panetii discipulū extitisse liquet. Fuit & alter pipateticæ sectæ: q̄ p̄cipuā disciplinis & bonis artibus curā sub Aristotile p̄ceptore tribuit. Tertiū eruditū uigē praxiphani filium fama refert. Quartus nō mediocri sermōe p̄dicat ueteris Comediæ scriptor: Extāt aliq̄ inscripta sepulchro Platonis epigrammata ex q̄bus unū ē. Ante alios castus iusti quoq; amoris amator Diuus Ariostochus occubat hoc tumulo. Si cui de cūctis magnæ est sapiētia laudi: Maiorem hic habuit: nec cōes inuidia est. Aliud est huiusmōi. Tellus mēbra sinu cōdit moribūda Platonis: At fœlix aiām cœtus habet super. Lōginq; hoc celebrā: diuina huic cognita uita est. Clarus athenarū ciuis Aristotile creat. Hæc sunt philippe uir doctissime quæ de Platonis genere scripturæ me tibi pollicitus: quo pacto ēt ī studiis uitam degerit adiūxi: ut cumulatius tui uoluntati munus elargirer. In quo si legens interdum obuersabere: tu mihi ego tibi p̄sentes eē uidebimur: cū frequētes nostræ occupationes iocundissimam nobis iuitis cōsuerudinem p̄sentiāq; dissoluāt: & quod initio dixi nostræ beniuolentiæ memoria & amicitia fides hoc litterarū beneficio & custodia durare & seruari diutius poterat. Sic utriq; Virgilianum illud obuenerit: absentem absens auditq; uidetq;.

ARISTOTILIS VIRI ILLUSTRIS VITA PER GVARINVM VERONENSEM EDITA.

ARISTOTILES PHILOSOPHVS EX OPPIDO FVIT NOMINE STAGIRA Ob-

scuro qdem p se nisi q̄ huius uiri claritate refulsit. Patrem uero huic Nicomachū medicinæ p̄fessorē artis: Genus primū in Machaonē Esculapii filiū cōtinuata certissimaq; successione referebat. Ipse uero Nicomachus apud Amyntā Macedoniæ regē Philippi patrem & medici, & amici locum obtinēs multum & gratia & opibus in regno potuerat. Ex hoc Aristotiles natus est anno primo ut qdam tradūt nonagesimæ nouæ olympiadis. Matrē quoq; habuit non obscuri generis noīe phestiada. Aristotiles autē prima ætate in Macedonia educatus ubi adolescere cœpit: Athenas studiū gratia missus cū cæteris operā disciplinis aut segnē dedisset: tādē Platonē p̄ id tps academiā mira discipulorū celebritate icolēti in philosophia adhæsit. Decimosextimo ætatis anno fuisse perhibēt cū platonē audire primū incepit. Eius disciplinæ. xx. annis p̄seuerauerit auditor: nihil omittēs ex his artibus quæ ad summū futurū philosophum p̄tinere uidebant. Erat in eo acritas īgenii summa nec sane minor aut uigilātia aut sedulitas. Cupiditate uero discēdi ita flagrabat ut nullū disciplinarum genus sibi incognitū patere. Itaq; nō in utraq; mō philosophia p̄stitit sed in dialecticis & mathematicis lōge primus habebat. Nec ī his tātū sed & poeseos p̄fectā quādā cognitionē adiūxerat. Historiæ uero ita curiosus ut neq; cælo neq; terra neq; mari qcq; relinqrē uellet icognitū. Indolæ p̄terea mirabili: ut ad singula natū p̄cipue dicas: ut & carmina ab eo pulcherrime scripta: & solutæ oratiōes copia ornatūq; ostēdit. Mortuo Platone ad Hermiā Atarnei tyrānū p̄fectus triēnio fere apud illū desedit. Hanc eius moram nōnulli obtrectatores uehementer carpsere: quasi pagē philosopho congruentem: lacerantq; hoc in loco ma-

xime pro ancillæ cuiusdā amoribus pene infans: quoque gratia illum defecisse apud hermiā quidam scripsere. Extatque in eum epigramma nobile Theophrasti chii amarissimis sane uerbis obfenitatem & desidia illi exprobat. Sed hæc oīa ut falsa & ab obtrectatoribus ficta existimē facit: quod mox inde pertinens in Macedoniam euocatus a Philippo & aliis rebus auctus honestatusque est: & Alexandro filio in disciplinā tradito maximam auctoritatem in regno promeruit. Nā illuc quidem adduci nō possum: ut æstimem hominē minus integritate fama in eo ipso tempore a præstantissimo rege: aut tantopere appetitū euocatūque: aut unicū tantæ spei filiū huic potissime creditū: & simul a Demetrio Magnesi scriptum reperio: necessitudinē quandam Aristotili cum hermiā fuisse. quod eius neptē in matrimonio haberet: eoque ueluti officio retentum penes illum fuisse. Sed postquam in macedoniā rediit honore ac dignitate longe primus habebatur: ut admiraretur eius sapiētiam Rex quasi decus regni ac foelicitatem suorumque temporum æstimaret, apparet id in epistola Philippi quam ad Aristotilem de Alexandro scripsit. Diis inquit gratias habeo nō tam proinde quia natus est: quam pro eo quod nasci contigit temporibus uitæ tuæ. Spero. n. fore ut educatus eruditusque a te dignus existat & nobis & istarum rerum susceptioe. Decem ferme annos circa Alexandrum fuisse uidetur: nec tamen in eo solū occupatus. Sed & per id tempus multa per seipsum multa & per regis potētiam ingreus occultissima naturæ indagabatur. Alexandro deinde in Asiā cum exercitu profecto ipse Athenas rediit: & sui copiā in lycaeo exhibere incipit: Xenocrate per id tempus academiā obtinente. Docebat uero iambulas plerūque auditorum turba circumfusus: ex quo ipse sectatoresque eius peripatetici philosophi nuncupati sunt: Sūt tamen qui tradant partem illam gymnasii in qua docebat peripatū. id est ambulatōriū fuisse. itaque ut academici stoicique a loco dicti sunt: Sic et peripateticos de loco ipso cognomen tū suscepisse: tredecim annis in lycaeo florētissime docuit: complurisque sua disciplina clarissimos uiros effecit. Tandem uero communi illa philosophorum inuidia quod nō recta de Diis sentiret accusatus metuens ne ut quondam Socrati: sic & sibi in iudiciū perueniendū foret: Antipatri quoque amicitiam: qui tunc Atheniensibus odiosus erat: ne sibi noceret: formidans: deferta sui defensione Chalcidē abiit: ibique de cætero fuit: quoad e uita decessit. Nunc uero quoniam cursum quodam celeberrimo præteruerti spatium illius uitæ cōspeximus: fleatenda iterum ratis est ad mores eius uiri & domestici usus quasi figuram disciplinamque & librorum ab eo scriptorum multitudinē ituedū. Forme quæ fuit haud quam conspicuæ duobus tamē precipue dehonestabat. gracilitate crurum & pusillitate oculorum. Itaque quo dignitatē quodam redimeret aduersum corporis uitia: & uestitu paulo insigniori utebatur: & anuli digitos honestabat: & torsurā cæterumque corporis cultū de industria adhibebat: cum tamē reliquā uitā modestissimus esset. Mores autē in eo graues & absenitate ridiculorumque alieni fuere. Cæterum mitis & benignitatem potius haberet: quam præ se ferret. Extat eius humanitas atque dilectio in patriā in suos: in familiā in discipulos: in omne denique genus hominum quam paulopost singulari persequamur. Patrimonium fuit illi satis amplum: cum ex hereditate paterna: tum ex regum largitione. Nā & prædā in stagiris habuit & redditus. Ex quibus modeste simul liberaliterque uita duxit cum uxore filiis & amicis. Plenā illius domū seruis fuisse: nec maribus modo uerum et foeminis testamento eius apparet. Memorat. n. pro multis utriusque generis: deinde mandat neminem uerum nundari eorumque sibi seruiert: sed liberos dimitti: quibusdam tamen in seruitio filiorum uxorisque noiatim relictis. Vxores uero habuit duas Phitaidā. s. & Herpilidē: quorum Phitaidā alii filiam: alii neptem Hermiæ Atarnai de quo supra diximus. Herpilidē uero plerique ancillā eius fuisse tradidere: mortuamque uxore prima consuetudine ab ea recepta mox procreatis filiis pro uxore habitā. Ex hac Herpilidē Nicomachus filius illi natus est: ad quem sunt ethicorum libri & filia Nicanori desponsata. Stagira urbs a Philippo euerfa ut restituere ab rege obtinuit: legesque & formam reip. ipse descripsit: quod postmodum ea ciuitas usa est. Habuitque in et absens diligentissimam patriæ curam. Ciues autē ob hæc merita tanto in honore illum habuere ut festos dies & ludos quotannis & eorum uiuente faciendos illi publice dedicaret festa ipsa celebritas Aristotelica nuncupata: & in patria quæ hæc illius beneficia extat. In suos uero ac necessarios tanta caritate beniuolentiæque fuit: ut pene supflua atque nimia illius obseruatia uideat. Nicanore genero ægrotante pro eo uota fecit: si incolumitatem recipet statuas se duas alteram Ioui seruatori alteram Iunoni sospitæ dedicaturus: Discipulis uero multum detulit: amauitque unicam præsertim eos qui excellere uisi sunt. Extat eius in theophrastum pro multa caritatis amorisque indicia: & illud in primis quod ipsum licet impari genere tamē generum sibi testamento designat: siquid Nicanori contingeret: pro quod alteri filia tradenda foret. Curam uero omnem filiorum ac regum suorum arbitrio fideique proproinquorum discipulorumque commisit: Antipatro dumtaxat ob honorem obiecto. Calisthenes uero usque adeo amauit: ut aduersus alexandrum regem grauissimas inimicitias pro eo suscipere non dubitaret. Fuit autē Calisthenes Aristotilis discipulus necessitudinis & quodam materna stirpe sibi coniunctus excellentissima disciplina iuuenis. Hic ad regem ab Aristotile missus: cum in Asiā illum persequeret: quasi Harmolai coniurationis auctor ab Alexandro interfectus est. Atqui constat falso obiectum illi coniurationis crimine. Cæterum regem odiosum faciebat regi nimia in disputando libertas & contentionum pertinacia. Quam ob causam interfectus ab illo putat. Tulit igitur huius necem indignè Aristotiles nec uerbis querelisque liberioribus pepcit. Hinc & regis insensio secuta est non latens neque obscura. Itaque ad Antipatrum scribens alexander cum huius coniurationis mentionem fecisset: sese exactumque poenas minitatem non a Calisthene modo ueruerim ab his qui illum ad se misissent: de Aristotile non dubie sentiens. Missaque pro idem tempus ab Alexandro dona Xenocrati amplissima fuerunt: non tam ut illum honoraret: quam ut Aristotilem ab se preteritum respectumque ostenderet. At aristotiles posthac celatim fauisse Antipatro quo regnum Macedoniae retineret: existimatus est. Tempora quibus Athenis fuit: iniqua porro difficiliaque fuere: porro ob timorem Alexandri post Thebas euerfas ciuesque exostulatos mox ob Antipatri suspiciones atque certamina. Quo quidem tempore principes illi oratores Demosthenes Hyperides Demades Eschines diuersa in rebus sentientes crebris turbulentiisque concionibus omnia commiscebat. Tutus tamē iter has percellas aristotiles fuit usque ad antipatri tempus. Qui alexandro defuncto macedoniæ potitus est regno. Tunc ab Eurimedote die sibi dicta: cum in iudiciū uocaretur.

defensionē primo aggressus est: orationēq; p se quā diceret iudicalem pscriptit: mox ueritus iudicū iperitiam & accusatoris gratiā deserere iudiciū ante diem cōstituit. Ita Chalcidē fugiēs ibi posthac fuit non solū uxore & liberis: uerū etiā auditoribus plerisq; eo se trāfferētibus. Discipulos uero habuit cōplures quoq; p̄cipui Theophrastus & Menedemus & Aristoxenus: q; postea musicus cognominatus ē. Nā Calisthenem oībus p̄cellētē uiolētia regis abstulerat. Theophrastus & Menedemus p̄cipes relictī: & q̄dem ex ipsius snia iudicioq; summo. Fert. n. cū ad extremū uitae spatium aegrotaret: ac iā desperata salus eēt: conuisse ad eū discipulos atq; rogasse. Quādoq; dem ipse in piculo uitae foret & humana fragilia atq; incerta: iā inde eū sibi in doctrina p̄ficeret: quem ipse maxie oīum p̄basset. Tum Aristotiles cū ante obitū id se facturū polliceret: haud multo post uinū se cupere inquit aut Lesbium aut Rhodiū: iussitq; utriusq; poculū sibi afferri. Cūq; illa uicissim delibasset: Lesbium inquit hoc p̄quā suauē est & amoenū: Rhodiū & hoc p̄bandum & bonū. Quo q̄dē facto nemini dubiū fuit: qn̄ Theophrastū & Menedemū suo iudicio anteferet: quādo alter Lesbium erat origine: alter Rhodius. Hoc eius iudiciū persapiēs & cautū p̄ uitāda ceteroꝝ discipuloꝝ inuidia fuit. Dixit. n. quodāmodo & nō dixit. Nec tamē ea cautela uitare potuit qn̄ aliqui p̄inde q̄si non reiecti sp̄reti ab eo atq; posthabiti offenderent: quoq; unus Aristoxenus eē uidet: ut postea scriptis eius deprehensum est. Hic Aristoxenus genere fuit italus: patria Tarētinus: & p̄ excellētiam eius artis musicus incognominatus. Migravit autē e uita Aristotiles anno aetatis sexagesimo tertio post Romam uero cōditā q̄dringentesimo secūdo. Eodemq; ipso anno Demosthenes orator athenis p̄fugus in italia. & Aristotiles athenis p̄fugus in Euboia diem obiit. Nec defuit ab aristotilis obitu ueneni suspicio: sed & fama fuit & mādarunt quidam litteris potato illum aconito uoluntarie interisse: quod falsum est. Quid enim opus fuit solū uertere & athenis fugere: si uoluntarie erat obiturus? An non ut in Euboia sic athenis potare aconitum & finire uitam licebat? Arguit p̄terea testamenti seriēs in Euboia conditi: quae aliena protinus a uoluntaria morte conspicit. Sic enim incipit. Erunt oīa recte: si tamē quid contingat. Aristotiles testamentum suum in hunc modum fecit: hoc autē principium quis non uidet non desperantis esse hoīs sed uitam affectantis? Cum ēt omē uitet moriēdi: & recta cūcta fore dicat: si uita supersit: cum illis ergo sentio q; morbo interisse illum tradidere: q; & plures sunt & certiores auctores. Hae de moribus eius usq; domestico rettulisse sat esto. Non. n. hae tam in philosophis spectāda sunt q̄ studia eoz; p̄clarāq; disciplinam intuendum: de qbus iam dicere ordiemur. Viuo adhuc Platone in multis ab eo distare cōperat: nec deerant plane iam q; aristotilem sectarent: nec tamen in summa rerum inter eos q̄dem philosophos cōtrarietas eē putat aut dissentio. Eadem enim sectari uidentur academici ueteres ac peripatetici: a Socratis Platonisq; disciplina ambo fluentes: Eademq; de uirtutibus & moribus de bonis & malis de natura rez; de immortalitate animoꝝ opinionem habentes. Itaq; in genere quidem ipso & summa rez; nequaq; inter illos discrepātia est. in particulis uero & mediis quādoq; distare illos aduersariq; apparet. Fuit enim Plato uir singularis q̄dem ac percellens multarum ac uariar; rez; sciētia p̄deditus: eloquentia uero tanta: ut supra hominem sese attollere illius eloquiū uideat. Ceterum traditiones iterdum tales sunt: ut assensu potius bone mentis q̄ probatio nis necessitate nitant: nam de natura animi ipsiusq; transmigratiōe discessioneq; in corpora per multa traduntur ab illo plura magis hominibus q̄ probata. Et in optimo ciuitatis statu constituendo ea nonnunq; sentit q̄ ab hoc nostro usu consuetudineq; uiuendi plurimū abhorrent. Mulieres enim cōes oīum eē cēset quo nihil inexplicabilius cogitari pōt: filios uero ita incertos ut nemo neq; suos neq; alienos queat agnoscere. Patrimoniōz; aut iura sustulit atq; oīa oīum cōmunia eē uoluit. Cōtra hae igit & huiusmōi renitēs aristotiles cum p̄babilem aduersandi materiā nactus esset: etiam uiuo Platone sectatores reperiebat. P̄terea doctrina platonis uaria est & incerta. Socrates enim ubiq; inductus nullo disciplinae ordine quasi a cartere ad Calcem discurret: sed modo: hoc modo illud pro arbitrio agit & in disputando nō tam quae ipse sentiat dicere uidetur: quā alioꝝ sententias dictaq; refellere. Aristotiles uero & cautior i tradēdo fuit (Nihil. n. aggreditur quod p̄bare non possit) & moderatior in opinando: ut hae quae in usu uitaeq; conuersantur ad iuuare: nō aliena & abhorrētia & nunq; p̄futura meditari illum appareat. Ad hae ipsis in rebus explicatio seriosa atq; per diligens: ut siue logicae siue physicae siue ethice tradat; p̄cepta cōtinuata ubiq; doctrina sit & ab ipsis primordiis rez; ad finē usq; perducta scientia tanq; pater diligēs q; non solū genuisse filios sed per pueritiā adolescentiāq; educatos nō prius deserat q̄ cōtinuato diligētiae studio in uiros traduxerit: Hae ac cōtinuatio diligētiaq; doctrinae in platone nō fuit: siue ille nō putauerit oportere siue noluerit: siue ista parua minutaq; & q̄si disciplinae elemēta cōtēpsit: itaq; illius libri p̄fectis iā robustisq; disciplina hoīs aptiores. sunt teneros uero istituere nō satis possunt. Aristotili uero p̄multū debet humanū genus: q; disciplinas ante se uarie dispersas i unū q̄si corpus singulas redigere dignatus: ē itaq; discere q; uolūt hūc amplectātur: oportet. Cuius libri ita scripti sunt: ut & paruulos istituere: & mediocres alere & robustos exercere: ac p̄ficere uoluisse illū appareat ac oīs aetatis nostrae curā cogitationēq; suscepisse. Nec philosophiae solū quanq; in illa eminet: sed aliar; quoq; artiū siue facultatū curiosissimus fuit. Nā & rhetoricā artē pluribus uoluminibus oēm; illius uim naturā ornatūq; explicuit & de poetica multa p̄scripsit: & utriusq; hae studiosissimus fuit: Exercuisse uero i eloquētia iuuenes: ac post meridiano tpe p̄cepta dicēdi tradere ac sapiētia cū eloquētia miscere instituisse cōstat. Idq; fecisse tradūt Isocrates rhetoris gloria permotū qui cū longe a sciētia foret discipulis tamē abūdaret: fama; de illo magna circūferret: dixisse: Aristotile ferūt: p̄absurdū eē tacere se cū Isocrates loquat: atq; ita docere eloquētia auditores suos cōpisse. Ipse certe quae scripsit oībus dicēdi ornāmētis figurisq; referat. Quod i libris eius manifeste apparet. Expertus sum ap̄ quosdā doctos uiros graecar; tamē litterar; ignaros fidē nō fieri assertionē mea dū Aristotilis eloquētia cōmendo. Quippe

adulterinas huius Philosophiæ translationes lectitare soliti intricatum quædã & obscuræ & in cõcinnũ arbitrantur. Sed non sunt illi Aristotilis libri nec si uiuat ipse suos dici uelit: sed mere traslatorum ineptiæ. Ille politissimus scriptor esse uoluit: & quod uoluit curauit & quod curauit assecutus est. Vegz quia uerba fidẽ non faciunt mea. M. Tullii Ciceronis accedat auctõritas: Cui enim ii de eloquentia iudicanti credet. si. M. Tullii iudicio non credent: liber est Topycoz. M. Tullii ad Trebatium. In eius libri p̄hemio ita scriptũ ẽ. Sed eo magis reprehẽdendi sunt q̄ nō solũ rebus ii quæ ab aristotile dictæ & inuete sunt allici debuerant ad eum perdiscendum. Sed & discendi incredibili suauitate & copia. In libro aut̄ primo de finibus bonoz & maloz inquit. Credo te minus delectari ab Epicuro: qui hæc Aristotilis & Theophrasti ornãmẽta dicẽdi contẽpsit. In primum ergo incredibilem suauitatem & copiam. In secundo autem ornãmẽta dicẽdi aristotili tribuit. In epistolis autem ad Lentulum: Scripsi inquit de oratore libros tres: quos Lẽtulo nostro puero fore non inuitiles. Abhorrent enim a cõibus præceptis atq; omnẽ uerã aristotiliã & Isocrateã rationem oratoriã cõplexi sunt. in Epistolis uero ad Fanium ita scripsit. Meus aut̄ liber totum isocratis Myrothecium atq; oĩum discipulorum eius arculas ac non nihil & aristotelia pigmenta consumpsit. in rhetoricorum autem secundo ita scribit. Ad ueteres quidem scriptores huius artis usq; a principe illo & inuẽtore Cretia repetitos unum in locum cõclusit aristotiles: & nominatim cuiusq; præcepta magna conquisita cura perspicue ascripsit atq; enodata diligenter exposuit. Ac tãtum inuẽtoribus ipsis suauitate & breuitate præstitit: ut nemo illoz præcepta ex ipsoz libris cognoscat: sed omnes quicq; illi præcipiunt uelint intelligere: quasi ad quẽdam multo commodiorem explicatorem reuertantur. In primo quoq; ad Herenium libro de arte rhetorica loquens sic inquit. Aristotiles autem qui huic arti plurima adiuãmẽta atq; ornãmẽta subministravit. Per multa huiusmodi doctissimorum hominum testimonia de aristotilis eloquẽtia reperiuntur quæ referre nũc prolixum sane negociũ eẽt. Desinant igit̄ isti ex infantia sua aristotilis facundiam mẽtiri: nam qui eoz qui ætate nostra philosophos se haberi uolunt primas litteras tenent: rapti de gramãticis imaturi & rudes & pleni adhuc pueriliũ tenebræ ad ea p̄perãt audienda: quoz nec uerba nec significata itelligũt: ac rez ipsaz uix umbrã quãdam intuent. in Aristotile uero p̄fecta sunt oĩa. Nam & in litteris q̄tum nemo alter elaborauerat: & poetas cunctos diligentissime nouerat: & totus interdũ scaturit uerbis: & oratorum neminem eorum qui ante se fuerant præterit. & præcepta dicendi q̄ exacte tenuerit. libri eius rhetorice declarãt. Diligẽtiam uero scribẽdi eius illa minutissima p̄bat q̄ pedes ac numeros non in uersu modo uegz & soluta in oratione seruandos censuit. Itaq; dactylum & tribrachum reiecit: q̄si nimium elatos pedes & alius excogitatam orationem reddẽtes: rursusq; iambosq; & trocheos q̄si nimium depressos probauit autem pæana maxime qui est duplex: Aut eum longa quam tres breues subsequunt: aut ex tribus breuibz & longa postrema: quorum alterum principiis alterum clausulis assignauit. Extãt eius libri rhetorice complures: in qbus nō modo ipsum studuisse eloquẽtiã uerum & alios docere uoluisse apparet: in qbus diu boni quanta obseruatio est: quam trita ac per diligens præceptorum traditio quam accurata rerum ad eam artem pertinentium euolutio. Atq; ego libenter quærerem ab his qui aristotile non credunt eloquentem fuisse utrum non curauisse illum dicant ut eloquens esset: an non fuisse licet curauit eloquentiam consecutum: primum nō curauisse qui dici potest: cum tãta uolumina de ea arte perscripserit: assecutum uero tanto studio eloquentiam non fuisse tam excellẽs ingenium nimis stulti atq; insipidi est existimare. & ad sunt testimonia eloquentissimorum uirorum illius facundiam miris laudibus extollẽtium. Equidem nisi prolixitatem nimium uererer infinita pene ex illius libris recitarem. in quibus & artificium dicendi summum & concta uerborum sententiarumq; ornamenta inesse ostenderem: Sed hoc factis ad reliqua transeamus. Libros autem usq; adeo multos p̄scripsit: ut non solum legendo uerum etiã enumerando fatigare auditorem possint. Nō eum tãtum modo scripsit: quæ nunc inter manus uersantur: sed lōge plura: quæ deperdita sunt. Scripta uero eius licet multiplicia uariãq; fuerit: tamẽ ad genera quattuor reduci possunt. Eorum una pars eloquẽtiã suasionisq; rationem complectitur. Altera ad ciuilem moralẽq; p̄tinet disciplinam. Tertia differendi præcepta continet. Quarta uero secreta naturæ ac rerum occultissimarum causæ rōnesq; explicantur: atq; in illo quidem genere quod primũ a nobis positũ est: artes eius rhetorice nominantur: pluribus libris ac diuersis uoluminibus explicatæ. In eodem genere collocanda sunt illa quæ de Homericis quæstionibus sex libris explicuit: & quæ de arte poetica libris: duobus: & quæ de eloquiõẽ poetaz libro uno & q̄: de poetis libris tribus: & q̄ de tragœdiis libro uno: addo etiã huic generi cõhortatiões atq; epistolas: q̄s ad Philippũ: q̄s ad alexãd̄z: q̄s ad Olympiadẽ: q̄s ad Ephestiona: q̄s ad antipãtrũ misit. adde uersus ab eo factos: & orationẽ iudiciariã p̄ se scriptã: Morales quoq; atq; ciuiles p̄multi ab eo scripti sunt libri. Nam & ad Eudemũ libri de moribus octo: q̄ & nunc extãt: & magnoz moraliũ libri duo: & ad Nicomachũ libri. x. in qbus p̄fectio eius discipuli inesse putat. Præterea Economicoz libri duo. Politicorum libri octo. iis addantur hi libri in quibus sunt ab eo mores & instituta centum quinquaginta octo ciuitatum multa cura magnaq; diligentia perscripti. Præterea de iusticia libri quattuor. De gubernatione rep. duo. De uoluptate liber unus. De summo bono libri tres. De regia gubernatione liber unus. Pro uocatiui ad uirtutem libri duo. ad leges platonis libri tres. ad remp. platonis libri duo. De legibus libri quattuor. De diuiciis & oppulẽtia liber unus. Deprecatione & uoto liber unus: iam uero i duobus reliquis generibus: quoz alterz indifferendi iudicãdiq; ratione positũ diximus alterz in secretorum naturæ peruestigatione q̄ multi eius libri adhuc extant omnes scimus: q̄ multi uero amissi atq; perdit: sint i utroq; illoz genere operosum sane negociũ esset in præsentia referre atq; connumerare uelle. Tradit̄ quippe libros supra trecentos ab se scriptos reliquisse: hoz p̄ multitudine pauci extant: sed credo optimi atq; p̄batissimi.

HOMERI VIRI ILLUSTRIS VITA EX PLUTARCHO GRAECO IN
LATINUM PER GVARINUM VERONENSEM VERSA.

VPERVACVVM FORTASSE QVIBVSDAM VIDETVR IN QVAERENDIS

Homeri parentibus ac patria nimis esse occupatum: quandoquidem nec ipse sua se scribere dignum esse iudicavit: sed ea modestia usus est ut ne nominis quidem sui quae fuerit origo meminisset. Quoniam uero ad institutionem eorum qui erudiri incipiunt utile est plurima experiri: aggrediemur quaecumque de illo ueteres scripta reliquerunt recensere. Ephorus igitur Cumaeus in libro quem de patriis rebus inscripsit Homerum conciuem suum fuisse uolens ostendere scribit Appellem Maona Diuumque fratres Cumae fuisse: Horum Diuum cum aere alieno premeretur immigrasse in aseram Boetiae uicum: cumque illic Picimedem duxisset uxorem ex illa suscepisse dicit Hesiodum. Appellem autem cum in patria diem suum obiisset filiam nomine Critheida fratris Maonis tutelae reliquisset: Hunc autem cum puellam uitiasset grauidamque fecisset: atque ob id facti uereretur infamiam Phamio eam Smynaeo grammaticae praecptori in matrimonium collocasse. Illam uero non multo post ad lauacra quae prope Meletem fluuium erant proficiscentem Homerum iuxta fluuium peperisse: atque ob id infantem Melesigenem appellatum: qui postea caecus factus Homeri nomen accepit. Cumaei namque & iones oculis captos Homeros appellant: quae Homeri. i. itineris ducibus egeant. Haec quidem Ephorus. Aristoteles autem in tertio de poetica libro dicit in Io insula quo tempore Heleus codri filius coloniam in Ioniam deduxit puellam quandam indigenam a deo qui musarum consuetudine utebatur fuisse compressam: quae cum grauida facta esset infamiam uerita in locum abiit quae aegina dicebatur: ibi a latronibus capta ac Smyrnam quae tunc Lydorum tenebatur imperio abducta Maoni Lydorum regi amico ab eis donata est. Ille uero puellae uenustate captus eam duxit uxorem: quae cum postea iuxta Meletem forte spatia retur partus subitis occupata doloribus Homerum apud flumen enixa est: quem suscipiens Maon pro suo educauit. Mater autem statim post partum a uita discessit. Cum uero aliquot annis post Maon quoque ipse uita functus esset: Lydique ab Eoliis bello pressi Smyrnam deserere statuisent principes ciuitatis per praconem edixerunt ut quicumque ipsos sequi uellet urbe egrederetur. Tunc Homerus etiam tum adulescentibus: se quoque hoc esse sequi uelle dixit. Ea quoque de causa fuit Homerus pro Melesigene nuncupatus. Postea cum iam aetate praectus magna apud omnes esset poeticae facultatis gloria consecutus Apollinis consuluit oraculum quibus parentibus & qua patria ortus esset: atque hoc responsum dicitur accepisse: Insula ios matrem nato factura se pulchrum pro genuit: iuuenum tu uero enigma caueto ferre & aliud huiusmodi habuisse responsum. Foelix atque miser forteque ad utramque creatus. Nolle cupis patriae nomen Homere tuae. Insula non longe creta Minois ab ampla Dat matrem: sed non est pater inde tibi Atropos hic dulcis tibi franget stamina uita: Cum iuuenum nodos soluere non poteris. Ipsa duas uitae Sortes tibi fata dederunt: Haec obscura quidem: par erit illa deis: immortalis eris uiuus moriensque: magisque post mortem nomen uiuet in orbe tuum. Longo tempore post Thebas ad saturnalia qui ludi apud thebanos musici erant praectus est. Inde in ioniam insulam nauigauit. Quo cum peruenisset ac forte saxo quod erat in littore insedisset piscatores littoribus tum forte appulso rogauit nunc quid haberet: illi uero difficili enigmate responderunt: Se quaecumque cepissent reliquisse quae uero non cepissent habere: significabant uidelicet cum piscum nihil capere potuissent sese purgasse pediculis: atque ita quos caeperat reliquisse quos non caeperat in uestimentis habere. Homerus autem cum hoc enigma interpretari non potuisset ingenti dolore coniectus migravit e uita: honorificentissimeque a suis ciuibus sepultus est: atque hoc illius sepulchro epigramma incisum. Condite hoc tumulo uates diuinus Homerus Heroum cecinit qui bene gesta ducunt. Sunt qui Homeum Colophonon fuisse conantur ostendere: atque hoc maxime argumento nituntur: quod in eius statua hoc elegiacum carmen reperiatur. Nate melete decus graiorum ac splendor Homere Nobilitas patria qui Colophonia tua. Diuina gemas genuisti me te puellas Semideum scribens iclyta gesta uigae Altera multiuagi reditum cauit Vlyxis Altera Graiugenas dardanorumque duces. Opere praeciū est & Antipatri epigrammatum scriptoris non insuaue in Homeum epigramma referre. Est autem huiusmodi. Diceris a multis colophonis alumnus Homere Hic te smyrneum credit: at ille Chiū. Quin & ion quidam salammia superbam Thessaliam multi te genuisse ferunt. Sunt & qui memorent alios te sedibus ortum. Sic uariis natus crederis esse locis. Dicere si liceat mihi phoebi oracula caelum Certa tibi patria est Calliopea parens. Natum uero Homeum belli troiani tempore eiusdemque spectatorem fuisse quodam scribunt. alii centum annis post. alii centum quinquaginta tradiderunt. Scripsit poemata duo Ilyda & odyseam. Errant autem quae uatra comynachiam margetemque ab illo exercitatiois gratia fuisse compositas. Esse uero secundum Homeum troiani belli originem quidam dicunt Alexandri de trium deorum iunonis Mineruae Venerisque forma iudicium. Dicere namque poeta aiunt Alexandrum illas cum ad eum uenissent in contentionem induxisse: cum Venerem quae blado eum sed pernitioso illexerat lenocinio pulchriorem iudicasset. Verueni uero non est contentaneum deos ab homine fuisse iudicatos: neque hoc ab Homero de aliis diis asseritur. Quare merito illoque opinio tanquam nullius auctoritatis eiicitur probabilius igitur fuerit dicere quemadmodum Alexander priami regis filius uisendae graeciae uariisque graecorum mores percipiendi desiderio flagrans spartam nauigauit: atque illic ab Elena Menelai uxore cum maritus abesset honorificentissime acceptus hospitio mulierem blanditiis pollicitationibusque illexit ut secum discederet: quibus seducta mulier eum secuta est. Itaque nauigantes ad insulam nomine Cranam appulerunt: atque ibi primum Helenae Alexander coniunctus est: inde autem soluentes per sydonam & phoenicem illam peruenere. Menelaus uero & agamemnon cum primum facti sunt de iniuria certiores exercitum in aulidem Boetiae ciuitatem congregarunt. ibi cum omnes auspiciatissimo rege agendam initio rei diuinae intenti essent: ecce draco propinquam arborem in qua forte passer nidificarat ascendens octo pullos matremque insuper interemit quo signo

portendebatur græcos nomen apud Ilium annos dimicatu-
 suos. Igitur peractis sacrificiis Aulidæ soluentes ad Troiam peruen-
 erunt: ubi cum primo congressu Pro-
 thesilæus interfectus esset: Menelaum & Vlyxem ad repetendam Helenam legatos Ilium miserunt: Cum
 uero Troiani Helenam reddere recuassent: rursus græci belli gerendi iniere consilia: atque exercitus patte
 ad urbis obsidionem relicta: reliqui Achille duce uicinas urbes aggressi sunt eo consilio ut Troianos finiti-
 mis sociis spoliarent. Cum uero populabundi omnia diriperent atq; uastarent inter cæteras urbes unam
 forte Chrysam nomine cæperunt: ex qua captiuam Chryseida Chrysiæ qui erat sacerdos Apollinis filiam Aga-
 memnoni dono dedere. Chrysis autem redimendæ filiæ cã ad exercitum uenit atq; ab Agamemnone contu-
 meliose repulsus Apollini supplicauit ut spreto numinis ulcisceretur iniurias: ita magna pestilentia ab Apo-
 line in castra græcorum imissa Achilles de reddenda sacerdoti Chryseide cõtionatus est. Quare Agamem-
 non Achilli uehementer iratus Briseida illi iocundum militiæ præmiũ abstulit. quã rē Achilles graui-
 ter ferens matrem Thetim orauit ut a Ioue Troianis contra græcos auxiliũ imploraret: Quod cum Thetis se-
 cisset iamq; Troiani aliquot præliis superiores græcis insultarēt: Patroclus Nestoris hortatu arma ab Achil-
 le tantisper dũ troianos a nauibus repelleret postulauit: quibus impetratis fortiter ac generose pugnas de-
 mũ ab Hectore peremptus est. Huius morte summo dolore affectus Achilles & cũ Agamemnone rediit i
 gratiã & arma a Vulcano fabricata accipiens alios Troianorum quam plurimos ac denique ipsum Hecto-
 rem interemit. Hic cum rerum omnium ac totius belli sit ordo Homerus tamen a nono anno poema-
 tis sui sumpsit exordium quoniam quæ ante Achillis iram gesta fuerant: tenuia satis ac parum sibi memo-
 ratu digna uidebantur. Troiani enim Achillem timentes se intra muros cõtinuerant ac nunq; ausi erant cũ
 græcis aperto Marte contendere. Sed postea quam iratus Achilles a certamine destitit audentes in cãpum
 prodierunt. Tunc æquatis belli iuribus plurima inter heroas præclara facinora patrata sunt. Homerus poe-
 tam tẽpore quidẽ plurimis: uirtute autẽ ac facultate omnibus superiõrẽ merito primũ legimus: maximũ
 ex eo & ad dicendi copiam & ad sententiã grauitatem & ad plurimã regẽ cognitionem præsidium ha-
 bituri. Dicemus autẽ de illius poesi si prius aliqua de ipso poeta in mediũ attulerimus. Homerus igitur Pynda-
 rus tum Chiũ tũ Smyrnæũ fuisse ait. Simonides Chiũ: Aristarchus ac Niclãder Colophoniuũ. Aristotiles autẽ
 Iteuũ: Ephorus uero historicus Cumæũ: qdam et salaminuũ: qdam argiuũ fuisse dixerũt. Aristarchus at ac
 Dionysius Trax atheniẽsem putarunt. Filius uero a quibusdam Mæonis & Chrytheidis ab aliquibus Meletis
 fluminis existimatus. Atq; ut de genere ac patria ita & de tẽpore quibus fuerit dubitãt. Aristarchus enim eo
 dicit Homerus tẽpore floruisse quo in Ioniam Colonia deducte est post Heraclidarũ uidelicet decẽsum annis
 sexaginta cum ante Heraclidarũ gesta annis octoginta bellum troianum fuisset. Crates uero ante Heracli-
 darũ descensum homerus fuisse confirmat. quod si ita est nõ integri octoginta anni inter Troiani belli tẽpã
 & Homeri genesim reperient interfuisse. Verum plures in hanc sententiã cõueniunt Homerum annis centũ
 post bellum troianum natum: nõ multo ante Olympia a quibus Olympiadarũ anni numerantur. Sunt autẽ il-
 lius poemata duo Ilias & Odyssæa ambo nõ ab ipso poeta sed ab Aristarcho grammatice in numerũ uersuum
 diuisa atq; distincta. Ilias qdam gesta græcorũ & barbarorũ pp Helenæ raptum sed p̄cipue Achillis p̄clara
 in eo bello facinora cõtinet. Odyssæa uero Vlyxis & troiano bello in patriam reditum quotq; ille labores er-
 rando pertulerit atq; ut reuersus ultus fuerit inimicos ostendit. Ex quo apparet sapiẽtissimũ poetã i Iliade
 qdam corporis uires i Odyssæa uero animi uirtutes executũ. Si nõ solũ uirtutes sed et uitiã: dolores quoq;
 læticias timores atq; cupiditates hoĩum describit: iniquũ tamẽ e accusare poetã q nõ bonos tantũ uerũ
 etiã malos mores expresserit: siquidem sine utrisq; nõ fiũt p̄clara facinora: & licet semp auditoribus e mul-
 tis ac uariis eligere meliora. Finxit et Homerus deos uti hominum consuetudine atq; colloquiis non mo-
 do ut huiusmodi figmenta & delectarent & admirationẽ relinquerent: Verũ etiam ut per hoc deos rerum
 humanarũ curam habere declararet. Vniuersa deniq; apud eũ gestorũ expositio & admirabilis & fabulosa
 contextit: ut possit sedulos reddere atq; obstupefactos tenere lectores utq; magnifica atq; sublimi oratione
 reddat illustris. Ex quo interdum uidet̄ poeta qdam p̄ter rei ueritatem scripsisse: non enim semper proba-
 bilia p̄secutus est: sed p̄sæpe effinxit res mirandas atq; sublimes. Quapropter non modo res sed et uerba
 & extulit & a cõi cõsuetudine trãstulit. Quod aut noua quædam & admiranda & quæ non facile in cõsue-
 tudinem ueniunt semper adducat: Nemo ne mediocriter quidem doctus ignorat. Quinetiam si quis in
 his fabulosis narrationibus diligenter singula quæ dicuntur attenderit poetam hũc omni humanitate atq;
 doctrina imbutum fuisse reperiet: intelligetq; plurima illum tanq; semina & orationis & actionum uaria-
 rum posteris non solum poetis uerũ etiam oratoribus historicis atq; philosophis reliquisse.

CAROLI MAGNI VIRI ILLUSTRIS VITA PER DONATVM ACCIOLVM EDITA.

CAROLO FRANCORVM REGI: CUI POSTEA EX MAGNITVDINE Rerum
 gestarum Magno fuit cognomen: patrem fuisse tradunt Pipinum Regem: qui primus in
 Francos (sicuti quidam scriptores memoriæ prodidere) liberam dominandi potestatem
 habuit cum superiores Francorum reges angustis conditionibus septi ea lege uiuerent ut
 magis nomine & inani titulo: quam dignitate regia potirentur. Nam opes ac potentia re-
 gni & omnium rerum administratio ad præfectos regiæ domus (sic enim eos uocitabãt)
 communi consensu deferebatur. Si domi militiæq; summam potestatem habentes populos pro suo arbi-
 tratu regebant: de omnibus controuersis decernebant: præmia pœnasq; constituebant. Quibus fiebat: ut